

UNITATEA ADMINISTRATIV – TERITORIALĂ

COMUNA SĂLĂȚIG

JUDETUL SĂLAJ

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ PENTRU PERIOADA 2021 - 2030

U.A.T. SĂLĂȚIG

Cuvânt înainte:

Stimați cetățeni,

Strategia de dezvoltare economico-socială a comunei Sălățig, își propune să valorifice potențialul, oportunitățile și disponibilitățile reale pentru dezvoltare, inclusiv crearea unui mediu de afaceri stimulat și competitiv, menit să atragă investiții private importante atât din țară cât și din străinătate.

Strategia de dezvoltare locală, are la baza caracteristicile localității, o analiză asupra domeniilor de interes ale localității (populație, infrastructură, investiții, turism, cultură, sănătate) și o analiză socio-economică amănunțită (identificarea resurselor, analiza structurii pieței forței de muncă, stabilirea profilului populației, cât și necesitățile populației). O strategie de dezvoltare locală, prezintă diferite alternative de dezvoltare, posibile scenarii de dezvoltare locală, cu scopul de a maximiza potențialul local.

O planificare strategică asigură priorizarea proiectelor în funcție de nevoile comunității și folosirea corectă a resurselor limitate de care acesta dispune.

Strategia de dezvoltare locală poate genera resurse prin elementele sale noi în domeniul etnic, managerial sau financiar. Fondurile structurale și de coeziune sunt un real sprijin pentru dezvoltarea comunității locale, dar pentru a le obține este nevoie de proiecte care acționează și furnizează rezultate, proiecte ce nu risipesc resurse și care vor fi direcționate către investiții ce pot stimula creșterea economică.

Scopul acestei strategii este acela de a conduce la creșterea calității vieții și crearea de noi locuri de muncă, implementând măsuri de reabilitare, modernizarea, dezvoltarea infrastructurii, dezvoltarea tuturor formelor de turism, dezvoltarea societății civile, dezvoltarea serviciilor sociale, dezvoltarea culturii și susținerea tradițiilor populare, sprijinirea mediului de afaceri. Este important ca acest document să asigure o sustenabilitate de lungă durată și să deservească atât interesele administrației publice locale, interesele private dar și interesele personale ale locuitorilor comunei Sălățig.

Strategia de dezvoltare locală este în egală măsură instrumentul de bază în ceea ce privește infrastructura, dezvoltarea economică și umană în perioada 2021- 2030.

Cu respect,
Primarul Comunei Sălățig, Județul Sălaj – PETKEȘ ANDREI .

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ 2021 - 2030

U.A.T. COMUNA SĂLĂȚIG

2021-2030

CUPRINS

1.Introducere	- Pg 6	13.Cultura	-Pg 128
2.Cadrul elaborării strategiei de dezvoltare locală	- Pg 8	14. Sport si agrement	- Pg 137
3.Metodologia de elaborare	- Pg 14	15. Sanatate	- Pg 139
4. Situație curentă și date euroregiune	- Pg 16	16. Turism	- Pg 142
5.Considerații istorico-geografice	- Pg 72	17. Mediu	- Pg 163
6.Caractere fizico-geografice	- Pg 89	18. Analiza Swot	- Pg 169
7.Floră, faună, soluri	- Pg 92	19. Viziune	- Pg 190
8.Resurse primare și secundare	- Pg 98	20. Misiune	- Pg191
9.Demografie	- Pg 99	21. Portofoliul de proiecte	- Pg202
10.Marimea demografică	- Pg116	22. Implementare și monitorizare	- Pg239
11. Atractivitatea economică	- Pg 117		
12. Educație	- Pg 125		

Primăria Comunei Sălățiș, Județul Sălaj

Coordonate de contact: Str. Principală, nr. 121, Localitate: Sălățiș, Județ: Sălaj, Cod poștal: 457295, România;

Tel: 0260 650 480/ **Fax:** 0260 650 480/ **Web:** <http://comunasalatig.ro/>

E-mail: primariasalatig@yahoo.com

Introducere

Context

Elaborarea Strategiei de dezvoltare a U.A.T. Sălățiș are loc în contextul pregătirii unei noi perioade de programare a fondurilor europene alocate României pentru perioada 2021 – 2030. Această alocare financiară generează elaborarea sau actualizarea strategiilor de dezvoltare atât la nivel local, județean, regional cât și național, cu scopul principal al atragerii finanțărilor europene.

Necesitatea armonizării planurilor de dezvoltare în cadrul U.A.T Sălățiș cu cele ale comunelor limitrofe și ale județului Sălaj, a dezvoltării integrate și a cooperării în scopul realizării de investiții este esențială, iar strategia de dezvoltare locală reprezintă un pas important în acest sens.

Din punct de vedere conceptual, strategia este bazată pe situația socio-economică, nevoile și potențialul de dezvoltare al U.A.T Sălățiș, cu luarea în considerare a priorităților europene, naționale, regionale pentru perioada de dezvoltare post 2020.

La nivel european, documentul programatic **Europa 2020**, definește poziția UE stabilită a fi atinsă la nivelul anului 2027, bazată pe trei priorități de dezvoltare interdependente, respectiv creștere inteligentă, creștere durabilă și creștere favorabilă incluziunii. În concordanță cu prioritățile europene, dezvoltarea unei economii durabile, eficientă din punct de vedere al resurselor și cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă reprezintă puncte centrale ale Strategiei de Dezvoltare a U.A.T Sălățiș, pentru perioada 2021-2030.

La nivel național, ca orientare generală, Strategia pentru dezvoltarea durabilă a României orizonturi 2013-2020-2030 vizează drept obiectiv strategic pentru orizontul de timp 2030 – „Atingerea nivelului mediu actual al țărilor Uniunii Europene la principalii indicatori ai dezvoltării durabile.”. La nivelul programării strategice a U.A.T Sălățiș, pentru perioada 2021-2030, promovarea unor practici de consum și producție sustenabile, a unei dezvoltări în acord

cu resursele existente constituie repere în abordarea planurilor de măsuri și a portofoliului de proiecte propus pentru perioada următoare de timp.

În vederea eficientizării procesului de absorbție a fondurilor post aderare, România a transmis Uniunii Europene, **Acordul de parteneriat** pentru intervalul de timp 2014-2020, respectiv 2021-2027, document aflat în dezbaterea Comisiei Europene. Conținutul Acordului de parteneriat abordează în mod detaliat principalele provocări pe care țara noastră urmează să le transpună în proiecte viabile, cu stabilirea principalelor obiective și priorități, modalitatea de utilizare a fondurilor nerambursabile acordate precum rolul diverselor instituții publice în gestionarea resurselor atrase.

În vederea asigurării unui flux ridicat de fonduri europene în U.A.T comuna Sălățiș, strategia de dezvoltare cuprinde propuneri de proiecte în acord cu nevoile identificate la nivelul administrației locale cu implicarea directă a opiniei publice și a stakeholderilor interesați de procesul de definire strategică a U.A.T Sălățiș, în următorii 10 ani.

La nivel regional, **Planul de Dezvoltare Regională Nord-Vest 2021 – 2030, reprezintă instrumentul prin care regiunea își promovează prioritățile și interesele în domeniul economic - social și propune trei noi domenii prioritare respectiv dezvoltarea urbană durabilă, protecția mediului, eficiența energetică și susținerea sănătății și a incluziunii sociale.** Strategia de dezvoltare a U.A.T Sălățiș, contribuie la atingerea acestui obiectiv prin definirea unor obiective strategice care pot fi în mod real îndeplinite în orizontul de timp 2021 – 2030.

Instrumente Structurale

Strategia Uniunii Europene a stabilit – de asemenea – proceduri precise de **implementare, monitorizare și urmarire**, cu obligatii de raportare la fiecare doi ani din partea Comisiei Europene si din partea statelor membre.

Cadrul elaborării strategiei de dezvoltare locală

Până în prezent, în România s-au elaborat Planuri de Dezvoltare Regională, pentru perioadele 2000-2004, 2004-2006, 2007-2013 și 2014-2020. Experiența procesului de planificare s-a îmbogățit la nivelul regiunilor din România, fiind puse în practică o varietate de mecanisme de parteneriat.

În comparație cu generația anterioară de planuri de dezvoltare regională, abordarea de formulare a noilor planuri presupune o adaptare către o nouă generație de politici integrate de dezvoltare. Acestea vor fundamenta atât structurarea programelor operaționale cu fonduri europene cât și programele cu finanțare națională de la nivel central și local.

Această nouă abordare presupune nu doar o reformulare a obiectivelor și instrumentelor, cât și a structurii și cadrului de implementare a planurilor de dezvoltare regionale prin coordonarea acțiunilor politicilor sectoriale de dezvoltare.

Pentru viitoarea perioadă de programare, 2020-2030 Strategia de dezvoltare locală a U.A.T Comuna Sălățiș, s-a realizat pornind de la următoarele documente programatice:

- Strategia Europa 2020;
- Programul Operațional Regional (POR) Nord-Vest 2021-2027;
- Strategia de Specializare Inteligentă Nord-Vest RIS3;
- Programul național de reformă PNR 2019;
- Planul de Dezvoltare Regională Nord-Vest 2021 – 2027;

Noua perioadă de programare reprezintă o oportunitate pentru consolidarea experienței acumulate de țara noastră în perioada de post aderare la Uniunea Europeană în domeniul utilizării resurselor financiare nerambursabile. Alocarea fondurilor europene pentru România în intervalul de timp 2021-2030, impun pregătirea de documente

strategice adecvate fiecărei administrații publice pentru a putea exista o imagine de ansamblu asupra priorităților investiționale și a direcțiilor de absorbție a fondurilor nerambursabile.

Strategia de dezvoltare a U.A.T comuna Sălățiș, reprezintă un instrument de lucru, coordonare și susținere a măsurilor și acțiunilor noi sau revizuite care vor avea un impact asupra comunității locale și vor contribui la dezvoltarea economico-socială locală.

Dinamica dezvoltării impune o actualizare periodică a direcțiilor de dezvoltare, a documentelor de planificare existente și alinierea acestora la abordările strategice la nivele superioare de conducere și organizare.

Planul de dezvoltare regională 2021- 2027, subiect intens dezbătut în Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest

Comisia a propus:

- în martie, aprobarea de către Consiliul European, a abordării generale a strategiei și a obiectivelor principale ale UE;
- în iunie, aprobarea parametrilor detaliați ai strategiei, inclusiv a orientărilor integrate și a obiectivelor naționale. De asemenea, Comisia așteaptă cu interes observațiile și sprijinul Parlamentului European pentru a garanta succesul strategiei Europa 2020;

Conform informațiilor făcute publice, obiectivele de politică strategică au scăzut de la 11 la numai 5:

OP 1 – O Europă mai inteligentă – care cuprinde domeniile:

- cercetare și inovare;
- servicii publice digitale;
- digitalizare și bandă mai largă;
- întreprinderi mici și mijlocii, suma alocată României fiind de circa **6 miliarde de euro**;

OP 2 – O Europă mai ecologică - O Europă cu emisii scăzute de carbon, cu finanțări în domeniile:

- energie;
- schimbări climatice;
- apă și ape uzate;
- gestionarea deșeurilor;
- biodiversitate;
- mobilitate multimodală în mediul urban, suma alocată României fiind de circa **5,1 miliarde de euro**;

OP 3 – O Europă mai conectată cu finanțări în domeniile:

- transport;
- digitalizare și bandă largă;

OP 4 – O Europă mai socială cuprinzând domeniile:

- politicile pieței muncii;
- educație;
- incluziune-sărăcie;
- sănătate, având o alocare financiară pentru România de circa **5 miliarde de euro**;

OP 5 – O Europă mai aproape de cetățeni - dezvoltarea teritorială/urbană, cu o valoare a alocării pentru România de circa **1 miliard de euro**.

Una dintre noutățile importante din viitoarea perioadă de programare este posibilitatea ca fiecare regiune a țării, inclusiv Regiunea Nord-Vest, din care face parte și județul Sălaj, să propună propriile direcții generale pentru care să se solicite finanțare europeană. Astfel, de la finalul anului 2019 și începutul anului 2020, au avut loc întâlniri ale autorităților responsabile pentru stabilirea obiectivelor de investiții și de servicii destinate comunităților regionale și județene.

Întregul proces de elaborare al POR Nord-Vest 2021-2027 a urmărit **corelarea cu documentele de planificare existente** la nivel regional (Planul de Dezvoltare Regională Nord-Vest 2021-2027, Strategia de Specializare Inteligentă Nord-Vest RIS3, Strategia Regională de Mobilitate Urbană și Orașe Inteligente 2021-2027). De asemenea, s-au urmat liniile strategice ale politicii de coeziune europene, acțiunile propuse prin POR Nord-Vest 2021-2027 fiind concentrate pe cele 5 obiective de politică (OP) ale Comisiei Europene.

Cele 5 obiective strategice majore identificate la nivel European în ceea ce privește următoarea perioadă programatică, 2021- 2030, va implica un buget de peste **27 de miliarde de euro**, cu 8% mai mare față de actuala perioadă, 2014 – 2020 .

În 20 februarie 2020, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale a făcut precizări cu privire atât la bugetul alocat agriculturii românești în perioada 2021 – 2030, cât și în ce direcții vor fi proiectate aceste sume. Astfel, nu mai puțin de **13 miliarde de euro** vor putea fi accesate pe diferite programe destinate agro-zootehniei României.

Rolul și importanța prezentei strategii

Rolul unei strategii de o asemenea importanță, considerăm că trebuie să fie CLARĂ, CONCISĂ și pe ÎNTELESUL TUTUROR, dar mai ales, trebuie să fie verificată periodic (semestrial sau anual) pentru a se putea interveni operativ pentru îndeplinirea parțială sau integrală a obiectivelor propuse.

Întreaga comunitate a U.A.T comuna Sălățiș, trebuie să cunoască prevederile strategiei, să le înțeleagă și să susțină implementarea proiectelor ce vor rezulta în urma aplicării acestei strategii.

Strategia trebuie să pornească de la situația existentă, cuprinzând atât realizările U.A.T. comuna Sălățiș din ultimii 7 ani cât și identificarea direcțiilor și resurselor necesare dezvoltării sociale și economice a localității.

Aleșii locali, funcționarii din aparatul administrativ al U.A.T comuna Sălățiș și mai ales cetățenii vor înțelege care este locul și rolul lor în cadrul strategiei, care este locul pe care U.A.T Sălățiș îl are și care ar putea să-l aibă în contextul dezvoltării generale, naționale cu menținerea și valorificarea specificului local.

În strategie se va sintetiza foarte bine faptul că aleșii locali (primarul și consilierii), în timpul mandatului lor pun accentul în principal pe două paliere:

- ✚ Asigurarea managementului administrativ – respectiv funcționarea serviciilor publice și aplicarea măsurilor adoptate la nivel național sau județean în domeniile care vizează administrația publică locală;
- ✚ Inițierea unor proiecte de dezvoltare, astfel încât să se îndeplinească programul politic electoral pe baza căruia au fost aleși la nivel local;
- ✚ Adoptarea de către comunitatea locală Sălățiș a prezentei strategii pentru perioada 2020 – 2030;

Scopul strategiei de dezvoltare

Strategia de dezvoltare a U.A.T comuna Sălățiș, are drept scop atingerea unei dezvoltări locale durabile care să angreneze creșterea nivelului de trai al populației. În vederea îndeplinirii acestei ținte strategice este necesar a fi încadrate direcțiile de acțiune stabilite în concordanță cu nevoile comunității într-un document programatic, ce este o bază pentru planificarea resurselor în atingerea obiectivelor propuse.

Ca urmare a implementării strategiei de dezvoltare locală, se dorește transformarea comunei Sălățiș, într-o zonă atractivă din punct de vedere turistic și cultural, stabilă și viabilă pentru mediul privat și cel investițional, capabilă să ofere locuitorilor săi condiții decente de viață și acces la servicii de bază precum și la o infrastructură adecvată. De asemenea prin intermediul documentului programatic pentru perioada 2021-2030, este vizat și mediul înconjurător, protejarea acestuia și orientarea activității factorilor interesați de progresul economic și social al comunității pentru a putea suține o dezvoltare durabilă a comunei Sălățiș.

Necesitatea Strategiei de dezvoltare a U.A.T comuna Sălățiș, derivă din faptul că în cadrul acesteia sunt trasate și stabilite prioritățile investiționale în acord cu viziunea populației și administrației publice locale. Mai mult, acest document programatic furnizează șablonul necesar coordonării pe termen lung al planificării și gândirii strategice între sectorul public și cel privat.

Metodologia de elaborare

Elaborarea Strategiei de dezvoltare a U.A.T comuna Sălățiș, pentru perioada 2021-2030 a urmărit în mod constant respectarea criteriilor de calitate utilizate la nivel european pentru evaluarea documentelor strategice, respectiv: relevanță, eficacitate, eficiență, consecvență și coerență, pragmatism, sustenabilitate, aranjamente de management și monitorizare.

Prin viziunea și obiectivele propuse, strategia de dezvoltare a U.A.T comuna Sălățiș, a fost elaborată în acord cu politicile comunitare, strategiile de la nivel național, programele și documentele programatice de la nivel județean și regional, asigurând beneficiul integrator al planului de investiții propus.

Momentul întocmirii strategiei este unul esențial având în vedere rolul important al acesteia în pregătirea comunității locale și a administrației publice a U.A.T comuna Sălățiș, pentru noua etapă de programare a fondurilor europene pentru perioada 2021 – 2030.

Din punct de vedere structural, strategia de dezvoltare a U.A.T comuna Sălățiș este compusă din patru părți, respectiv:

- **analiza diagnostic** – în această parte au fost analizați principalii indicatori reprezentativi din domeniul precum mediul economic, demografic, infrastructură, sănătate, resurse umane etc. prin utilizarea celor mai recente date statistice obișnute;
- **planificarea strategică** – această parte reflectă planurile de acțiuni viitoare ale comunei Sălățiș propuse a fi realizate, cu accent pe cele prioritare în funcție de nevoile identificate și opinia factorilor decizionali implicați;

- **analiza SWOT** – în această parte au fost identificate punctele tari și slabe ale U.A.T comuna Sălățiș, precum și oportunitățile de dezvoltare și amenințările identificate ca urmare a analizei diagnosticului actual al comunității;
- **implementarea și monitorizarea** – această parte cuprinde metodele și instrumentele de verificare a implementării strategiei de dezvoltare de către administrația publică locală;

Foto: Peisaj comuna Sălățiș; Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

Situație curentă

Localizare și accesibilitate

POZIȚIA GEOGRAFICĂ

PREZENTARE GENERALĂ

Sălățiș (în maghiară: Szilágyszeg) este o comună în județul Sălaj, Transilvania, România, formată din satele Bulgari, Deja, Mineu, Noțiș și Sălățiș (reședința).

Comuna Sălățiș se întinde în Depresiunea Sălaj, cu altitudinea de 100-200 m, în lunca râului Sălaj și 200-500 m în zona dealurilor Săjului, la limita nordică a județului Sălaj și se afla în bazinul hidrografic al râului Sălaj.

Este localizată la 47° 37' latitudine nordică și 23° 13' longitudine estică.

Comuna Sălățiș se învecinează:

- **la nord** cu orașul Cehu-Silvaniei;
- **la sud** cu comuna Dobrin;
- **la est** cu comuna Someș-Odorhei;
- **la vest** comuna Hereclean;

Căi de transport rutier:

- **DJ 108D** , traversează comuna de la sud la nord, făcând legătura între DN1H și DJ196;
- **DC 9A**, leagă satul Mineu de satul Sălățiș de la vest la est;
- **DC 17**, traversează satul Bulgari de la est la vest, unde se intersectează cu DJ 108D;
- **DC 16**, străbate comuna Notig de la est la vest;
- **DC 14**, leagă satele Notig, Deja și Sălățiș de la est la vest, unde se intersectează cu DJ 108D;

Gara apropiată: Zalău 26 Km;

Orase apropiate: Cehu Silvaniei 7 Km, Jibou 22 Km, Zalău 26km;

Port apropiat: Constanta - 1.114 km;

Autostrada: Nadaselu – 92 Km;

Drum European: Zalău E81- 26 Km;

Drum national: Criseni 1H – 22 Km;

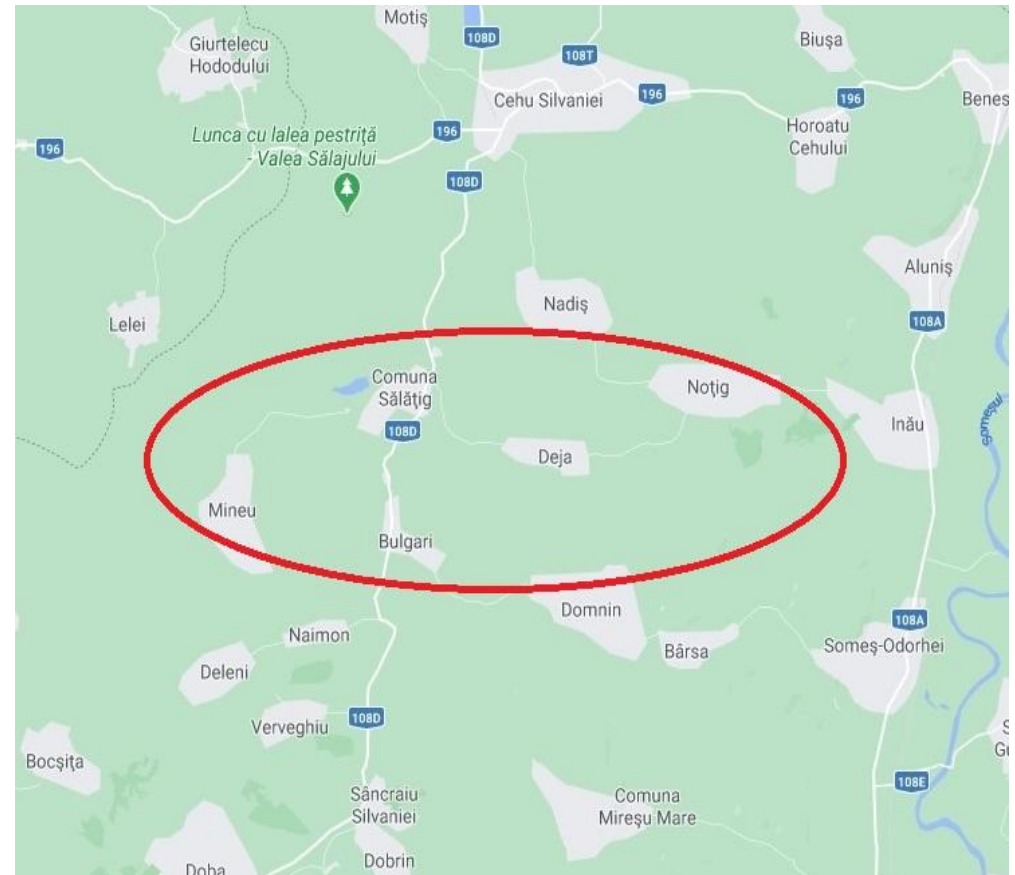

Fig. 1 – Delimitare teritoriu administrativ Sălățiș(incercuit in rosu)

HARTA AȘEZĂRII U.A.T COMUNA SĂLĂȚIȘ ÎN CADRUL JUDEȚULUI SĂLAJ

Fig. 2 – Poziția localității Sălățiș (încercuit în albastru), în cadrul județului Sălaj;

Regiunea de dezvoltare Nord-Vest

În 1998 au fost create opt regiuni de dezvoltare (opt mărimi statistice) prin asocierea consiliilor județene din România, pentru a coordona dezvoltarea regională necesară aderării la Uniunea Europeană. Aceste regiuni nu au personalitate juridică și nici statut administrativ deși ele devin din ce în ce mai semnificative în dezvoltarea regională.

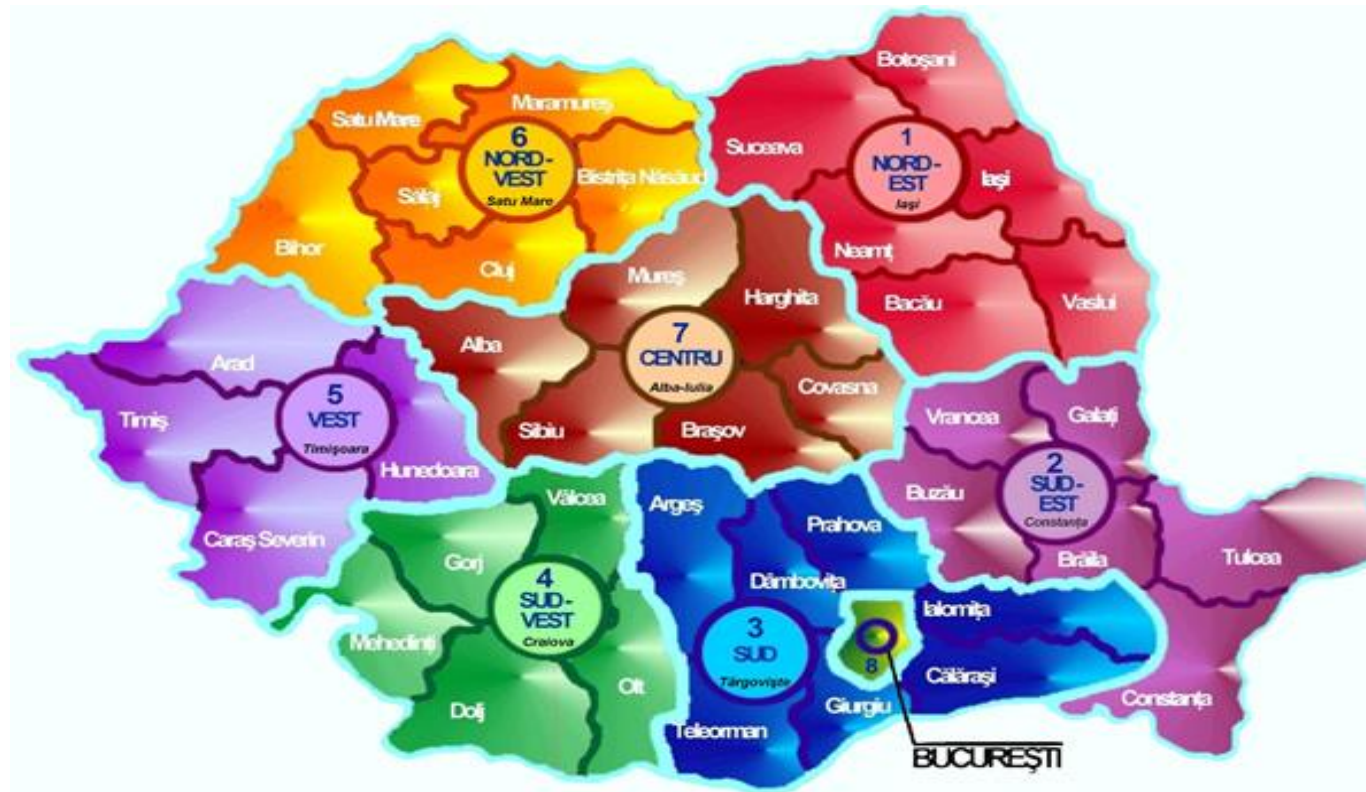

Foto: Imaginea celor 8 euro-regiuni de dezvoltare, cu nr.6 in imagine, regiunea Nord-Vest.

Cadrul legislativ pentru constituirea regiunilor de dezvoltare a fost dat prin Legea nr. 151 / 1998, privind dezvoltarea regională în România.

Conform Ordonanței de Urgență nr. 75/2001 privind funcționarea Institutului Național de Statistică au fost create opt direcții generale pentru statistică regională care, alături de cele 34 de direcții județene de statistică, au ca scop dezvoltarea statisticii regionale.

Regiunile de dezvoltare coordonează proiecte regionale de infrastructură și au devenit membre ale Comitetului Regiunilor în 2007 când România a aderat la Uniunea Europeană. Regiunile de dezvoltare ale României corespund cu diviziunile de nivel NUTS-II din Uniunea Europeană.

România este împărțită în opt regiuni de dezvoltare, numite după poziția geografică în țară, respectiv Nord - Vest, Nord - Est, Sud - Vest, Sud - Est, Sud, Vest, Centru, București și Ilfov.

Actele normative cu privire la organizarea statistică a României definesc structurile asimilabile NUTS, după cum urmează:

Nivel NUTS I: macro - regiuni;

Nivel NUTS II: 8 regiuni de dezvoltare, cu o populație medie de 2,8 milioane locuitori;

Nivel NUTS III: 42 județe, care reflectă structura administrativ teritorială a României;

Nivel NUTS IV: nu se folosește, deoarece nu s-au identificat asocieri de unități teritoriale;

Nivel NUTS V: 265 municipii și orașe, 2.686 comune, cu 13.092 sate, care reflectă structura administrativ teritorială a României;

Regiunea de Dezvoltare Nord - Vest

Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest este formată din județele Cluj, Bihor, Bistrița Năsăud, Maramureș, Satu Mare, Sălaj.

1. Localizare geografică:

Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest a fost creată în baza Legii 151/1998 prin asocierea voluntară a autorităților locale și județene din județele Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare și Sălaj. Suprafața regiunii este de 34.160 km², reprezentând 14,3% din teritoriul României, plasându-se astfel pe locul 4 la nivel național. În nomenclatorul statistic al unităților teritoriale europene (NUTS), regiunea se plasează pe locul 29 ca suprafață între cele 283⁸ regiuni NUTS2 ale UE28 (conform unităților “NUTS 2021 classification”).

În spațiul național, Regiunea Nord-Vest (Transilvania Nord) face parte din Macroregiunea 1 (NUTS1) și se învecinează în sud cu Regiunea Vest, în sud-est cu Regiunea Centru și în est cu Regiunea Nord-Est .

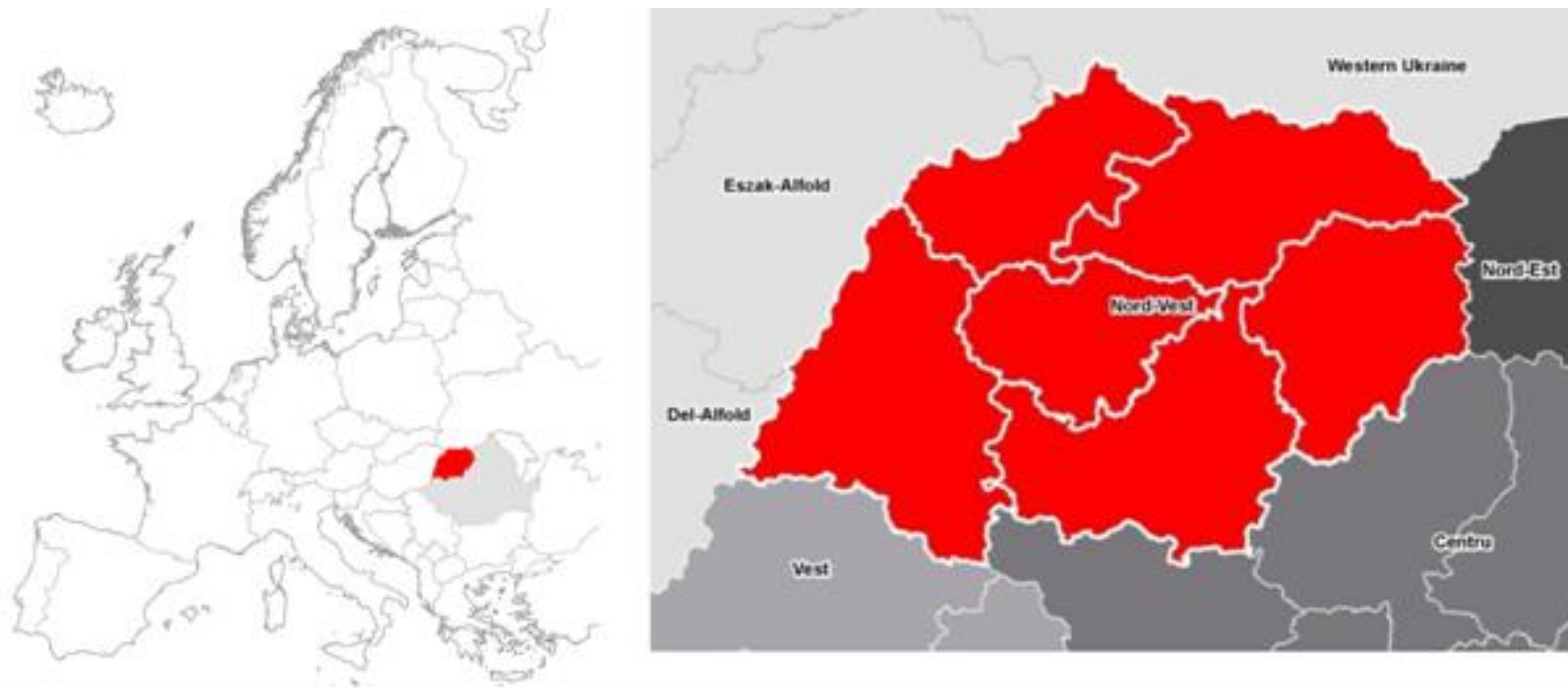

Figura3. Localizarea geografică a Regiunii Nord-Vest în Europa

În cadrul UE, regiunea are o poziție geografică periferică, învecinându-se cu Ucraina la granița estică a UE. În interiorul UE, regiunea este situată la granița României cu Ungaria. Regiunea este situată la intersecția axelor nord-sud și est-vest ale Europei (centrul geografic al Europei fiind situat pe Tisa, în localitatea Rahău la mică distanță de orașul Sighetu Marmației).

Granița regiunii cu Ungaria se întinde pe o lungime de 265 km, regiunile vecine NUTS2 fiind Észak-Alföld (județele Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg) și parțial Dél-Alföld (județul Békés). Conform datelor furnizate de Poliția de frontieră, la începutul anului 2020, trecerea frontierei cu Ungaria era asigurată de 6 puncte de trecere rutiere (Valea lui Mihai, Săcuieni, Borș, Salonta, Urziceni, Petea) și 4 feroviare (Valea lui Mihai, Episcopia Bihor, Salonta, Carei).

În nord, granița cu Ucraina, are o lungime de 250 km (185 km graniță terestră și 65 km graniță fluvială pe Tisa), județele vecine fiind Zakarpatska, Ivano-Frankivska și parțial Chernivetska din Ucraina de Vest. Trecerea frontierei cu Ucraina era asigurată de 4 puncte de trecere feroviare (Halmeu, Câmpulung la Tisa, Sighetu Marmației, Vișeu) și 2 rutiere (Halmeu, Sighetu Marmației). Nu toate punctele de trecere a frontierei sunt permanent operaționale.

2. Cadrul natural:

Situată în zona de interferență a regiunilor biogeografice continentală, alpină și panonică, Regiunea Nord-Vest deține o zestre naturală și peisagistică de o mare frumusețe și varietate.

Din punct de vedere al reliefului, suprafața Regiunii Nord-Vest este ocupată în proporție de 28% de munți, 30% de dealuri și 42% de câmpii și văi.

Regiunea beneficiază de un climat temperat continental cu veri călduroase, ierni friguroase, precipitații bogate, cu mici diferențe între zonele de munte, cele de câmpie și deluroase. Temperaturile medii anuale sunt cuprinse între 3,8 și 10,4°C, repartiția precipitațiilor este inegală, cu cantități minime de circa 550 mm în zonele joase și maxime de 1.500 mm în zona montană. Persistența stratului de zăpadă însumează 85 de zile în zonele joase și 170 de zile în zona montană.

Rețeaua hidrografică a regiunii este dominată de bazinele hidrografice a râurilor Tisa, Someș, Crișuri, Crasna, Tur și Barcău.

Resursele de apă subterană exploatabilă în bazinul hidrografic Someș-Tisa sunt estimate la aproximativ 10 m³/secundă, din care 6,8 m³/secundă în bazinele hidrografice ale Someșului, și Crasnei și 3,2 m³/secundă în bazinul hidrografic Tisa. Un rol aparte îl au izvoarele de apă minerală (Sângeorz, Anieș, Leghia, Someșeni, Bixad, etc.) și apele termale (Acâș, Boghiș ș.a.). Apele din regiune sunt în general de calitate bună, dar în continuă degradare. Indexul de exploatare a apelor în regiune a fost în 2002 între 0,11 și 0,20, mai mic decât media europeană.

Resursele solului și ale subsolului se găsesc în cantități limitate, cele mai deficitare resurse fiind cele energetice (cărbune, petrol, gaze naturale). Resurse bine reprezentate sunt minereurile complexe și auro-argentifere (zona Oaș-Gutâi-Țibleș-Rodna), bauxită (Munții Pădurea Craiului și Bihorului), sare (Depresiunea Maramureșului, bordura Câmpiei Transilvaniei), zăcăminte notabile și materiale de construcții: calcare comune, marmură (Viștea), caolin (Parva și Aghireș), argile refractare (Șuncuiș).

Regiunea are peste 2 mil. de hectare terenuri agricole (61% din suprafața totală a Regiunii Nord-Vest), iar fondul forestier este de peste 1 mil. de hectare (30% din total). Totodată există o suprafață de aproape 50.000 de hectare de luciu de apă.

Condițiile de sol și climă, așezarea geografică și relieful teritoriului regiunii au favorizat apariția și dezvoltarea unor habitate de o mare diversitate și valoare, ceea ce a determinat declararea a numeroase arii naturale protejate de interes național, de interes european și mondial.

Conform datelor publicate de Ministerul Mediului, în regiune se regăsesc 88 arii naturale protejate de importanță comunitară, încadrate în rețeaua Natura 2000. La acestea se adaugă 171 arii naturale protejate de interes național.

3. Structura sistemului de așezări:

Regiunea Nord-Vest este formată din șase județe: Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Maramureș, Satu Mare și Sălaj. În 2018, regiunea cuprindea 446 unități administrativ-teritoriale (nivel LAU-2 conform NUTS, respectiv Nivel 2 conform SIRUTA), din care 403 comune, 15 municipii și 28 orașe. Regiunea înregistrează un număr de 1911 localități, din care 1800 sunt sate și 111 localități în componența municipiilor sau orașelor. Cele mai multe orașe și municipii se găsesc în județul Maramureș, iar cele mai multe localități în județul Bihor.

	Municipii	Orașe	Comune	UAT-uri*	Sate	Localități**
România	103	217	2861	3181	12957	13427
Nord-Vest	15	28	403	446	1800	1911
Bihor	4	6	91	101	430	458
Bistrița-Năsăud	1	3	58	62	235	249
Cluj	5	1	75	81	420	434
Maramureș	2	11	63	76	214	247
Satu Mare	2	4	59	65	220	234
Sălaj	1	3	57	61	281	289

Tabelul 1. Numărul unităților administrativ-teritoriale, la nivelul anului 2018

*UAT-uri = municipii + orașe + comune, ** Localități = sate + localități în componența municipiilor/orașelor

Sursa: INS Tempo Online

a) Rețeaua de așezări urbane:

În urma aplicării modelului "Reilly-Converse"¹⁰, a rezultat că în Regiunea Nord-Vest există următoarele categorii de centre de polarizare și fluxuri dominante:

- un oraș cu servicii complexe de importanță regională - Cluj-Napoca – care generează fluxuri dominante cu o serie de orașe mari și medii, din regiunile de dezvoltare Nord-Vest (Baia Mare, Zalău, Bistrița, Dej, Gherla, Turda), Centru (Târgu Mureș) și Vest (Deva și Hunedoara). Aria de polarizare a municipiului Cluj-Napoca este una regională și cuprinde teritorii extinse din județele: Cluj, Sălaj, Maramureș, Bistrița-Năsăud, Mureș, Alba, Hunedoara;
- un oraș cu servicii complexe de importanță sub-regională – Oradea – legat prin fluxuri importante de 4 orașe mari și mijlocii, două din Regiunea Nord-Vest (Satu Mare și Zalău), iar celelalte din regiunea Vest (Arad și Timișoara, ultimul cu statut de centru regional, ca și Cluj-Napoca). Aria de polarizare a municipiului Oradea cuprinde județul Bihor, partea de nord a județului Arad, partea de sud a județului Satu Mare și partea de vest a Sălajului;
- 2 orașe cu servicii mixte, de importanță sub-regională – Baia Mare și Satu Mare. Baia Mare este legat printr-un flux dominant de Cluj-Napoca, Satu Mare este interconectat cu Oradea. Ambele orașe au o arie de polarizare relativ extinsă. Astfel, municipiul Baia Mare polarizează, prin sinapse locale, întreaga suprafață a județului Maramureș, partea de est a județului Satu Mare și nordul județului Sălaj. Municipiul Satu Mare are o arie de polarizare ce se restrânge la suprafața județului cu același nume.
- 4 orașe, cu servicii mixte, de importanță județeană – Bistrița, Zalău, Turda și Sighetu-Marmației. Municipiile Bistrița, Zalău și Turda sunt legate de centru regional de la nivel superior – Cluj-Napoca, în timp ce Sighetu-Marmației cu polul sub-regional Baia Mare. Ariile de polarizare ale acestor centre urbane sunt mai puțin extinse, rezumându-se la teritoriul județului din care fac parte. Singura excepție notabilă este municipiul Turda, a cărei poziționare geografică face ca influența sa să fie dominantă în nordul județului Alba și în vestul județului Mureș.

În cazul regiunii Nord-Vest, zonele private de existența unor centre polarizatoare urbane și în profund declin socio-demografic sunt: sudul și estul județului Bistrița-Năsăud; partea de sud a județului Satu Mare; zona montană a județului Cluj, partea de nord și de est a acestuia; partea de sud a județului Bihor; partea de sud, sud-est a județului Sălaj, etc. Luând în considerare accesul la așezări urbane și serviciile oferite de acestea putem constata că din majoritatea localităților se poate accesa un oraș în maxim 60 minute. Zonele cu cea mai precară deservire cu așezări urbane rămân partea de sud a județului Bistrița – Năsăud și estul și sud-vestul județului Cluj. Deși datorită conformării rețelei de localități accesul la orașe este unul echilibrat, adesea orașele care deservește mediul rural sunt subdezvoltate (sub 10.000 locuitori) și păstrează mai degrabă un profil rural.

În conformitate cu prevederile legii nr. 350/2001 – P.A.T.N., localitățile din România sunt ierarhizate pe 5 ranguri, după cum urmează: 0. capitală, 1. municipii reședință de județ, 2. municipii, 3. orașe, 4. sate reședință de comună și 5. sate componente ale comunelor și sate aparținând municipiilor sau orașelor. În urma adoptării Legii nr. 83/2004 pentru declararea ca orașe a unor comune și a Legii nr. 351 din 6 iulie 2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național, în rețeaua de așezări au intervenit mai multe modificări în comparație cu anul de referință 1999 considerat de P.A.T.N.:

Statutul localității	Numărul de localități - Regiunea Nord-Vest (1999)	Numărul de localități - Regiunea Nord-Vest (2011)	Numărul de localități - Regiunea Nord-Vest (2018)
Municipii	11	15	15
Orașe	24	28	28
Comune	386	403	403
Sate	1823	1800	1800

Tabelul 2. Rețeaua de așezări din România și din Regiunea Nord-Vest, 2018 vs. 1999 Sursa: INS TEMPO Online 2019

După cum se poate observa, în perioada 2012-2018 nu au existat schimbări în acest sens. Cu toate acestea, majoritatea municipiilor și orașelor nu îndeplinesc unele criterii minimale pentru categoria în care sunt încadrate, necesitând investiții urgente în ceea ce privește dezvoltarea infrastructurii urbane, îmbunătățirea accesibilității și a serviciilor sociale, precum și în sprijinirea mediului de afaceri.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 998/2008, municipiul Cluj-Napoca a fost desemnat ca pol de creștere în Regiunea Nord-Vest, beneficiind astfel cu precădere de investiții din programele cu finanțare comunitară și națională, iar municipiile Oradea, Baia Mare și Satu Mare au fost desemnate ca poli de dezvoltare urbană în care urmau să se realizeze cu prioritate investiții din Axa Prioritară 1 POR 2007 – 2013. La nivel de țară au fost desemnați în total 7 poli de creștere și 13 poli de dezvoltare urbană.

	Număr de orașe	Populație urbană 2018	Indice de urbanizare (%)	Mărimea medie a unui oraș
România	320	10.503.470	53.78	32823.34
Nord-Vest	43	1.341.966	52.40	31208.51
Bihor	10	275.860	48.90	27586.00
Bistrița-Năsăud	4	107.619	38.42	26904.75
Cluj	6	459.231	65.16	76538.50
Maramureș	13	265.199	57.23	20399.92
Satu Mare	6	149.097	44.55	24849.50
Sălaj	4	84.960	39.74	21240.00

Tabelul 3. Principalii indicatori ai urbanizării în 2018

Sursa: INS TEMPO Online, 2019

b) Structuri asociative ale localităților urbane din Regiunea Nord-Vest

Zona Metropolitană Cluj-Napoca

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Cluj a fost înființată oficial în decembrie 2008. Cele 21 localități componente ale Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, acoperă o suprafață de peste 1.738,78 km² (26,05% din suprafața totală a județului Cluj) și numără 433.247 de locuitori (59,40% din populația județului) în 2018 . Se remarcă, astfel, că densitatea populației la nivelul zonei metropolitane este de peste 249,17 de locuitori/km², iar în restul județului de doar 60 locuitori/km²,

ceea ce confirmă polarizarea semnificativă pe care o manifestă municipiul Cluj-Napoca asupra teritoriului județean. Mai mult, în perioada 2011 – 2018, populația Zonei Metropolitane Cluj-Napoca a crescut cu 15.094 de persoane (3,60%), în timp ce în restul județului Cluj a crescut cu 14.988 de persoane (+2,09%), prin urmare tendința de migrare a populației către județul Cluj și concentrare a populației în zona metropolitană este tot mai accentuată.

Zona Metropolitană Oradea

Zona Metropolitană Oradea s-a constituit în mai 2005, cuprinde 12 unități administrativ-teritoriale, care acoperă o suprafață de peste 806,96 km² (10,70% din suprafața totală a județului Bihor) și o populație de 277.605 de locuitori (44,90% din cea a județului). Prin urmare, densitatea medie a populației în Zona Metropolitană Oradea este de 344 locuitori/km², în timp ce în restul județului Bihor este de doar 50,55 locuitori/km². În perioada 2011-2018, populația Zonei Metropolitane Oradea a crescut cu 32.068 de persoane (+13,06%), iar în restul județului Bihor, a scăzut cu 6.487 de persoane (-1,04%). Prin urmare, se remarcă o concentrare a populației din Bihor în jurul municipiului Oradea.

Zona Metropolitană Baia Mare

Asociația Zona Metropolitană Baia Mare a fost constituită în 2006 și este formată din municipiul Baia Mare, 5 orașe și 13 comune din aria limitrofă a municipiului, care au semnat o convenție de asociere privind dezvoltarea durabilă a zonei. Cele 19 unități administrativ-teritoriale componente ale Zonei Metropolitane Baia Mare se întind pe o suprafață de 1.401,17 de km² (22,23% din suprafața totală a județului Maramureș) și înregistrează 244.238 de locuitori (46,63% din populația județului). Densitatea populației este de 174,31 locuitori/km² în teritoriul Zonei Metropolitane Baia Mare, respectiv de 57,02 locuitori/km² în restul județului Maramureș. În perioada 2011-2018, populația Zonei Metropolitane Baia Mare a crescut cu 30.863 de persoane (14,46%), în timp ce în restul județului Maramureș populația a scăzut cu 9.024 de persoane (-1,69%). Prin urmare, în acest caz, se poate vorbi de o tendință de concentrare a populației în zona periurbană a municipiului Baia Mare.

Zona Metropolitană Satu Mare

Asociația Zona Metropolitană Satu Mare s-a constituit în 2013 și are în componență 31 de UAT-uri (dintre care 2 municipii, 3 orașe și 26 de comune), însumând în anul 2018 o populație totală de 267.508 de locuitori (68,74 % din populația totală a județului Satu Mare), respectiv o suprafață totală de 2.282,66km², rezultând o densitate medie a populației de 117,19 locuitori/km² în teritoriul Zonei Metropolitane Satu Mare, respectiv de 57 locuitori/km² în restul județului Satu Mare. În perioada 2011-2016, populația stabilă a Zonei Metropolitane Satu Mare a crescut cu 37.688 (16,39%), în timp ce populația din județ a scăzut cu 6.040 de persoane (-1,52 %), fiind și în cazul acestui județ vorba despre un fenomen de concentrare a populației din jurul municipiului reședință de județ.

Zona Metropolitană Zalău

Asociația „Zona Metropolitană Zalău” a fost înființată în 2015 are în componență 16 unități administrativ-teritoriale (dintre care 1 municipiu, 3 orașe și 12 comune), însumând în anul 2018 o populație totală de 145.911 de locuitori (59,32% din populația județului Sălaj), respectiv o suprafață totală de 967,40km², rezultând o densitate medie a populației de 150,83 locuitori/km² în teritoriul Zonei Metropolitane Zalău, respectiv de 34,53 locuitori/km² în restul județului Sălaj.

Per ansamblu, cele 5 zone metropolitane din regiune găzduiesc 1.368.509 de locuitori, ceea ce reprezintă 48,26 % din populația stabilă a regiunii Nord-Vest, conform datelor furnizate de INS în raportul Populația după domiciliu la 1 ianuarie, pe grupe de vârstă și sexe, județe și localități, la nivelul anului 2018. La nivelul Municipiului Bistrița nu există demersuri notabile privind crearea unei structuri asociative cu localitățile aflate în periurbanul lui, în pofida unor discuții prealabile mai vechi.

Zone urbane functionale

Din datele și analizele prezentate în acest document, la nivelul regiunii rezultă o concentrare a activităților economice și implicit a locurilor de muncă în orașe, și în special în orașele mari. Acestea devin centre regionale în detrimentul teritoriilor înconjurătoare care pierd atât din punct de vedere economic, cât și din punct de vedere social, forța de muncă migrând spre centru – sursa locurilor de muncă. Această realitate privind relația strânsă dintre centrele urbane și teritoriile adiacente, bazată pe oferta de locuri de muncă, oportunități legate de educație și oferta serviciilor (publice sau private), a dus la conturarea așa numitelor zone urbane funcționale (ZUF). Conform studiului “Cadrul metodologic pentru implementarea eficientă a activităților de dezvoltare urbană durabilă” (Banca

Mondială, 2015), unul din criteriile de definire a teritoriilor adiacente este ca cel puțin 15% din populația angajată să aibă locul de muncă în centrul urban focalizator.

Conform „Documentului cadru de implementare a dezvoltării urbane durabile” 12 emis pentru implementarea POR 2014-2020, Axa prioritară 4: „Sprijinirea dezvoltării urbane durabile” , zonele urbane funcționale definite în jurul municipiilor reședință de județ (exceptând polul de creștere Cluj-Napoca) din Regiunea Nord-Vest, cuprind:

Oradea: Paleu, Osorhei, Santandrei, Nojorid, Girisu De Cris, Sanmartin, Ineu, Cetariu, Biharia, Hidiselu De Sus, Sacadat, Bors, Copacel, Gepiu, Sannicolau Roman, Rosiori, Tileagd, Salard, Tamaseu, Dragesti, Husasau De Tinca, Derna, Diosig, Lazareni, Brusturi, Sambata, Cefa, Ceica, Varciorog, Sarbi, Spinus, Ciuhoi, Oras Sacueni, Madaras, Dobresti, Tetchea, Holod

Baia Mare: Grosi, Recea, Sacalasseni, Coltau, Oras Tautii-Magheraus, Oras Baia Sprie, Cicarlau, Dumbravita, Coas, Remetea Chioarului, Satulung, Sisesti, Copalnic-Manastur, Miresu Mare, Oras Cavnic, Oras Somcuta Mare, Cernesti, Ardușat, Pomi

Bistrița: Sieu-Magherus, Mariselu, Cetate, Livezile, Galatii Bistritei, Dumitru, Budacu De Jos, Dumitrita, Sieu-Odorhei, Lechinta, Matei, Sintereag, Josenii Bargaului, Sieu, Prundu Bargaului

Zalău: Criseni, Mesesenii De Jos, Hereclean, Mirsid, Treznea, Bocsa, Varsolt, Agrij, Romanasi, Dobrin, Coseiu, Creaca, Sarmasag

Satu Mare: Paulesti, Lazuri, Viile Satu Mare, Vetis, Culciu, Odoreu, Dorolt, Doba, Micula, Moftin, Oras Ardud, Beltiug, Botiz, Agris, Supur, Apa, Mediesu Aurit, Acis, Terebesti, Bogdand, Craidorolt, Homoroade, Porumbesti, Socond, Valea Vinului, Turulung.

Zonele metropolitane dar și cele funcționale se păstrează ca elemente cheie în procesul de planificare urbană, mai ales în cadrul reședințelor de județ. Aceste zone au cunoscut o dinamică accentuată de dezvoltare alături de o serie de provocări care atrag după sine nevoie unei planificări integrate (ex. echipare cu dotări și infrastructură).

Grupurile de acțiune locală din regiunea Nord-Vest

În anul 2019 sunt prezente 34 de Grupuri de Acțiune Locală (GAL) în regiune, care reprezintă parteneriate între autoritățile locale, sectoarele private și civile. Rolul lor a fost acela de a pregăti și implementa strategiile de dezvoltare locală în cadrul Axei LEADER din PNDR 2014-2020.

Importanța Grupurilor de Acțiune Locală constă în utilizarea abordării de tip LEADER pentru dezvoltarea socio-economică a teritoriilor rurale deoarece aceste entități respectă principiul Dezvoltării Locale plasate sub Responsabilitatea Comunității dincolo de cadrul programelor operaționale aferente perioadei 2014-2020, identificând constant modalități de finanțare a unor proiecte care să ducă la atenuarea problemelor identificate pe teritoriile lor, externe sub-măsurii LEADER a PNDR 2014-2020. Aceste grupuri de acțiune locală, la nivelul regiunii de Nord Vest reprezintă aproximativ 95% din populația rurală: 1.158.000 de locuitori din 2.560.822 de locuitori, conform datelor INS din 2018. Cele mai semnificative contribuții pe care GAL-urile le-a adus în cadrul regiunii de Nord-Vest sunt: încurajarea micilor întreprinzători și diversificarea activităților economice non-agricole din spațiul rural; crearea, îmbunătățirea și diversificarea facilităților de dezvoltare economică, a infrastructurii fizice locale la scară mică și a serviciilor de bază; creșterea atractivității zonelor rurale și diminuarea migrației populației către

zona urbană, în special a tinerilor; îmbunătățirea condițiilor sociale, economice și de mediu a zonelor rurale; protejarea și conservarea patrimoniului natural și cultural rural; diversificarea ofertei în eco-turism; încurajarea inițiativelor de dezvoltare locală cu un grad ridicat de inovare; crearea de Grupuri Operaționale care promovează cercetarea și transferul tehnologic în zonele rurale.

În ultimii ani GAL-urile din Regiunea Nord-Vest au dobândit o importanță majoră în dezvoltarea zonelor deservite, elaborând strategii viabile și găsind soluții de finanțare pentru problemele reale ale comunităților respective. De asemenea GAL-urile au capacitatea de a prelua extensii de programe care finanțează proiecte din zonele metropolitane, astfel încât zonele urbane să fie corect completate de proiecte cu impact în zonele rurale adiacente (ex. mobilitate).

De asemenea, structurile asociative de tip GAL Urbane ar putea reprezenta mecanisme de dezvoltare ale zonelor urbane în declin.

c) Rețeaua de așezări rurale

Mediul rural din Regiunea Nord-Vest este format din 403 comune. Din totalul de 1.800 sate, din punct de vedere administrativ, 48 de sate aparțin de municipii și orașe (făcând astfel parte din mediul urban, nu sunt eligibile pentru fondurile de dezvoltare rurală). Teritoriul acoperit de localitățile rurale din regiune este 29.285,93 km², reprezentând 85,73% din suprafața totală. Comunele din regiune sunt de mărime variată, populația medie în 2018 fiind 3.229 locuitori. Cea mai mare comună este Florești (județul Cluj) cu 38.257 locuitori, populația acestei comune crescând cu 152,30% în perioada 2011-2019. A doua ca mărime este comuna Apahida (județul Cluj) cu 13.854 locuitori, urmată de Sânmartin (județul Bihor) cu 11.778 locuitori.

Conform datelor de pe Tempo INS, în anul 2018, un număr de 66 comune (16%) au sub 1.500 locuitori (limita impusă de Legea nr. 351/2001), dintre care opt au mai puțin de 1.000 locuitori: Ploscoș (638 locuitori), Valea Ierii (925 locuitori) și Aiton (996 locuitori) din județul Cluj, Zalha (842 de locuitori), Lozna (939 de locuitori) și Zimbor (969 de locuitori) din județul Sălaj, Silvașu de Câmpie (981 de locuitori) din județul Bistrița-Năsăud, Poienile Izei (835 de locuitori) din județul Maramureș. Se poate observa că aceste comune sunt situate, cu câteva excepții, la granițele administrative județene în spațiul interjudețean. În cazul comunelor mici și foarte mici se ridică problema eficienței și a sustenabilității funcționării instituțiilor publice de la nivel de UAT. Unele comune cu mai puțin de 1.500 locuitori sunt învecinate, în cazul acestora ar putea fi studiată oportunitatea unificării lor.

Regiunea Nord-Vest poate fi împărțită în mai multe zone rurale în funcție de profilul agricol al fiecărei zone:

1. Zona de Vest (Câmpia de Vest): județele Bihor, Satu Mare și Sălaj se remarcă o pondere mare de teren arabil, favorabil dezvoltării sectorului vegetal, combinat cu creșterea animalelor cu metode intensive.
2. Zona de Nord-Est (Carpații Orientali): județele Bistrița-Năsăud și Maramureș se evidențiază printr-o pondere mare a pășunilor și fânațelor, favorabil creșterii animalelor cu metode extensive.
3. Zona de Sud-Est (Depresiunea Transilvaniei): județele Bistrița-Năsăud, Cluj și Sălaj deține o pondere mare de teren arabil și de pășune, favorabil dezvoltării sectorului vegetal, combinat cu creșterea animalelor (metode intensive și extensive).
4. Zona Munților Apuseni: județele Bihor, Cluj și Sălaj se evidențiază de asemenea printr-o pondere mare a pășunilor și fânațelor, favorabil creșterii animalelor cu metode extensive.

5. Se observă o mare diversitate (comparativ cu alte regiuni) și nu există o omogenitate funcțională a spațiului rural. Totuși se poate constata că dezvoltarea zootehniei, eco-turismului și activităților non-agricole ar putea constitui oportunitatea către care pot converge toate zonele regiunii constituind probabil cea mai bună posibilitate de valorificare a resurselor agricole la nivelul întregii regiuni.

4. Structura socio-demografică a populației

a) Evoluția populației și potențialul demografic:

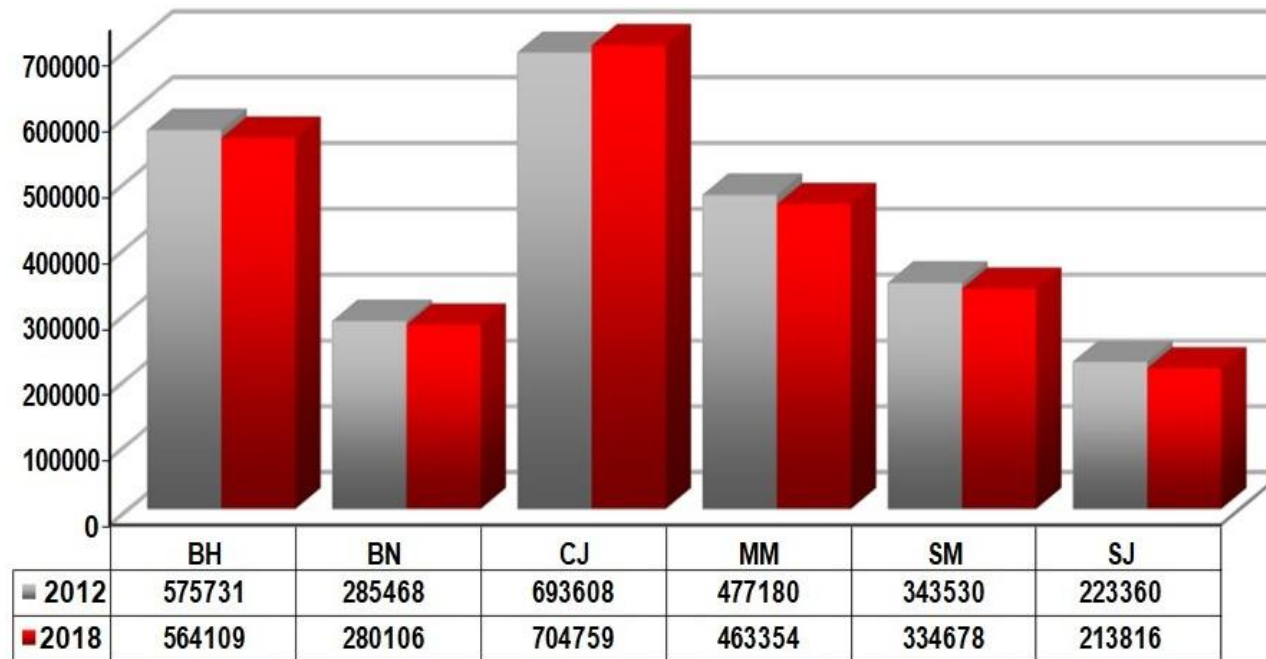
Populația rezidentă a Regiunii Nord-Vest este, conform datelor INS din anul 2018, de 2.560.822 de locuitori, situându-se pe locul 3 între regiunile României (după Nord-Est și Sud-Muntenia).

Procentual, populația rezidentă a regiunii reprezintă 13,11% din populația României (19.530.631 de locuitori). Peste 27% din populația regiunii se regăsește în județul Cluj, în timp ce în județul Sălaj se înregistrează 8,3% din total.

Conform datelor INS 2018, județul Cluj se situează pe locul 4 la nivel național, cu o populație de 704.759 locuitori, după Municipiul București (1.827.810), județul Iași (791.210) și județul Prahova (cu 725.609 de locuitori).

Datele INS 2018 indică o scădere în timp a populației la nivel regional, cifrele din 2018 indicând un total de 98,53% din populația în anul 2012.

Procentual, cea mai drastică scădere se înregistrează în județul Sălaj, de 4,3%, în timp ce în județul Cluj populația a crescut cu 1,6%.

Figura 4. Populație rezidentă la nivel județean, în 2012 și 2018 (nr. persoane) Sursa: INS – baza de date Tempo Online

Luând în considerare populația după domiciliu la nivel de UAT putem constata o concentrarea a așezărilor cu populație de peste 5000 de locuitori cu precădere în așezările urbane și în proximitatea acestora, mai ales în zonele metropolitane.

Există însă și orașe a căror populație este sub 5000 de locuitori (echivalentul unei comune mai dezvoltate) care întâmpină dificultăți în a oferi serviciile și dotările specifice unui oraș (Nucet, Vașcău, Dragomirești).

De asemenea, în partea de nord și vest a județului Cluj, partea de sud și est a județului Sălaj și partea sudică a județelor Bistrița-Năsăud, Bihor, Satu Mare și Maramureș se regăsesc concentrări de comune sub 2000 de locuitori (116 din 405 comune) iar la nivelul regiunii există încă 8 comune cu sub 1000 de locuitori.

Densitatea populației la nivel regional în 2018 era de 74,96 loc/km², județul cu cea mai mică densitate fiind Bistrița-Năsăud (52,3 loc/km²), în timp ce densitatea cea mai mare se înregistra în județul Cluj (105,59 loc/km²). Raportat la nivel național (81,92 loc/km²), Regiunea Nord-Vest este o regiune mai slab populată datorită morfologiei puțin favorabile așezărilor omenești în unele zone muntoase ale regiunii. Cea mai slab populată comună este Valea Ierii (județul Cluj), cu 6,89 loc/km², în timp ce municipiul Oradea are cea mai ridicată densitate a populației, de 1.858 loc/km². Pe medii de rezidență, densitatea medie a populației în mediul rural este de 41,43 loc/km², iar în mediul urban de 274,88 loc/km². Județul Cluj prezintă cea mai mare densitate în mediul urban, în timp ce județul Maramureș are cea mai mare densitate în mediul rural.

Structura populației pe sexe, la nivelul anului 2018, indică o populație feminină în procent de 51.15% din totalul regional, similar cu procentul național, în concordanță și cu ponderea ușor mai crescută a femeilor în totalul populației de la nivelul Uniunii Europene. Județul cu cel mai ridicat procent de femei este Cluj (51,78%), județul cu cel mai mic procent este Bistrița-Năsăud (50,17%), în toate județele populația de sex feminin depășind numeric populația de sex masculin. Populația urbană la nivel regional este preponderent feminină (52,16%), la fel și în mediul rural (50,05%), situație întâlnită în toate cele 6 județe ale regiunii.

Structura populației pe medii de rezidență la nivelul anului 2018 înregistrează 1.341.966 locuitori în mediul urban (52,4% din populația regiunii), sub rata națională de 53,77%. În mediul rural se regăsesc 1.218.856 de locuitori (47,5% din populația regiunii), peste rata națională de 46,22%.

Județul Cluj este de departe cel mai urbanizat (cu 65,16% din populație trăind în mediul urban), iar gradul cel mai redus de urbanizare se înregistrează în județul Sălaj (39,73%). În ceea ce privește dinamica populației pe medii de rezidență, în perioada 2012-2018 se observă o scădere a ponderii populației din mediul urban la nivelul întregii regiuni, de la 52,67% la 52,4%. În județul Bistrița-Năsăud populația în mediul urban a crescut (diferența înregistrată fiind de 2.295 de locuitori), în timp ce în restul județelor au fost înregistrate scăderi ale populației urbane în perioada studiată.

Distribuția populației după etnie arată că ponderea populației de etniei română este majoritară în toate județele, fiind de 70,99% din totalul regiunii. Populația de etnie maghiară se ridică la 17,37% la nivel regional și deține ponderi ridicate în județele Satu Mare (32,69%), Bihor (24,02%) și Sălaj (22,36%). Procentul locuitorilor de etnie romă din regiune este ușor mai ridicat față de media națională (3,1%), ajungând la 4,37% din totalul regional. Romii se întâlnesc într-o proporție relativ mai mare în județele Sălaj (6,69%), Bihor (6,02%) și Satu Mare (5,05%). Persoanele de etnie germană din regiune reprezintă 0,31% din populația regiunii și se regăsesc într-o proporție relativ mai mare în județul Satu Mare (1,45%). De asemenea, există o comunitate importantă de ucraineni (1,25% din totalul populației), concentrată în județul Maramureș (6,43%).

Structura populației pe grupe de vârstă, la nivelul anului 2018, indică faptul că populația cu vârsta cuprinsă între 15 și 59 de ani reprezintă segmentul majoritar în regiune, procentual atingând 60,46% din total, puțin peste media națională de 59,27%. Procentul tinerilor, cei cu vârste cuprinse între 0 și 14 ani, este de 15,87%, mai ridicat în mediul rural, unde se atinge 16,94%. Procentul vârstnicilor, cei peste 60 de ani, este de 23,66%, mai ridicat în mediul rural, unde se atinge 24,94%. Procentul vârstnicilor la nivel regional se situează sub media națională (25,09%).

Este de remarcat că județul Sălaj are procentul cel mai redus de populație activă (16-64 ani) (63,76%), având cel mai mare procent de vârstnici raportat la populația județului (26,08%). La polul opus se situează județul Cluj, unde este procentul cel mai ridicat de populație activă (68,42%), în timp ce cel mai mic procent de vârstnici raportat la populația județului (22,19%) se înregistrează în Județul Satu Mare, care are și cea mai redusă speranță de viață a populației din țară. Județul Bistrița-Năsăud are cel mai ridicat procent de populație sub 15 ani (17,88%), ceea ce era de așteptat, având în vedere rata pozitivă a sporului natural în acest județ.

În intervalul 2012-2018, la nivel regional, se remarcă creșterea procentuală constantă a vârstnicilor (60 ani și peste), de la 21,13% la 23,66%, tendință care se înregistrează nivelul tuturor județelor. Pe medii, tendința se menține atât în mediul rural, cât și în cel urban. Pe același interval temporal, se remarcă scăderea procentului de tineri (0-14 ani) de la 16,06% în 2012, la 15,87% în 2018. Tendința se înregistrează și la nivelul județelor, pe medii scăderea ponderii tinerilor fiind mai accentuată în mediul rural.

La nivel regional, raportul de dependență demografică este de 39,53% și se situează sub media națională (40,72%). Distribuția la nivel județean indică un raport maxim în județul Sălaj (42,78%), respectiv minim în județul Cluj (38,11%). Separat, raportul de dependență al tinerilor din regiune este de 25,6%, identic cu media națională, în timp ce raportul de dependență al vârstnicilor este de 33,6%, sub media națională (36,1%).

Durata medie de viață la nou născuți în regiune este sub media națională, pe tot intervalul analizat (2012-2017). Comparativ, durata medie de viață a înregistrat o creștere continuă pe intervalul studiat, în anul 2017 fiind de 75,2 ani, puțin sub media națională (75,3 ani).

Pe sexe, femeile au o durată de viață net superioară, în regiune atingând 78,60 ani (79,10 în România), raportat la doar 71,9 ani (71,7 în România) bărbații (date la nivelul anului 2017).

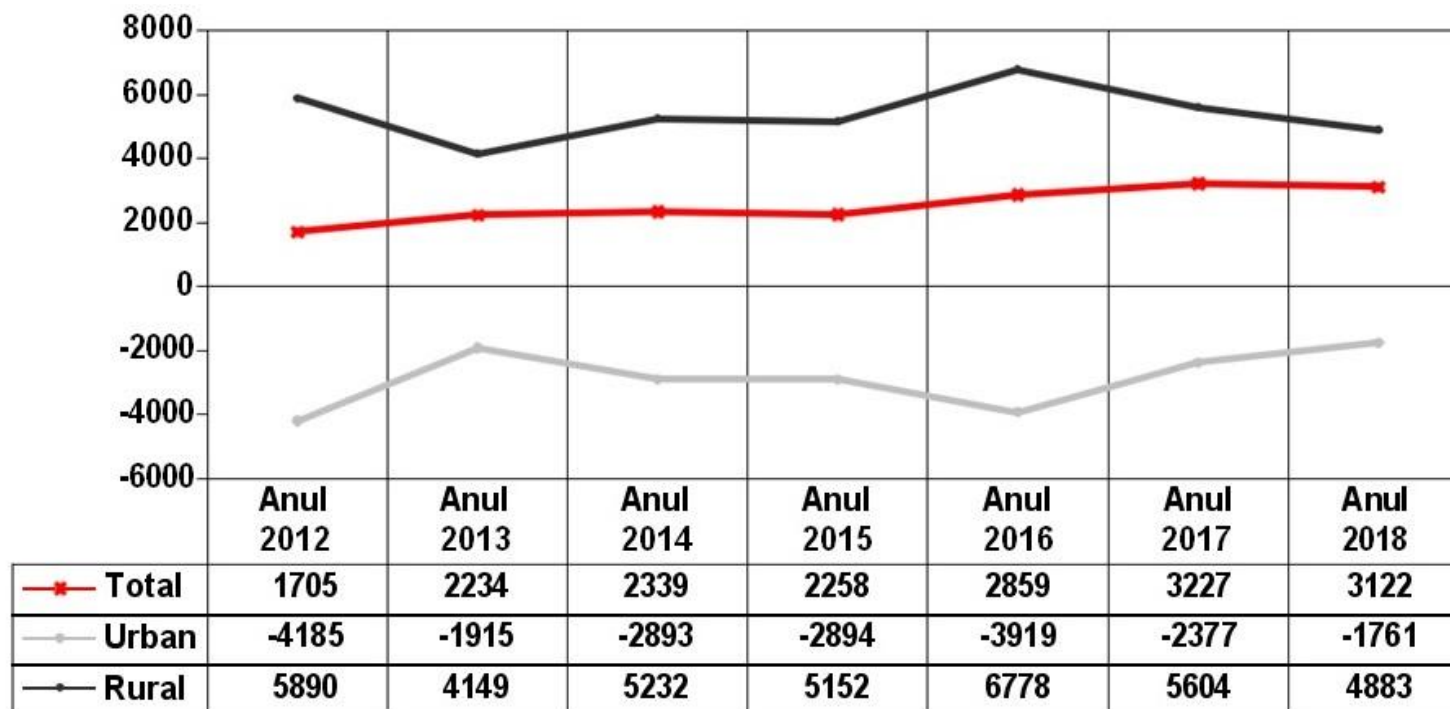
Rata natalității la nivel regional a fost de 9,3 născuți vii la mia de locuitori, peste rata națională (8,6). Județele cu cea mai ridicată natalitate sunt Bistrița-Năsăud și Sălaj, ambele înregistrând o rată egală de 9,9 născuți vii la 1000 de locuitori, în timp ce județul Satu-Mare a înregistrat la nivelul anului 2018 cea mai mică rată a natalității din regiune (8,3).

La începutul anului 2018 rata mortalității la nivel regional a fost de 11,5 decedați la mia de locuitori, sub rata națională (11,9). Județul cu cea mai scăzută rată a mortalității este Bistrița-Năsăud (10,3), în timp ce județul Sălaj a înregistrat la nivelul anului 2018 cea mai ridicată rată a mortalității din regiune (12,7).

Rata sporului natural al populației din Regiunea Nord-Vest la începutul anului 2018 a fost negativă, de -2,2 la mia de locuitori, subliniind depopularea regiunii din motive naturale, fiind însă sub nivelul național (-3,3). Toate județele din regiune urmează această tendință. Sporul natural în mediul rural este negativ la nivel regional și în toate cele 6 județe. În mediul urban situația este mai bună, doar în patru județe apărând valori negative: județele Bihor, Cluj, Maramureș și Satu Mare.

Pe intervalul studiat 2012-2018, rata mortalității infantile marchează o îmbunătățire, scăzând de la 8,4‰ la 7,2‰, dar este la un nivel mai ridicat decât media națională (6,4‰). Se remarcă o scădere ușoară a ratei în județele Bihor, Maramureș și Satu-Mare, însă în județele Cluj, Bistrița și Sălaj, rata mortalității infantile a crescut în anul 2018 comparativ cu anul 2012. În județul Sălaj în anul 2018 a fost înregistrată o rată a mortalității infantile mai ridicată (11,1 decedați sub 1 an la 1.000 născuți vii) decât media regională (7,2 decedați sub 1 an la 1.000 născuți vii). Cel mai ridicat nivel al mortalității infantile se înregistra, în 2018, în Sălaj (11,1‰), iar cel mai scăzut în Cluj (6‰).

Soldul schimbărilor de domiciliu situează Regiunea Nord-Vest între cele 4 regiuni cu migrație netă pozitivă, numărul celor stabiliți în regiune (44.431) în anul 2018 depășind numărul celor care au părăsit regiunea (41.309), cu 3.122 persoane. Migrație pozitivă se înregistrează în toate cele 6 județe ale regiunii Nord-Vest. Soldul schimbărilor de domiciliu pe medii relevă tendința de stabilire în mediul rural, care se păstrează pe întregul interval analizat 2012-2018.

Figura 5. Evoluția soldului schimbărilor de domiciliu în Regiunea Nord-Vest în perioada 2012-2018 (nr. loc)

Sursa: INS Tempo Online POP303B

4. Infrastructura

a) Infrastructura de transport regional

Pe teritoriul Regiunii Nord-Vest (Transilvania de Nord) nu trece nici unul din culoarele inițiale paneuropene **IV** (Berlin - Praga - Budapesta - Arad - Constanța - Istanbul), **V** (Venice - Trieste/Koper - Ljubljana - Maribor - Budapesta - Uzhhorod - Lviv - Kiev) și **IX** (Helsinki - Vyborg - St. Petersburg – Pskov-Gomel - Kiev - Ljubashevka - Chișinău - București - Dimitrovgrad – Alexandroupolis). Proiectul Uniunii Europene TEN-T a definit ulterior 30 de axe prioritare¹⁶, dintre care axele 7 – rutieră și 22 – feroviară sunt cele care ar putea să racordeze regiunea în mod corespunzător la rețelele europene de transport cu mențiunea că din rețeaua centrală de transport paneuropean doar axa feroviară 22 traversează teritoriul regiunii.

Accesibilitatea insuficientă este suplinită temporar prin patru aeroporturi (din care trei sunt în rețeaua globală TEN-T) care necesită investiții semnificative pentru operare.

Infrastructura rutieră:

În Regiunea Nord-Vest, infrastructura de drumuri naționale cuprinsă în rețeaua TEN-T centrală se limitează la segmente pe Turda-Sebeș (E81) și Turda-Luna (E60), aprox. 33 km. Rețeaua TEN-T centrală traversează partea sudică a regiunii și unește Alba Iulia de Câmpia Turzii și Târgu-Mureș continuând spre Regiunea de Dezvoltare Nord-Est.

Pe rețeaua TEN-T globală se regăsesc peste 420 km care străbat teritoriul Regiunii Nord-Vest, astfel:

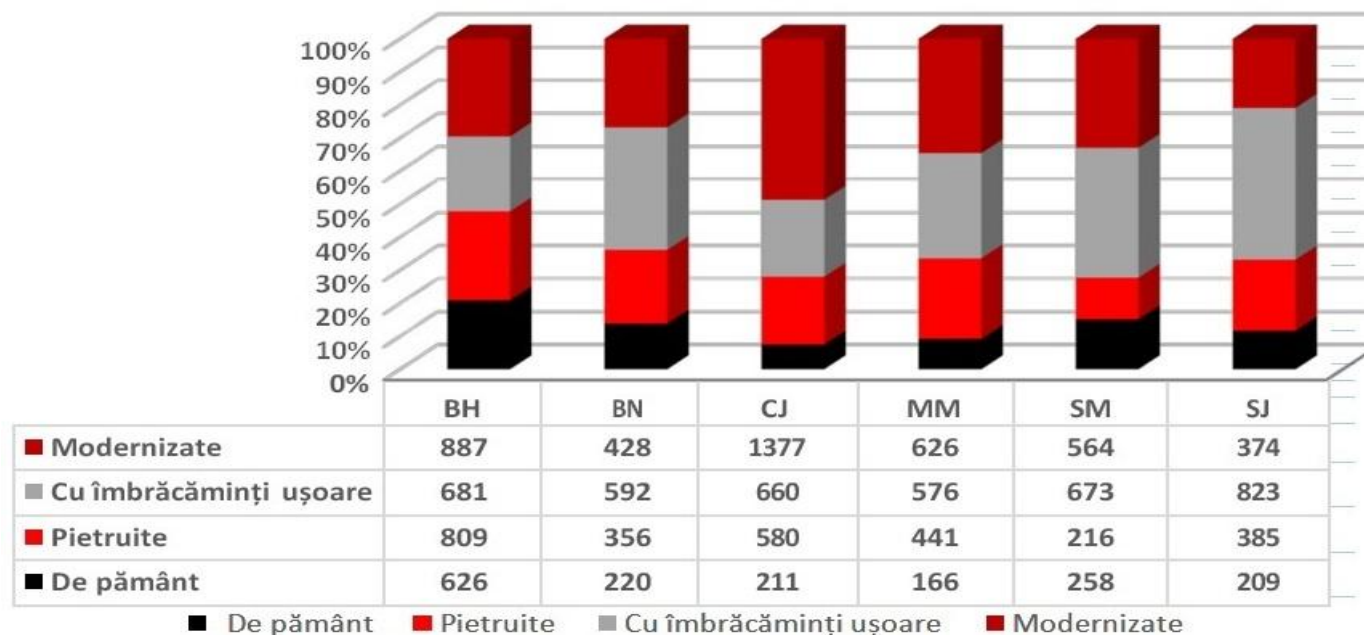
- Dinspre Regiunea Vest spre Municipiul Oradea (de-a lungul drumului european E671, spre Municipiul Marghita de-a lungul drumului național DN19E, spre Municipiul Zalău de-a lungul drumului național DN19B, spre Municipiul Cluj-Napoca și Municipiul Turda de-a lungul drumului european E81, unde se intersectează cu rețeaua TEN-T Core rutieră;
- Din Satul Halmeu (județul Satu Mare), spre Municipiul Satu Mare și Municipiul Carei de-a lungul drumului E671, spre Orașul Tășnad de-a lungul drumului național DN1F, spre Municipiul Zalău de-a lungul drumului european E81, unde se întâlnește cu tronsonul menționat anterior (parte din rețeaua TEN-T Comprehensive);

O analiză în profil teritorial a infrastructurii rutiere relevă faptul că, în anul 2018, lungimea totală a drumurilor din Regiunea Nord-Vest a fost de 12.738 km, respectiv 14,8% din totalul drumurilor la nivel național. Se remarcă o creștere a infrastructurii rutiere în anul 2018 față de anul 2012 cu 1,47%, puțin sub media de 2,43% înregistrată la nivel național. Cea mai mare creștere s-a înregistrat în județul Cluj (3,97%).

Din totalul drumurilor din regiune, 18.6% sunt proprietate publică, fiind administrate de Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere din România (CNAIR), restul de 81,4% fiind în administrarea consiliilor județene sau locale (comunale).

Din totalul de 12.738 km, doar 4.256 km de drumuri sunt modernizați, ceea ce reprezintă un procent de 33,41% din lungimea totală a drumurilor, mult sub procentul național de 42,54%. Drumurile naționale în Regiunea nord-vest acopereau o rețea de 2.369 km, din care 2.218 km sunt modernizate.

Regiunea Nord-Vest nu dispune de o rețea de drumuri rapide și autostrăzi. Conform datelor puse la dispoziție de DRDP Cluj, la începutul anului 2020 doar o parte (60,48 km) din autostrada A3 Transilvania (Borș-Oradea-Zalău-Cluj-Napoca-Turda-Brașov) este executată și este deschisă pentru circulație, urmând ca 5,35 km (Suplacu de Barcău-Borș) să fie dați în folosință până la sfârșitul anului. Din autostrada A10 (Sebeș-Tura), doar 7,7 km se regăsesc pe teritoriul regiunii, la care se adaugă 5 km de bretele de legătură la nodul Turda.. Soarta executării celorlalte tronsoane este incertă în contextul concentrării fondurilor publice alocate autostrăzilor pentru axele prioritare trans-europene și nodurile cheie (nici unul neaflându-se în regiune de pe lista adoptată de Consiliul pentru Transport al U.E.).

Figura 6. Lungimea rețelei de drumuri din Regiune, pe tipuri, 2018 (%)

Sursa: INS Tempo on-line

Rețeaua de drumuri însumează un total de 12.738 km, din care 1.690 km nu se prezintă în condiții de utilizare optime. Doar 4.256 km de drumuri sunt modernizați, ceea ce reprezintă un procent de 33,41% din lungimea totală a drumurilor, mult sub procentul național de 42,54%.

Conform INS, în anul 2018, **drumurile naționale** în Regiunea Nord-Vest acopereau o rețea de 2.369 km, din care 2.218 km sunt modernizate.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
România	15.645	15.956	16.172	16.557	16.600	16.701	16.818
Regiunea Nord-Vest	2.042	2.098	2.135	2.162	2.188	2.188	2.218
Regiunea CENTRU	2.222	2.297	2.413	2.453	2.462	2.463	2.506
Regiunea NORD-EST	2.451	2.466	2.468	2.470	2.467	2.475	2.495
Regiunea Nord-Vest	2.050	2.059	2.058	2.067	2.067	2.068	2.073
Regiunea SUD-MUNTENIA	2.050	2.728	2.738	2.742	2.747	2.752	2.759
Regiunea BUCURESTI - ILFOV	335	342	342	342	342	342	350
Regiunea SUD-VEST OLTENIA	1.894	1.902	1.917	19.24	1.930	1.976	1.987
Regiunea VEST	1.946	2.064	2.101	2.397	2.397	2.437	2.430

Tabelul 4. Evoluția drumurilor naționale modernizate (km), 2012-2018

Sursa: INS Tempo Online

Conform INS, în anul 2018, lungimea rețelei de **drumuri județene** din Regiunea Nord-Vest atingea 5.222 km, din care 1.427 km modernizați, 2.761 km cu îmbrăcămînți ușoare rutiere, 777 km pietruți și 257 km de pământ.

În perioadele anterioare de programare, modernizarea/reabilitarea drumurilor județene a fost o prioritate. Astfel, peste 327 km de drumuri județene au fost reabiliate/modernizate prin Programul Operațional Regional (POR) 2007-2013, Axa 2: „Îmbunătățirea infrastructurii regionale și locale de transport” (conform Raportului final de implementare 2007-2013). În perioada 2014-2019 sunt în curs de modernizare încă 1.100 km de drumuri județene, prin POR 2014-2020 Axa 6 „Îmbunătățirea infrastructurii de importanță regională, precum și a sistemelor de transport durabile” (conform datelor furnizate de OI ADR Nord-Vest).

Cu toate acestea, conform INS, la nivelul anului 2018, procentul drumurilor modernizate din total drumuri județene din Regiunea Nord-Vest a fost cel mai mic la nivel național (27%, față de 56% în Regiunea Centru). Drumurile județene modernizate din regiune au reprezentat doar 10% din totalul drumurilor județene modernizate la nivel național.

Conform INS, în 2018, din totalul de 5.147 km **drumuri comunale**, doar 611 km au fost modernizați, 1.111 km au îmbrăcămînți ușoare rutiere, 1.992 km sunt pietruți și 1.433 km sunt de pământ, ceea ce duce la concluzia că starea drumurilor comunale este degradată și cu soluții tehnice depășite, nepermițând un acces facil spre zonele rurale mai ales în județele care se confruntă cu cele mai mari disparități de dezvoltare (precum sunt Sălajul și Bistrița-Năsăud).

Infrastructura feroviară

Infrastructura feroviară este în cea mai mare suferință, la acest capitol existând diferențe mari chiar față de starea infrastructurii la nivel național (care este precară) în ciuda faptului ca prin regiune trece un coridor feroviar de importanță națională și europeană.

Lungimea rețelei feroviare în anul 2018 atinge 1.668 km, din care 311 km sunt linii electrificate (18.64%), iar 244 km sunt linii duble (14.62%). La nivelul anului 2018 față de valoarea medie regională a densității liniilor de cale ferată de 48,7 km/1000 km² densitatea cea mai mare se regăsește în județul Bihor (66,3 km/1000 km²), Bistrița-Năsăud înregistrând de asemenea valori peste medie. Cea mai redusă densitate o găsim în județul Maramureș (32,8 km/1000 km²), județele Satu Mare, Sălaj și Cluj situându-se de asemenea sub medie.

În ce privește rețeaua feroviară, încă din perioada de programare 2007-2013 a fost inițiat un program de modernizare a gărilor.

Principalele probleme sunt legăturile deficitare (mai ales cele interjudețene), lipsa de inter-modalitate cu rețeaua rutieră și în special cu transportul public, și existența a numeroase zone cu restricții de viteză datorate stării precare a căilor de rulare. Conform Master Planului General de Transport (MPGL), intervențiile pe sectorul feroviar în Regiunea Nord-vest vizează următoarele trasee: Cluj-Napoca – Episcopia Bihor (reabilitare la nivelul vitezei proiectate, dublare linie și electrificare), Câmpia Turzii - Cluj-Napoca, Cluj-Napoca - Ilva Mică, Oradea - Salonta – Arad, Oradea - Carei - Satu Mare - Baia Mare - Jibou - Dej (reabilitare) .

Din punct de vedere al lungimii liniilor electrificate, Regiunea Nord-Vest se situează pe ultimul loc la nivel național având o pondere de doar 7.71% din rețeaua națională, în condițiile în care regiunea este teritoriul de „legătură” infrastructurală al României cu Vestul european.

Tip	Regiune	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Linii electrificate	România	4020	4029	4029	4030	4030	4030	4029
	NORD-VEST	312	312	312	312	312	312	311
	CENTRU	669	666	666	666	666	666	666
	NORD-EST	663	663	663	663	663	663	663
	SUD-EST	522	522	522	522	522	522	522
	SUD-MUNTENIA	439	451	451	451	451	451	451
	BUCURESTI - ILFOV	259	259	259	259	259	259	259
	SUD-VEST OLTENIA	507	507	507	507	507	507	507
	VEST	649	649	649	650	650	650	650
Linii normale cu o cale	România	7730	7721	7729	7715	7718	7718	7710
	NORD-VEST	1342	1342	1342	1342	1342	1342	1341
	CENTRU	1012	1009	1012	1009	1012	1012	1009
	NORD-EST	1049	1049	1050	1050	1050	1050	1049
	SUD-EST	1230	1230	1232	1230	1233	1233	1230
	SUD-MUNTENIA	636	636	636	636	632	632	632

	BUCURESTI - ILFOV	142	142	142	142	142	142	142
	SUD-VEST OLTENIA	740	740	742	742	742	742	742
	VEST	1579	1573	1573	1565	1565	1565	1565
Linii normale cu 2 căi	România	2909	2909	2909	2917	2917	2917	2917
	NORD-VEST	244	244	244	244	244	244	244
	CENTRU	320	320	320	320	320	320	320
	NORD-EST	540	540	540	540	540	540	540
	SUD-EST	490	490	490	490	490	490	490
	SUD-MUNTENIA	615	615	615	615	615	615	615
	BUCURESTI - ILFOV	137	137	137	137	137	137	137
	SUD-VEST OLTENIA	248	248	248	248	248	248	248
	VEST	315	315	315	323	323	323	323

Tabelul 5. Evoluția structurii rețelei de cale ferată pe tipuri de linii (km), 2012-2018

Sursa: INS Tempo Online

Infrastructura aeriană

Regiunea dispune de un număr mare de aeroporturi comparativ cu alte regiuni europene însă acest lucru se datorează mobilității reduse intraregionale pe cale rutieră/feroviară. De exemplu, timpul necesar pentru parcurgerea unei distanțe de aproximativ 150 km (cum sunt distanțele dintre Cluj-Napoca, Oradea, Satu Mare, Baia Mare, Bistrița) variază între 2,5 și 3 ore. În regiune există un număr de 4 aeroporturi: Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare și Satu Mare, dintre care primele trei sunt cuprinse în rețeaua TEN-T globală.

Traficul aerian a crescut constant în perioada 2011-2018 la nivelul regiunii numărul de pasageri crescând cu peste 200% de la 1.005 mii la 3.076 mii de pasageri, ajungând să dețină peste 14% din totalul pasagerilor la nivel național în 2018, comparativ cu aproape 10% în 2011.

Cel mai important aeroport al regiunii, Aeroportul Internațional "Avram Iancu" din Cluj-Napoca, preia peste 70% din traficul total de pasageri din regiune. Traficul internațional de pasageri deține 81,7% din total pasageri, restul de 18,3% fiind pasageri pe rute interne fapt care atestă potențialul de „hub” pentru jumătatea nordică a României a acestui aeroport, al doilea aeroport al țării după Aeroportul Internațional „Henri Coandă” București, în ceea ce privește traficul de pasageri. Traficul aerian de pasageri la nivelul celorlalte aeroporturi din regiune Oradea – doar 7% din total pasageri la nivel de regiune, Satu Mare și Baia Mare rămân reduse ca și volum și sunt destinate aproape exclusiv rutelor interne.

Transportul de marfă

În ceea ce privește traficul de marfă, la nivelul regiunii se înregistrează cele mai mari valori, din perspectiva numărului de vehicule ce se deplasează zilnic, în zonele Municipiului Oradea și Municipiului Cluj-Napoca, mai exact pe următoarele tronsoane circulând peste 30,000 de vehicule zilnic: între Municipiul Oradea și Orașul Aleșd (spre est); între Municipiul Oradea și Comuna Hidișelu de Sus (spre sud-est); între Municipiul Cluj-Napoca și Municipiul Turda.

În contextul acestui tip de transport, este necesar ca deplasările să se realizeze de-a lungul unor rute special marcate, îndeosebi în ceea ce privește tranzitul în cadrul localităților. Gestionarea infrastructurii din perspectiva transportului de marfă este importantă prin prisma faptului că nu ar trebui să îngreuneze condițiile de deplasare ale traficului ușor. În acest scop, printre altele, sunt realizate centurile ocolitoare. Așadar, în cazul municipiilor amintite anterior care înregistrează un număr sporit de vehicule asociate traficului greu, se remarcă prezența centurilor care au rolul de eficientizare a transportului. Alte localități care asigură acest tip de infrastructură, pe lângă marile centre urbane Municipiul Satu Mare, Municipiul Baia Mare, Municipiul Zalău, Municipiul Oradea, Municipiul Bistrița, sunt: Municipiul Carei, Municipiul Gherla, Municipiul Sighetu Marmăției, respectiv Orașul Săcuieni (unde este în construcție). Totuși aceste centuri și variante ocolitoare nu sunt complete și deservește doar o parte din principalele direcții pe care circulă traficul greu. Astfel, de exemplu în cazul Municipiului Cluj-Napoca se resimte nevoia unei centuri pe direcție est-vest. În cazul Municipiului Zalău centura existentă trebuie legată de DN1F și de Autostrada Transilvania. La Baia Mare este nevoie de lărgirea profilului centurii de sud, la Bistrița este nevoie de o ocolitoare care să suplimenteze centura din nord iar la Satu-Mare centura este în curs de amenajare.

Conectivitatea la rețeaua TEN-T

O analiză a conectivității din perspectivă teritorială are în vedere scopul declarat al acordului dintre CE, Consiliu și Parlamentul european privind rețeaua transeuropeană de transport, și anume ca treptat, până în 2050, cea mai mare parte a cetățenilor și a întreprinderilor din Europa să se afle la cel mult 30 de minute distanță, ca timp de deplasare, de rețeaua globală TEN-T.

Dacă analiza ia în calcul doar infrastructura rutieră (singura care momentan asigură servicii adecvate) atunci comunitățile din Bistrița-Năsăud, Maramureș și Munții Apuseni sunt în afara zonei de acces în 30 minute. Zona Carei - Valea lui Mihai este în afara zonei de acces, dar este deservită la mai puțin de 25 de km de coridorul V, autostrada M3 din Ungaria care este finalizată.

Din analiza accesului la aeroporturile TEN-T (Cluj-Napoca, Oradea și Baia Mare) rezultă că zona estică a regiunii, respectiv județul Bistrița-Năsăud și zona estică a județului Maramureș (Munții Maramureșului și Rodnei) sunt izolate și din punct de vedere al accesului rutier, dar și la nodurile rețelei aeriene. În aceeași situație rămâne și zona Munților Apuseni.

În lipsa investițiilor în transportul pe cale ferată analiza conectivității la axa prioritară TEN-T 22 feroviar nu a fost aprofundată, aceasta modalitate de transport fiind utilizată într-o pondere nesemnificativă comparativ cu transportul rutier și aerian.

Conectivitatea transfrontalieră

Granița Regiunii Nord-Vest cu Ungaria se întinde pe 265 de km, trecerea graniței fiind asigurată de 6 treceri de graniță rutiere (persoane și mărfuri) și 4 feroviare. Deși distanța medie între trecerile de frontieră este de 45 de km, multe localități din aria de frontieră au accesibilitate scăzută la aceste treceri cauzată de lipsa conexiunilor, de starea degradată a drumurilor sau a discontinuității rețelelor de trafic. Trecerile de frontieră Borș - Ártánd și Petea - Csengersima sunt printre cele mai utilizate pe toată granița cu Ungaria, absorbind cca. 25% din traficul rutier de pe toată granița (15.000 de vehicule dinspre și 11.000 de vehicule spre Ungaria zilnic dintre care cca. 40% TIR-uri). Mobilitatea transfrontalieră este îngreunată de lipsa conexiunilor TEN-T, de sistarea lucrărilor la Autostrada Transilvania și lipsa electrificării pe linia TEN-T. Viteza de trafic rutier și feroviar cea mai scăzută este între municipiile Satu Mare și Nyíregyháza, rută pe care se circulă în medie cu 57,3 km/h cu mașina și cu 29 km/h cu trenul. În zona de frontieră există o singură cursă de transport public între Oradea și Debrecen, operat de Hajdú Volan din Ungaria. În România de o parte a graniței există 2 aeroporturi internaționale, iar pe partea maghiară unul la Debrecen.

Prin intermediul a două proiecte transfrontaliere, finanțate prin Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România 2007-2013 au fost construite piste de biciclete de 40 km între Satu Mare și Fehérgyarmat (din care 18 km pe teritoriu românesc) respectiv de 35 km între Oradea și Berettyóújfalu. De asemenea, prin Programul Interreg V-A România-Ungaria 2014-2020, Axa Prioritară „Îmbunătățirea Mobilității Transfrontaliere Durabile Și Eliminarea Blocajelor”, Obiectivul specific „Creșterea procentului de pasageri care folosesc forme de transport durabile – cu emisii reduse de carbon și nivel redus de zgomot – pentru deplasarea transfrontalieră”, s-au construit piste de biciclete în 2015 pe traseul Turulung-Magosliget (18 km pe teritoriu românesc), iar în 2019 s-a extins traseul de

biciclete existent între Salonta - Békéscsaba cu încă 8,778 km (6 km pe teritoriul românesc) de noi porțiuni de pistă, în Sarkad, Salonta și Mădăraș.

Lungimea graniței între Regiunea Nord-Vest și oblasturile învecinate din Ucraina este de 250 de km (185 km graniță terestră și 65 km graniță fluvială pe Tisa). Pe cei 162 de km de la limita județului Maramureș există 1 punct de trecere a frontierei rutiere și 3 care asigură trecerea pe cale ferată în afară de transportul rutier. Dinspre Satu Mare spre Ucraina există o singură trecere a frontierei la Halmeu – Diakovo (rutier, transport marfă și feroviar). Transportul persoanelor și mărfurilor pe granița externă a Uniunii Europene este îngreunat de numărul redus al trecerilor de frontieră și lipsa modernizării acestora, care reprezintă o problemă mai ales pentru locuitorii județului Maramureș. De asemenea, se poate aminti calitatea proastă a drumurilor și a diferențelor de ecartament al căilor ferate. Calea ferată din zonă, pe lângă legătura cu Ucraina, asigură și legătura cu Slovacia și Polonia.

b) Mobilitate urbană durabilă

Planul de mobilitate urbană (PMUD) a reprezentat principalul instrument folosit de orașele României pentru tranziția la planificarea mobilității, prioritizând mijloacele de transport cu emisii reduse sau zero (transportul public, mersul cu bicicleta, mersul pe jos). Operaționalizarea planurilor de mobilitate urbană a fost puternic susținută prin alocarea de resurse financiare, fonduri nerambursabile care se putea accesa prin axe dedicate din Programul Operațional Regional (POR) – axa 4.1 (municipii reședință de județ), axa 3.2 (orașe și municipii non-reședință de județ) și parțial axa 13 (orașe și municipii non-reședință de județ). În prezent 28 din cele 43 de municipii și orașe din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest au realizat Planuri de Mobilitate Urbană Durabilă (PMUD), iar cea mai mare parte a acestora au dezvoltat proiecte de mobilitate urbană care au fost depuse pentru finanțare pe POR axa 4.1 sau 3.2 (sau chiar pe linia dedicată proiectelor retrospective). Din tipurile de proiecte finanțabile prin POR Axa 4.1 / 3.2 au fost preferate achizițiile de mijloace de transport public, infrastructură pentru biciclete sau dezvoltarea unor zone pietonale.

În ceea ce privește nevoile orașelor în domeniul mobilității se remarcă în continuare diferențe majore între municipiile reședință de județ și orașele mici, sub 25.000 locuitori. Pentru acestea cea mai mare parte a proiectelor finanțabile pe axa 3.2 din POR nu sunt pretabile. Conform „Strategiei Regionale de Mobilitate Urbană Durabilă și Orașe Inteligente a Regiunii Nord-Vest 2021-2027”, la nivelul Regiunii Nord-Vest nu există astfel de PMUD-uri pentru toate municipiile și orașele. Astfel, 16 din cele 43 de municipii și orașe nu au PMUD. Principalul motiv pentru care unele orașe din regiune au decis să nu realizeze Planuri de Mobilitate Urbană este faptul că măsurile / proiectele finanțabile din axa 3.2 (orașe și municipii non-reședință de județ) nu corespundeau cu nevoile acestora. De exemplu, în cazul orașelor mici, dezvoltarea unui serviciu de transport public este dificil și greu de susținut din punct de vedere economic (densitate redusă a populației, distanțe mici între zonele orașului). Există încă reticență în dezvoltarea infrastructurii velo, iar în cazul orașelor mici, traversate de drumuri naționale, posibilitatea de a interveni pe profilul acestora este încă limitat. Rămâne astfel posibilitatea dezvoltării zonelor pietonale, însă în acest caz, o parte considerabilă din orașele din Regiunea Nord-Vest a preferat să pregătească proiecte integrate pe axa 13 unde nu se solicita plan de mobilitate urbană. Pe de altă parte, pentru orașele mici și pentru zonele rurale care nu pot susține un sistem de transport public propriu, ar putea fi o soluție crearea unui centrul de transport (electric) care să deservească mai multe localități. În cazul municipiilor reședință de județ a existat totuși un număr și o varietate mare de proiecte de mobilitate gândite pentru prioritizarea mijloacelor alternative de transport (ex. achiziție autobuze electrice Cluj Napoca, revitalizare Piața Unirii Oradea, pistă de biciclete Oradea-Berettyóújfalu, Studiu realizare piste biciclete în Municipiul Bistrița, etc.).

Transportul public local

Conform orientărilor strategice europene vizând dezvoltarea transportului ecologic în regiune există o dorință de a moderniza transport public local în conformitate cu politicile UE, mai multe localități au procurat vehicule electrice astfel contribuind la dezvoltare sustenabilă a regiunii.

În anul 2018, la nivelul regiunii era înregistrat un număr de 906 mijloace de transport public în comun, semnificativ mai mare față de Regiunea Sud Est (cu 809 vehicule), plasată pe locul 3 la nivel național. Procentul pasagerilor transportați în regiune cu tramvaiul este de 15,3 %, cu autobuze și microbuze 68,3% și cu troleibuze 16,4 %. În 2018, doar două județe au transport public local cu tramvaiul, Bihor și Cluj, care au transportat 29.597 mii pasageri, respectiv 17.099 mii pasageri. Troleibuzele circulă doar în Cluj și Maramureș, în 2018 transportând 45.137 mii pasageri, respectiv 4.910 mii pasageri.

În anul 2018, numărul pasagerilor transportați în transportul public local reprezenta la nivelul regiunii 10,0% din totalul transportat la nivel național cu tramvaiul, 19,5% din cel transportat cu autobuze și microbuze, și respectiv 33,5% din cel transportat cu troleibuze.

Conform datelor din „Strategia Regională de Mobilitate Urbană Durabilă și Orașe Inteligente a Regiunii Nord-Vest 2021-2027”, din cele 15 municipii ale Regiunii Nord-Vest, 9 au transport în comun la nivel local (Oradea, Cluj Napoca, Satu Mare, Baia Mare, Zalău, Bistrița, Dej, Turda, Sighetu Marmăției), din care 3 au dezvoltat transport în comun la nivel metropolitan (Cluj-Napoca, Oradea, Baia-Mare). Din cele 28 orașe ale Regiunii Nord-Vest, 2 au transport în comun (Baia Sprie și Tăuții Măghereș, operator comun cu Baia Mare). Începând cu anul 2021, încă 4 municipii și 7 orașe preconizează să ofere acest tip de serviciu (Carei, Câmpia-Turzii, Marghita, Gherla, Beclean, Năsăud, Sângeorz Băi, Vișeu de Sus, Seini, Negrești-Oaș, Valea lui Mihai).

În ceea ce privește vechimea flotelor de vehicule din municipiile reședință de județ care asigură deplasările prin intermediul transportului în comun, se remarcă faptul că majoritatea au o durată de exploatare foarte mare (conform PMUD-urilor). Fie că este vorba de autobuze, troleibuze sau tramvaie, unele vehicule au depășit 40 de ani vechime, cum este cazul în Municipiul Oradea (unele tramvaie de tip vagoane remorcă) sau în Municipiul Satu Mare (unele autobuze).

Cea mai favorabilă situație la nivel general se observă în cazul Municipiului Cluj Napoca, acesta având în cadrul flotei inclusiv autobuze cu o vechime de doar 3 ani, respectiv tramvaie cu o vechime de 7 ani. Inclusiv Municipiul Bistrița beneficiază de prezența unor autobuze care au o vechime de doar 4 ani. Majoritatea orașelor din regiune care au proiecte de modernizare a flotei de transport public au în vedere amenajarea benzilor dedicate de transport public (ex. Oradea, Bistrița, Zalău, etc.). În prezent doar municipiul Cluj Napoca deține benzi dedicate pentru transportul public (6 km).

Celelalte orașe din Regiune nu dețin transport public propriu și sunt deservite de transportul public județean pe traseul căruia sunt amplasate. Cu toate acestea, există o serie de sate componente ce nu sunt deservite de nicio formă de transport public, precum Livada, Marghita, Săcuieni sau Șimleu Silvaniei.

Infrastructură stradală

Lungimea totală a străzilor din municipiile și orașele regiunii a totalizat 4.228 km în anul 2018, reprezentând 13,40% din totalul național. Cei mai mulți kilometri stradali sunt în județul Maramureș, județ care are 1.432 km de străzi în cele 13 orașe și municipii ale județului. Rețeaua stradală totalizată în județul Sălaj este de 311 km, în cele 4 aglomerări urbane. Procentual, în regiune peste 66,15% din rețeaua stradală este modernizată, puțin sub procentul național de 69%. Cele mai multe străzi modernizate sunt în județul Cluj (78,5%), cele mai puține în județul Maramureș (52%).

Mobilitate activă

În ceea ce privește deplasările pietonale și infrastructura aferentă acestora se remarcă o accesibilizare scăzută, precum și o subdimensionare a acestora în special a celor amenajate în noile zone rezidențiale. Majoritatea trotuarelor se confruntă cu problema parcarilor neregulate atât în zona locuințelor colective, dar și în zona centrală, rezultând într-un traseu îngreunat și de multe ori nesigur pentru pietoni. Totodată, multe dintre orașele mici nu dispun de zone pietonale, deplasările pietonale rezumându-se la circulațiile pietonale (trotuare, alei) aflate într-o stare precară.

Cu toate acestea, se remarcă o serie de proiecte de pietonizare implementate în orașele și municipiile din regiune, acestea fiind pregătite încă din perioada trecută de programare. Printre acestea se numără proiectele implementate în municipiile reședință de județ Cluj-Napoca, Bistrița, Oradea, Satu Mare și Baia Mare, dar și amenajările punctuale din orașe de dimensiuni mai mici precum Sighetu Marmăției, Beclean, Carei sau Jibou.

În ceea ce privește transportul velo, niciunul dintre orașele și municipiile din Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest nu prezintă o rețea completă de infrastructură destinată mersului pe bicicletă. Pistele existente se regăsesc în 13 dintre orașele din Regiune, iar în marea lor majoritate acestea sunt deficitare, fiind subdimensionate și amenajate pe trotuar, îngreunând deplasarea pietonilor. Parcarile pentru biciclete sunt reduse și nu satisfac cererea locală. Cei mai mulți km de piste de biciclete se regăsesc în municipiile Oradea (25km), Cluj-Napoca (12 km), Dej (12.5 km) și Satu Mare (18 km). Municipiul Cluj-Napoca este și singurul din Regiune care deține un sistem de bike-sharing.

Repartiția modală calculată în planurile de mobilitate urbană durabilă arată că există o serie de orașe mai mici din regiune care au o tradiție în mersul cu bicicleta, printre care se numără Valea lui Mihai, Carei, Seini și Salonta. Este astfel oportună dezvoltarea unor rețele velo care să susțină această tradiție a locuitorilor, o serie de astfel de

proiecte fiind deja planificate. Tot din cadrul repartiției modale se poate observa că bicicleta este utilizată într-un procent mai ridicat în orașele mai mici, unde distanțele sunt mai reduse, iar lipsa unei varietăți de servicii de mobilitate duce la alegerea unor astfel de alternative.

Parcare

Cererea ridicată de locuri de parcare, precum și deficitul acestora este una dintre problemele cu care se confruntă orașele și municipiile din Regiunea Nord-Vest. Toate orașele care au implementat un plan de mobilitate urbană, au dezvoltat și o politică de parcare, în majoritatea cazurilor sub forma unui regulament local pentru parcări. Măsurile de management al parcărilor sunt, însă, la un nivel incipient, acestea concretizându-se de cele mai multe ori sub forma tarifării parcărilor rezidențiale și/sau a celor aflate în zonele centrale. Cu toate acestea, se remarcă și exemple pozitive de gestionare a parcărilor precum aplicația TPARK (plata parcării prin SMS), disponibilă în municipiile reședință de județ, dar și în Municipiile Sighetu Marmației, Dej și Turda.

În cazul municipiilor reședință de județ, aceste măsuri sunt mai complexe și implică sisteme digitale suport care să faciliteze gestionarea parcărilor. Astfel, Municipiul Bistrița dispune de o aplicație prin intermediul căruia cetățenii pot verifica disponibilitatea locurilor de parcare de reședință în vederea închirierii unui astfel de loc. Sistemul de parcare din Municipiul Cluj-Napoca se bazează pe două aplicații destinate partajării parcării și identificării în timp real a locurilor de parcare publice sau private disponibile. Cluj-Napoca este singurul oraș la nivel național care a implementat o tarifare a parcărilor din zona centrală cât mai aproape de valoarea reală a serviciului.

Intermodalitatea

Conform „Strategiei Regionale de Mobilitate Urbană Durabilă și Orașe Inteligente a Regiunii Nord-Vest 2021-2027”, în Regiunea Nord-Vest se remarcă Municipiul Cluj-Napoca cu cel mai sporit nivel de intermodalitate, astfel că beneficiază atât de aeroport, gară, autogară, cât și de sistem de bike-sharing. De asemenea, se evidențiază următoarele localități care asigură aproximativ același nivel de intermodalitate ca și Cluj-Napoca, cu excepția

infrastructurii de bike-sharing: Oradea, Satu Mare și Baia Mare. Acestea asigură opțiuni de deplasare atât pe cale rutieră (autogări), cât și pe cale feroviară (gări) și aeriană (aeroporturi), municipiile prezentate fiind singurele din regiune care oferă posibilitatea de transport pe cale aeriană. Totodată, a fost identificată nevoia de dezvoltare a serviciilor de bike-sharing pentru localitățile menționate, inclusiv pentru municipiile reședință de județ Zalău și Bistrița. În alte 18 municipii și orașe, intermodalitatea este prezentă prin serviciile oferite de gări și autogări.

c) Infrastructura de utilități

Indicatorul privind restanțele la facturile de utilități ne indică faptul că România se află în risc de sărăcie energetică. Dacă la nivelul UE 27 doar un procent de 6,2% gospodării se află în situația de a avea facturi restante la utilități, în România procentul ajunge la valoarea de 13,7% din numărul total al gospodăriilor. Acest indicator este unul îngrijorător pentru că exemplifică faptul că românii cheltuiesc mai mult pe segmentul de utilități decât venitul disponibil pentru serviciile energetice casnice alocat lunar pentru acest tip de cheltuieli, conform Raportului Eurostat.

Conform statisticilor furnizate de INS, în anul 2014 un procent de 53,3% din gospodării nu au reușit să își plătească la timp unele dintre facturile pentru întreținerea locuinței (vorbit despre cheltuieli cu apa, gaz și căldură), acest procent fiind în ușoară descreștere în anul 2019, când procentul este de 50,5% gospodării care nu au reușit să plătească la timp. Există o distincție între mediul rural și cel urban, tendința fiind mai crescută în rândul populației din mediul urban, acolo unde cheltuielile de întreținere a locuinței sunt mai mari ca în mediul rural. În anul 2014, în mediul rural procentul gospodăriilor care nu își puteau permite să plătească la timp cheltuielile privind întreținerea locuințelor era de 37,4% iar în anul 2019 a crescut la 37,7% din numărul total al gospodăriilor. În mediul urban procentul este semnificativ mai mare, 66,5% din gospodării nu reușeau să plătească la timp cheltuielile în anul 2014, iar în anul 2019 procentul suferă o ușoară scădere la 63,8% din totalul gospodăriilor.

Alimentarea cu gaze naturale

Conform INS, în 2018, numărul localităților alimentate cu gaze naturale din Regiunea Nord-Vest a fost de 141 (cu două localități mai mult decât în 2011), din care 31 localități în mediul urban. Procentual, în Regiunea Nord-Vest se regăsesc 14,9% din totalul localităților alimentate cu gaze naturale la nivel național. La nivel regional, în mediul urban, 72% din orașe și municipii erau alimentate cu gaze naturale, sub media națională de 75%. În mediul rural însă procentul de 27% este superior celui național de 24,3%. Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor naturale a fost 6.428 km în 2018, reprezentând 15,5% din rețeaua națională.

Volumul gazelor naturale distribuite în regiune s-a ridicat 902.501 mii m³, un consum relativ redus față de celelalte regiuni, reprezentând 10 % din gazele naturale distribuite la nivel național. Pentru uz casnic s-au distribuit 401.607 mii m³.

În profil teritorial, se înregistrează consumuri net diferite, atât între județe, cât și între zonele urbane și rurale. În județul Cluj se regăsesc 2.440 km de conducte de distribuție a gazelor naturale, reprezentând 38% din totalul regional. La polul opus se situează județul Sălaj, cu un număr de 497 km de rețea, puțin sub 8% din totalul regional. Din punctul de vedere al consumului, 42% din volumul total distribuit în regiune se înregistrează în județul Cluj și doar 5,7% în județul Sălaj. Raportat la populația rezidentă, în 2018 consumul total maxim este de 544 m³ pe locuitor în județul Cluj, minimul înregistrându-se în județul Maramureș, cu un consum de 219 m³ pe locuitor. Se remarcă o creștere semnificativă a consumului total în județul Bihor, care în perioada 2012-2018 a înregistrat o creștere cu aproximativ 400 % , ajungând la 213.507 mii m³ .

Costurile medii lunare pe o gospodărie pentru plata privind gazele naturale a fost la nivelul României, de 87,78 lei la începutul anului 2015, cu o creștere semnificativă la începutul anului 2020, ajungând la 122,94 lei. În Regiunea

Nord-Vest, s-a înregistrat o creștere a cheltuielilor medii privind gazele naturale, de la 85,44 lei în anul 2015, la 149,07 lei la începutul anului 2020.

Rețeaua de termoficare

Sistemele de alimentare centralizată cu energie termică sunt într-un proces accentuat de restrângere ca urmare a extinderii rețelelor de distribuție a gazelor naturale și a montării unor surse de energie termică care folosesc acest combustibil, precum și a creșterii prețului energiei termice livrate centralizat. În 2018, numărul localităților în care se distribuie energie termică din Regiunea Nord-Vest a fost de 5 (2 în județul Cluj și 3 în județul Bihor), în scădere față de anul 2011 cu 2 localități. Conform ANRE¹⁸, în regiune, un număr de 94.128 apartamente au beneficiat de servicii publice de alimentare cu energie termică în sistem centralizat. În anul 2018, cantitatea de energie termică distribuită în regiune s-a ridicat la 776.838 GCal, reprezentând 8,86% din totalul național. Pentru uz casnic s-au distribuit 624.389 GCal, peste 80% din consumul regional total.

Analiza în profil teritorial relevă concentrarea sistemelor publice de distribuție a energiei termice în mediul urban. Consumul a scăzut în 2018 la 82,9% față de anul 2012, în județele Bistrița-Năsăud, Maramureș, Sălaj și Satu Mare sistemul de termoficare public fiind complet abandonat în 2018.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Regiunea NORD-VEST	937.012	837.967	830.649	972.273	795.282	926.728	776.838
Bihor	631.388	590.739	517.960	651.001	582.366	623.870	604.056
Cluj	261.178	225.346	301.933	319.458	211.236	301.907	171.815

Maramures	6.979	3.584	2.139	1.814	1.680	951	967
Sălaj	37.467	18.298	8.617	:	:	:	:

Tabelul 6. Consumul de energie termică distribuită centralizat (Gcal)

Sursa: ANRE

Conform ANRE, în 2018 erau conectate la sistemul centralizat de termoficare municipiile Cluj-Napoca, Oradea și Beiuș, orașul Huedin și comuna Sânmartin. Municipiul Beiuș beneficiază și de încălzire centralizată cu energie geotermală, costul unei gigacalorii fiind cel mai mic din țară.

Alimentarea cu energie electrică

Conform Electrica Distribuție Transilvania Nord, operatorul principal de distribuție energie electrică, al regiunii, în 2017, energia electrică distribuită în regiune a fost de 5.278.097 MWh (față de 4.391.478 MWh în anul 2011), la un număr de 1.258.526 consumatori, clienți ai furnizorilor de energie electrică licențiați de ANRE. Cel mai important furnizor de energie electrică din zona Transilvania Nord este SC FFEE Transilvania Nord SA, care acoperă toate județele regiunii, structura clienților fiind următoarea: 7% agenți economici și 93% consumatori casnici.

Pe județe, datele indică județul Cluj cu cel mai mare număr de consumatori, cu un procent de 29% din total consumatori deserviți. Cel mai mic număr de consumatori se înregistrează în județul Sălaj, reprezentând doar 9% din total consumatori deserviți.

Atunci când vorbim despre cheltuielile în ceea ce privește energia electrică, conform statisticilor, mediul rural înregistrează cel mai mare procent de locuințe care nu și-au plătit la timp facturile la electricitate, în 2014 era un procent de 63,3%, cu o ușoară scădere în 2019, ajungând la 54,8%.

În mediul urban, procentul gospodăriilor care nu și-au plătit la timp facturile a fost de 45,5%, având o creștere de câteva procente și ajungând la valoarea procentuală de 54,3% în anul 2019. La nivel total, procentul locuințelor care se află în pragul de a nu-și plăti la timp facturile la energia electrică a fost de 53,6% în 2014 atingând o ușoară scădere în 2019, de 52,9 procente.

Alimentarea cu apă potabilă

Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile a fost de 12.767,9 km în regiune în anul 2017, reprezentând 15,55% din rețeaua națională (82.090,4 km). Rețeaua s-a extins în perioada 2012-2017 cu 18,73% la nivelul regiunii.

La nivel național, în același interval de timp, rețeaua s-a extins cu 20,19%.

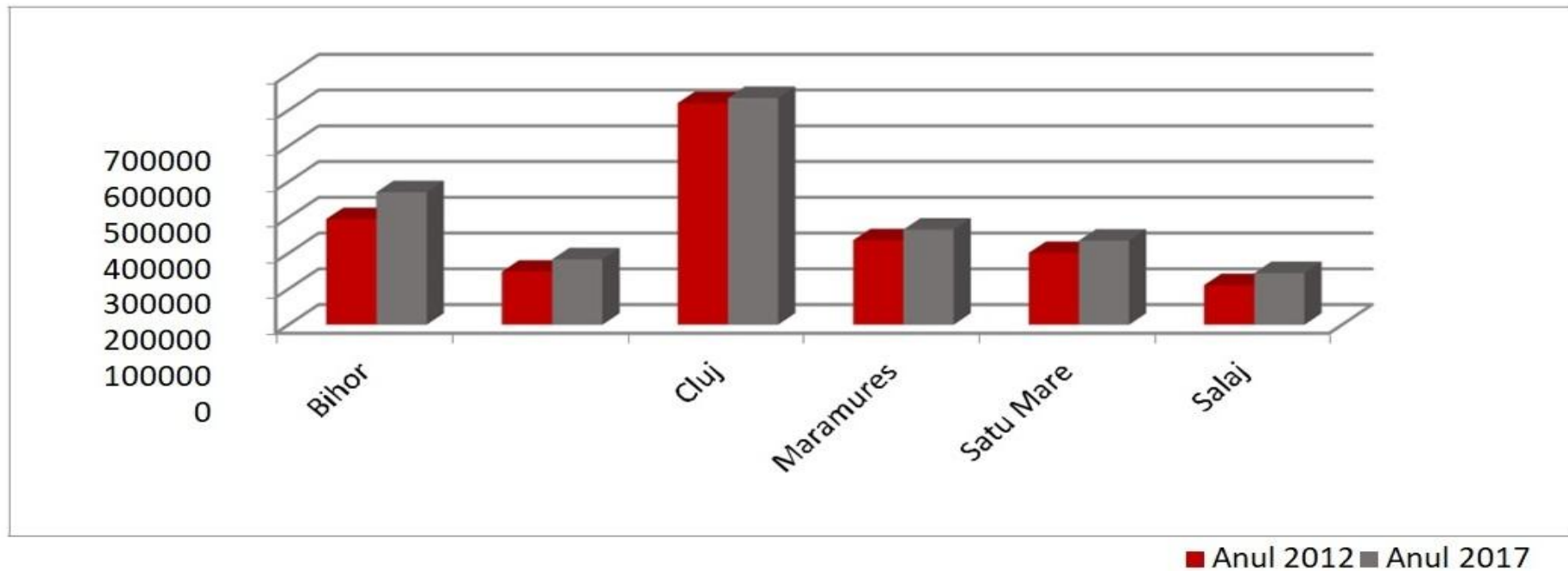
La nivel regional la cei doi poli opuși se află județul Bistrița-Năsăud, unde în acești 6 ani lungimea totală a conductelor a crescut cu 33,54%, și județul Cluj unde s-a înregistrat o creștere de doar 6,49%.

În anul 2017, numărul localităților cu rețea de distribuție a apei potabile din Regiunea Nord-Vest a fost de 405, însemnând 15,98% din totalul localităților alimentate cu apă la nivel național.

Pe medii de rezidență, în Regiunea Nord-Vest toate localitățile din mediul urban sunt alimentate cu apă, la nivel național procentul fiind de 99,06%.

Referitor la spațiul rural 89,83% dintre localitățile din Regiunea Nord-Vest au rețea de distribuție, regiunea din acest punct de vedere fiind peste media națională de 77,49%.

Procentul populației deservite din total populație în anul 2017 în regiune a fost de 70,21%, cu 2,68% peste media națională de 67,53%. Cu acest procent regiunea se situează pe locul 5 după regiunile București-Ilfov (83,45%), Regiunea Nord-Vest (77,82%), respectiv regiunile Vest (77,14%) și Centru (75,93%). Județele cel mai bine acoperite sunt Cluj și Satu-Mare, iar cel mai puțin acoperit este Maramureș.

Figura 7. Populația deservită de sistemul public de alimentare cu apă în Regiunea Nord-Vest, 2012 și 2017

Sursa: INS Tempo Online

În anul 2017, volumul de apă potabilă distribuită în regiune a fost de 96.741 m³, reprezentând 12,96% din volumul de apă potabilă distribuită la nivel național, procent, care în 2016 era de 12,66%.

Începând cu anul 2013 cantitatea de apă distribuită în regiune este în continuă creștere, iar procentul volumului de apă distribuită pentru uz casnic, raportat la total, rămâne asemănător în perioada 2012-2017, cu procente între 74,91% și 75,86% din totalul de apă potabilă, puțin superior mediei naționale de 71,78%.

Dacă capacitatea instalațiilor de producție a apei potabile a scăzut pe plan național în intervalul 2012-2017 cu 558.729 m³ pe zi, în regiune această capacitate a scăzut cu 63.335 m³ pe zi, reprezentând o scădere cu 5,17% față de primul an de referință.

Rețeaua de canalizare și stații de epurare

Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare din Regiunea Nord-Vest a fost de 6.278,2 km în anul 2018, reprezentând 16,33% din rețeaua națională. În perioada 2012-2018, lungimea totală simplă a conductelor de canalizare s-a extins la nivel regional cu 60,29%, superior creșterii la nivel național (55,10%).

Regiune/Județ	Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare (km)		Creștere în perioada 2012-2018 (%)
	2012	2018	
Nord-Vest	3916,7	6278,2	60
Bihor	1126,7	1397	24
Bistrița-Năsăud	460,1	868,7	89
Cluj	1131,3	1568,9	39

Maramureș	470,6	945,6	101
Satu Mare	450,6	964,6	114
Sălaj	277,4	514,9	86

Tabelul 7. Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare în Regiune Nord-Vest în perioada 2012-2018

sursa: INS Tempo Online

Numărul localităților conectate la sistemul public de canalizare din Regiunea Nord-Vest a fost de 229 (43 din mediul urban și 186 din mediul rural) în anul 2018, crescând comparativ cu anul 2012 cu încă

localități. Toate orașele din Regiunea Nord-Vest sunt conectate la sisteme publice de canalizare. În mediul rural numărul localităților conectate la sistemul public de canalizare a crescut cu 95,79% între 2012 și 2018. Astfel Regiunea a ajuns să deservească doar 46,15% din totalul localităților cu rețea de canalizare publică din regiune. Sălajul este județ cu cea mai slabă conectare unde doar 25% din localități din mediul rural au acces la acest serviciu. Județul Cluj este pe primul loc însă cu doar 64 % din localități din mediul rural conectate la sistemul public de canalizare.

Populația deservită de sisteme de canalizare din regiune în 2018 fost de 1.324.165 persoane cu 12,59% mai mult față de numărul locuitorilor deserviți în 2012. Acest număr reprezintă 51,71% din populația regiunii și 6,78% din populația țării. Rata populației deservite de sistemul de canalizare din regiune este aproape de rata populației deservite de sistemul de canalizare la nivel național (52,7%).

În regiunea noastră observăm 24.134 persoane care sunt conectate la sisteme de canalizare fără epurare ce reprezintă 0,0182% din total conectați la sistem de canalizare, pe plan național acest procent se ridică la 0,0265%.

Sistemele de canalizare fără epurare reprezintă acele sisteme care permit evacuarea apelor convențional curate (apele meteorice provenite din precipitații atmosferice de exemplu), fiind caracteristice rețelelor de tip separativ.

ADI strategice la nivelul regiunii:

În Regiunea Nord-Vest există momentan (în anul 2019) 7 asociații de dezvoltare intercomunitară (ADI) în domeniul apă-canal, care au delegat gestiunea serviciilor aferente operatorilor regionali:

Apă Canal Nord Vest SA (BH), Compania de apă Oradea SA (BH), Aquabis SA (BN), Compania de apă Someș SA (CJ, SJ), Compania de apă Arieș (CJ), Vital SA (MM), Apaserv (SM).

Tarifele practicate în regiune pentru serviciile de alimentare cu apă variază în funcție de operator.

d) Infrastructura de telecomunicații

Principalii operatori de internet 3G și 4G declară că există acoperire pe marea majoritate a teritoriului regiunii Nord-Vest. În hărțile prezentate de aceștia zonele neacoperite de transfer de date prin 3G și 4G sunt cele montane sau unele zone rurale. Din 2019, două orașe din regiune, Cluj-Napoca și Oradea, beneficiază de tehnologia de internet mobil de tip 5G.

Accesul mediului de afaceri la TIC

Regiunea Nord-Vest se află pe locul 2 atât în ceea ce privește ponderea personalului care a utilizat PC și PC conectate la internet pe regiuni de dezvoltare, în 2017. Doar 35,6% firmele din Regiunea Nord-Vest (altele decât

microîntreprinderi) aveau site-uri web, la mare distanță de cele din București-Ilfov și la 15,2 puncte procentuale față de cele din regiunea Centru.

Accesul la internet

La nivelul 2018, o pondere de 79,8% dintre gospodăriile din România au acces la rețeaua de Internet acasă, comparativ cu anul 2011, când doar 43,3% aveau acces. Interesul manifestat pentru conectarea la Internet este influențat însă de posibilitățile oferite în plan teritorial de furnizorii acestui serviciu și disponibilitatea financiară pe care fiecare gospodărie o are. Transpunerea acestora în decizia de a achiziționa un computer acasă sau de conectare la rețeaua de Internet pot explica decalajele mari întâlnite între mediul urban și cel rural.

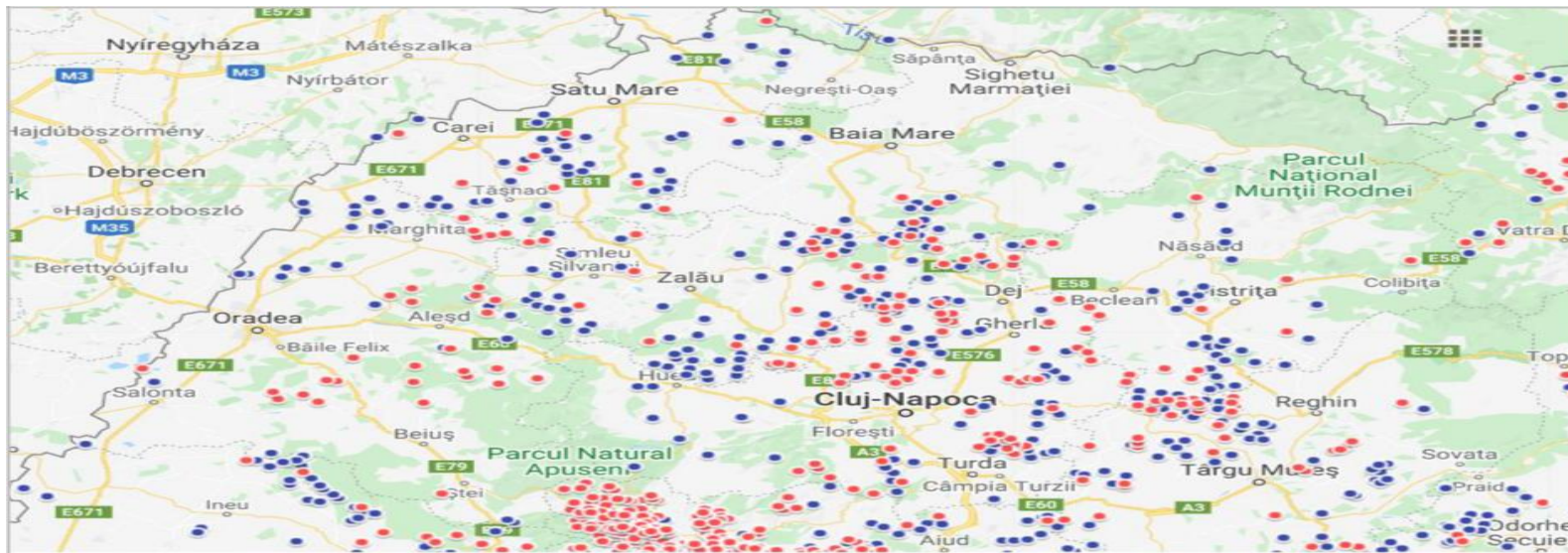
În anul 2018, Regiunea Nord-Vest este pe locul 3 în ceea ce privește proporția gospodăriilor dotate cu computer acasă (72%), după București-Ilfov și Vest. Nord-Vest se afla în creștere față de 2011, în ceea ce privește acest indicator, când 45% din gospodăriile erau dotate cu calculator. 61% din cetățenii din regiunea Nord-Vest utilizează internetul zilnic, 12% din persoanele cu vârste cuprinse între 16 și 74 de ani au interacționat cu autorități publice prin intermediul internetului.

Regiunea Nord-Vest se află pe locul al treilea după București-Ilfov și Vest, în 2018, în ceea ce privește conectarea la internet a gospodăriilor (74%), în creștere față de 2011. Ponderea persoanelor în vârstă de 16-74 ani care au folosit cel puțin o dată internetul în anul 2018 poziționează regiunea Nord-Vest pe locul 3, cu 83,9%.

Broadband

Conform EUROSTAT, în 2019 un procent de 85% din gospodăriile din Regiunea Nord-Vest au acces internet broadband, față de numai 51% în 2012. Raportat la nivel național, Regiunea Nord-Vest ocupă locul doi, după Regiunea București-Ilfov, care înregistrează un procent de 91%.

Harta “zonelor albe NGN” reprezentând localitățile care nu sunt acoperite de rețele de generație viitoare (Next Generation Network) a fost publicată în 2018 de Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații - ANCOM (localități rurale din România încă nedeservite de rețele fixe cu viteze de 30 Mbps sau mai mari, la persoane fizice). În Regiunea Nord-Vest, în 2018 erau identificate 416 localități în zone albe NGN cu rețea fixă <30 Mbps (albastru) și zone albe NGN fără rețea fixă (roșu).

Figura 8. Harta “zonelor albe NGN”, 2018 Sursa: www.ancom.ro

Considerații istorico - geografice

- **Aspecte din istoricul comunei**
- **Atestări documentare și arheologice (din Monografia U.A.T. Comuna Sălățig)**

SĂLĂȚIG

Atestare documentară: 1329 sub denumirea: Zylagzagh;

Obiective turistice:

- Biserica Reformată, construită în 1753, transformată în 1809;

Asociații, fundații, societăți culturale:

- Asociația de dezvoltare intercomunitară Valea Sălajului;
- Asociația de dezvoltare Tövishát;

Oameni în memoria locului:

Oláh László (n. 21 mai 1858 – m. nementionat) – contabil;

Victor Russu (n. 7 iun. 1847 - m. iun. 1910, Budapesta)- istoric, preot, scriitor;

BULGARI

Atestare documentară: 1377 sub denumirea Nirmon;

Obiective turistice:

- Biserica de lemn Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, construită în 1547. Biserica se deosebește de alte construcții prin motivele de frânghie și rozete, ceea ce dă personalitate construcției. Se spune că este cea mai veche biserică de lemn din județ. Pictura interioară a fost realizată, probabil, spre sfârșitul sec. al XVIII-lea;

Oameni în memoria locului:

Ioan Mureșan Bulgăreanu (n. 21 aug. 1940 - m. 1984, Zalău) – ziarist;

Nicolaie Lung (n. 2 nov. 1941) - conf. univ. dr. în matematică;

Aurel Lung (n. 14 aug. 1954) – professor;

Traian Onaciu (n. nov. 1952) - dr. inginer;

Nicolae Pop (n. 30 oct. 1961) - dr. inginer;

Obiceiuri, tradiții specifice:

- Trasul clopotelor în Ziua de Paști: spre a slăvi și anunța bucuria Învierii Domnului, după ieșirea de la biserică și până la vecernie toți sătenii, care doresc, pot să tragă clopotele de la biserică din sat;

Legenda spune că odată, pe vremuri, când popoarele își căutau o așezare, s-au petrecut niște lucruri care ne-au marcat existența. Printre oamenii care își căutau un loc prielnic pentru a se stabili erau și cei din poporul bulgar. Aceștia și-au dorit un loc în care să fie ocrotiți de dușmani, să-și poată duce traiul în tihnă, fără prea multe lipsuri. Au hotărât să se instaleze într-un loc numit „Isvoraș”, loc care își trage numele de la izvorul care curgea prin acel loc. În împrejurimile locului, se întindeau și niște păduri, păduri în care se puteau ascunde din calea dușmanilor, în caz de nevoie. Alte motive pentru care a fost ales acel loc erau apa izvorului și pământul roditor. Așezarea din acele vremuri a oamenilor din poporul bulgar, coincide azi, cu așezarea satului Bulgari din județul Sălaj.

„Bulgarii” au reușit să facă cunoscută zona respectivă prin hărnicia și istețimea lor. Văzând că acel pământ era foarte roditor, au început să cultive diferite plante pentru ei ca să aibă provizii, apoi, cu timpul au început să facă comerț cu ceea ce produceau. Făcând schimb de mărfuri cu alte popoare, era foarte cunoscută expresia „Mergem la bulgari”, de unde și numele satului Bulgari.

În ciuda vremurilor aspre în care trăiau, datorită schimbului de mărfuri, acești oameni au ajuns să se îmbogățească, stârnind astfel invidia altor popoare. Se spune că, din invidie, un oarecare popor a vrut să distrugă tot ceea ce au

realizat acești oameni. Așa că, într-o noapte (se zice că în noaptea de Înviere, de Paște) au fost atacați și înainte de a fugi pentru a scăpa cu viață, și-au ascuns averile (inclusiv clopotul bisericii) într-o fântână.

Unii localnici din satul Bulgari de azi povestesc că din acea fântână, de undeva, de pe hotarele satului, în noaptea sfântă a Învierii Domnului, acel clopot ascuns bate în taină în fiecare an.

Satul Bulgari a fost atestat documentar pentru prima dată în anul 1377, sub numele de Nirmon. Alte atestări documentare au fost făcute în anii: 1413, cu numele de Nyrmon, în 1543- Nyrmon, în 1570 – Nyr Mon, în 1600 – Nyiresfalva. În anul 1733, apare sub denumirea de Bulgari, în 1750 – Szilagy polgar, 1760-1762 – Nirrnon, 1854 – Nyirmon, dar și Bulgar. Din anul 1900 până în prezent, satul se numește Bulgari.

Denumirea din prima atestare documentară vine din cuvântul unguresc nyr, adică „mesteacăn”. În zonă au existat într-adevăr păduri de mestecăn, fapt confirmat și prin alte toponime cu același sens, care se pot întâlni în regiune. Celălalt nume al localității vine de la populația slavă numită „bulgari”.

DEJA

Atestare documentară: 1343 sub denumirea Deeshaza;

Obiective turistice:

- Biserica Reformată a fost construită în perioada 1841-1857 și sfințită în 1958;
- Monumentul eroilor căzuți în cele două războaie mondiale. Pe fațada principală este trecut numele soldatului localnic care și-a pierdut viața în 24 decembrie 1989, precum și lista eroilor căzuți în cele două conflagrații mondiale;

Obiceiuri și tradiții specifice:

- centru de olărit traditional;

MINEU

Atestare documentară: 1335 sub denumirea sacerdos de Mened;

Obiective turistice:

- Biserica Reformată (construită în 1514), clopotnița de lemn a fost construită în sec. al XVIII-lea;

Oameni în memoria locului:

Horváth Endre (n. 13 nov. 1912 - m. 30 mai 2002, Tîrgu Mureș) – medic;

NOTIG

Atestare documentară: 1387 sub denumirea villa olachalis Nagyzegh;

Obiective turistice:

- Biserica de lemn Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, datată din 1842, pictura fiind realizată în același an. Farmecul locașului este dat de realizarea acoperișului;

- Monumentul din curtea bisericii, ridicat în anul 2007 în memoria eroilor căzuți în cele două războaie mondiale;

SANDRA

Atestare documentară: 1330 sub denumirea Șandorhaza;

Sat dispărut de mai bine de 300 de ani

Șandra este numele satului dispărut din comuna Șălățiș. A fost situat în sud- vestul acesteia, între Sălățiș și Mineu, în locul de astăzi cu același nume: Valea Șandrei.

Bătrânii spun că acest sat a dispărut aproximativ acum 300 de ani, deoarece o armată (de tătari, după cum spun unii) a trecut pe acolo. Fiind atacați de tătari, locuitorii satului s-au refugiat în pădurile din apropiere, despărțindu-se în două părți. În timp, fiind nevoiți să viețuiască în pădure, fiecare grup de fugari a format noi sate, unul dintre acestea fiind satul Sălățiș, iar celălalt fiind satul Mineu. Tot ei mai povestesc că țăranii din sat, înainte de a părăsi satul, și-au

ars culturile agricole, pentru că era vremea secerișului și a culesului porumbului, pentru a nu cădea în mâna acelei armate. Clopotul din biserică a fost aruncat într-o fântână ce se afla în locul numit azi Hidecuț, de pe hotarul Mineului și care înseamnă în traducere liberă fântâna rece.

Când pericolul a trecut și oastea a trecut de sat oamenii s-au întors, dar nimic nu mai era în picioare, toate casele și biserica au fost distruse și arse. Se spune că și-au construit un nou sat care datează până astăzi și se numește Sălățiș. Clopotul aruncat în fântână bate și astăzi în noaptea de Înviere deodată cu cel din Sălățiș, iar unii sălățișani îl mai aud și azi uneori bătând.

Într-adevăr, satul Șandra a existat în realitate. Menționat întâia dată în secolul XIII, este atestat documentar în 1330 sub denumirea de Șandorhaza. Evenimentul militar la care se face referire s-a derulat, cel mai probabil, în anul 1705. Atunci, armata nobilimii ardelenne, condusă de principele Rakozzi al II-lea, și care-și avea principalii susținători în Sălaj, a luptat la Jibou cu armata imperială austriacă pentru stăpânirea Transilvaniei. Principele a pierdut bătălia, iar asupra zonei s-a dezlănțuit prigoana armatei austriece, fapt tragic care a dus și la dispariția Șandrei.

Distrugerea recoltei de cereale, cea care nu a putut fi recoltată, se practica de către țărani în timpul conflictelor militare medievale, pentru a-i sili pe invadatorii rămași fără hrană să se retragă mai repede, așa-zisa tactică a „pământului pârjolit”. Cultivarea porumbului nu este reală deoarece abia la mijlocul secolului XVIII este semnalată cultivarea prima dată a acestei plante în Ardeal.

Arderea caselor și a bisericii erau lucruri „normale” după terminarea conflictelor, ca represalii împotriva celor învinși, mai ales că bisericile reformate reprezentau religia armatei ardelenne răsculate în opoziție cu monarhia austriacă catolică. Ascunderea clopotului s-a făcut deoarece era foarte scump, iar armatele le „strângeau” pentru a le transforma în tunuri.

Mutarea locuitorilor din Șandra s-a întâmplat, așa cum susține legenda. Cei mai mulți locuitori s-au așezat lângă Mineu, întemeind „Mineul Mic” (Kismineu), toponim întâlnit și astăzi, iar alții în Sălățiș sau în alte sate apropiate.

Monumente istorice și sit-uri arheologice:

Biserica Reformată Mineu, U.A.T. comuna Sălățiș (Cod LMI: SJ-II-m-A-05083.01)

Biserică: Epoca medievală (1514; transformări în sec. XVIII)

Clopotniță de lemn: Epoca medievală (sec. XVI)

Clopotniță: Epoca medievală târzie (sec. XVIII)

Biserica din Mineu are o planimetrie extrem de interesantă care poate ascunde multe intervenții în cursul existenței sale. Nava are formă dreptunghiulară în plan, calea de acces făcându-se printr-un portal renescentist poziționat pe fațada de V a monumentului. Laturile sale lungi au câte trei contraforturi, inclusiv cele de colț și câte două ferestre. Pe latura nordică, contraforturile (median și cel de est) sunt mai late decât restul, fiind dublate la un moment dat, când latura în discuție a suferit modificări în elevația sa. Contrafortul din colțul nord-vestic este clădit în trepte, cea inferioară păstrându-și lăcrimarul, iar cea superioară fiind acoperită cu șindrilă. Ferestrele de pe latura de N sunt fără urme vizibile de ancadrament și cu închidere în segment de cerc. Latura de S are de asemenea trei contraforturi păstrate și două ferestre.

Foto: Biserica medievală de la Mineu;

Sursa: Ministerul Culturii Repertoriul Arheologic Național (RAN)

Contraforturile sunt în două trepte, fiecare având pastrate lăcrimarele.

Ferestrele își păstrează frumoasele muluri gotice și totodată închiderile în unghi specifice perioadei gotice târzii. Prima fereastră, dinspre V, era biforă, menoul fiindu-i păstrat doar parțial. Închiderile celor două canaturi erau de asemenea în unghi obtuz și surmontate de muluri. Cea de-a doua fereastră are, de asemenea, închiderea în unghi obtuz, cu profilaturi parțial păstrate. La fel ca și prima, fereastra a avut două canaturi cu menoul parțial păstrat. Canaturile au închiderile în bolți circulare și sunt surmontate de muluri traforate care sugerează o floare de crin.

Ușa bisericii. Pragul este cioplit din marmură roz, cu blazonul familiei Déesházy și o inscripție epigrafică datată cu trei ani înainte ca Luther să-și afișeze cele 95 de teze pe poarta bisericii din Wittenberg.

Clopotnița cu foișor, realizată integral din lemn; Ușa bisericii cu pragul cioplit din marmură; Ferestrele de pe latura sudică cu diferite forme (floare de crin, trident); Sursa: Ministerul Culturii Repertoriul Arheologic Național (RAN)

Turnul clopotniță este separat de biserică și este din lemn(inscripția de pe turn este din 1619, în litere chirilice, probabil e vorba de meșteri ruteni). Clopotele din Mineu sună în fiecare zi la prânz, pentru a aminti victoria creștinilor conduși de Iancu de Hunedoara la Belgrad (22 iulie 1456).

Tavanul bisericii a fost pictat de Csóriján Dezső în 1881. Orga sa bisericească cu patru registre, de șase octave, a fost realizată în 1884 de maestrul Dukász Sándor din Careii Mari. Băncile bisericii au fost realizate de Váncza György în 1898.

Foto: Turnul din lemn cu foișor, acoperit cu șindrilă, Clopotele din Mineu Sursa: Ministerul Culturii Repertoriul Arheologic Național (RAN)

Situl arheologic de la Bulgari – "Izvoare" – ansamblu anonim (Cod LMI: SJ-I-m-B-04865.01)

Datare: Epoca dacilor liberi sec. II - IV

Biserica de lemn din Bulgari

Biserica se află pe noua listă a monumentelor istorice sub **codul LMI: SJ-II-m-A-05029**.

Biserica de lemn din Bulgari a fost construită în 1547. Are un plan dreptunghiular cu absida semicirculară și este acoperită cu șindrilă, din care se ridică turnul cu foisor acoperit cu baza lărgită a fleșei ascuțite. Se pare că inițial a fost acoperită cu tulpini de porumb.

Biserica este construită din bârne cioplite, așezate în cununi orizontale, îmbinate la colțuri prin sistemul de prindere „coadă de rândunică”. Are la bază o talpă din lemn de stejar și este așezată pe un soclu din piatră. Are formă de navă, un turn nu prea înalt, dar bine proporționat cu restul construcției. Pe partea sudică a bisericii se află o prispă, pe aceeași latură de sud se află și intrarea. Absida altarului este marcată prin retragerea pereților laterali față de linia naosului.

*Foto: Biserica de lemn din Bulgari;
Sursa: Imagine pusa la dispozitie de primarie*

Iată cum este prezentată biserică din Bulgari în lucrarea "Monumente istorice bisericesti din Eparhia Oradiei - Biserici de lemn" avându-i ca autori pe dr. Ioan Godea și dr. Ioana Cristache-Panait: "Planul bisericii este dreptunghiular, cu absida altarului semicirculară, decroșată, formă rar întâlnită în arhitectura lemnului. [...] Pe latura de sus, ancadramentul intrării este ornamentat cu rozete, cruci și linii șerpuite, încadrate în două chenare din "frânghie" ce se întâlnesc într-un cerc cu torsadă, cu cruce pe centru. Torul este puternic profilat, fiind sculptat "în frânghie" pe laturile de sud și sud-est."

Foto: Altarul semicircular - o raritate arhitecturală a bisericilor de lemn;

Sursa: Zebacinski, Corneliu și Ciocian, Ioan (1984). „Altare semicirculare la biserici de lemn sălăjane”.

În pronaos a fost pictată pilda celor zece fecioare, pe bolta naosului scene din viața lui Isus, și câțiva sfinți, iar de o reală valoare artistică este iconostasul, unde se află pictată scena Mântuitorului cu cei doisprezece apostoli, pictura care se datorează autorului icoanelor împărătești, datate 1775. La începutul secolului XIX, biserica a fost pictată, tradiția atribuind opera de înfrumusețare lui Ioan Prodan, asemănându-se foarte mult cu pictura bisericii din Bârsa, pictată de același artist. În naos, pe pereții laterali și pe boltă, se regăsesc scene biblice, ca Patimile Mântuitorului, Înălțarea Domnului, dar și portrete ale Sfântului Ilie și Sfântului Petru.

De-a lungul vremii, biserica a suferit lucrări de renovare. În anul 1783, a fost reacoperită cu șindrilă de „Meșteru Lazăru”. O nouă refacere a acoperișului are loc în anul 1929. Ultima renovare a bisericii s-a efectuat în anul 1984.

Foto: Portalul ce separă pronaosul de naos cu stema imperială habsburgică ; Pilda celor 10 fecioare, Învierea Domnului; Sursa: Imagini puse la dispoziție de primarie

U.A.T. Sălățiș azi, un exemplu de modernizare rurală în devenire:

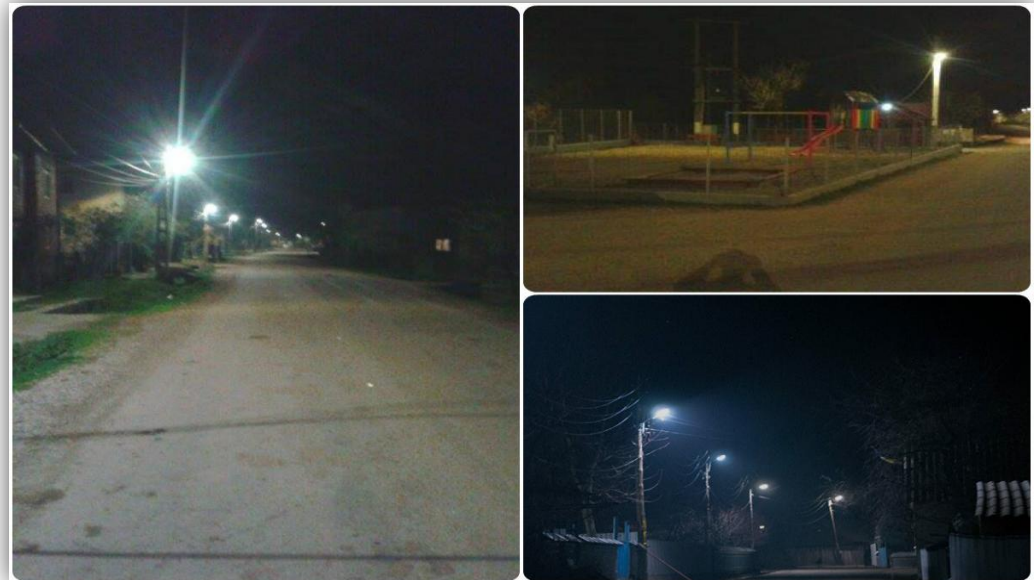
O încercare de a descrie în cuvinte puține tabloul pe care îl oferă astăzi U.A.T comuna Sălățiș, s-ar lovi incontestabil de o piedică serioasă și anume, schimbările produse într-un interval scurt de timp, atât de numeroase sunt domeniile în care ele s-au manifestat în ultimii ani, dar în special de la intrarea României în UE .

Realizările de azi, cu care, pe drept cuvânt, se poate mândri oricare locuitor al U.A.T comuna Sălățiș, apar cu atât mai importante atunci când le privim prin raportare la momentul de plecare pe calea modernizării, anul 1990.

Printre realizările post-decembriste, amintim câteva proiecte care au dus la dezvoltarea comunei atât ca aspect dar și din punct de vedere socio-economic.

Astfel, sub conducerea actualului primar Petkeș Andrei și a echipei acestuia, s-au obținut câteva rezultate notabile care apropie U.A.T comuna Sălățiș, tot mai mult de zilele noastre:

- Modernizare iluminat public stradal în U.A.T comuna Sălățiș;
- Extindere iluminat public stradal în U.A.T comuna Sălățiș;

Iluminatul public tip LED pe toate strazile din comuna, reduce semnificativ consumul de energie electrică cu până la 70% față de consumul de referință inițial. Au fost montate peste 530 corpuri de iluminat.

- Aducțiunea de apă potabilă și implicit realizarea sistemului de canalizare pentru localitățile Sălățiș, Bulgari, Deja și Mineu;
- Extindere rețea de apă și canalizare prin programul (PNDL II) cu 4.000 de metri de conducte pentru apă și 2.000 de metri de conducte pentru canalizare de care vor beneficia aproximativ 2.400 de locuitori ai comunei;

Foto: Extindere rețea de apă și canalizare, Sălățiș -Sursa: Imagini puse la dispoziție de primărie

➤ Modernizare străzi comunale:

- Realizarea a 6,87 de kilometri de drum comunal **DC 14**, respectiv DC16, U.A.T com. Sălățiș;
- Modernizare **DC 14**: DJ 108D - Deja - Notig - DJ 108A, KM 4+000 - 9+050 - loc. Deja, Notig, U.A.T com. Sălățiș;
- Modernizare drum comunal **DC 17**: Bulgari (DJ 108 D) - Domnin, KM 0+000 - 2+000 -loc.Bulgari U.A.T, com. Sălățiș;
- Modernizare **DC 9 A**: Sălățiș - Mineu, KM 2+000 - 5+640, loc. Mineu, U.A.T com. Sălățiș;
- Modernizare **DC16**, km 0+000- 2 +170, U.A.T com. Sălățiș;
- Modernizare drum comunal **DC14**, km 0+000- 4 +000, U.A.T com. Sălățiș;

Foto: Drumuri comunale, com. Sălățiș -Sursa: Imagini puse la dispozitie de primarie

- Construirea unui cămin cultural in satul Mineu;
- Reabilitare cămin cultural din satul Bulgari;
- Reabilitare cămin cultural din satul Deja;
- Construirea unei grădinițe in satul Deja;
- Reabilitare scoala gimnazială din satul Deja;
- Infiintare grup sanitar scoala din satul Notig;
- Infiintarea centrului de dezvoltare turistica;
- Extindere si renovare sediu primarie, satul Sălățiș;
- Construirea unui teren de sport cu gazon sintetic in satul Deja;
- Construire vestiare la terenul de fotbal din localitatea Deja;
- Capela mortuara in satul Deja, construita in anul 2013;
- Capela mortuara in satul Sălățiș, construita in anul 2020;

*Foto: Caminul cultural din localitatea Deja
Sursa: Imagine pusa la dispozitie de primarie*

Foto: Capela mortuara din satul Deja si satul Sălățiș -Sursa: Imagini puse la dispozitie de primarie

Ambițiile U.A.T comuna Sălățiș de a deveni o localitate modernă, demnă de cel de-al treilea mileniu nu se opresc însă aici. Lista proiectelor în desfășurare, care înseamnă tot atâtea trepte urcate spre modernitate, este destul de amplă. La fel de semnificative sau poate chiar mai importante decât schimbările pe plan material sunt modificările produse în mentalitățile locuitorilor comunei.

Participând la acțiunile de consultare, la adunările cetățenești, la ședințele de instruire sau la manifestările culturale organizate, locuitorii comunei Sălățiș se manifestă responsabil, dovedesc preocupare față de propășirea localității lor, își dovedesc lor înșiși, dar și celor din jur, că ei sunt cei care hotărăsc destinul comunei. Un rol deosebit în crearea noilor mentalități, în răspândire a trăsăturilor noului îl are, din nou, ca întotdeauna, școala. Detalierea cât și lista generală a proiectelor viitoare, asupra cărora comunitatea locală Sălățiș s-a orientat pentru perioada 2021 – 2030, va fi expusă în partea finală a prezentei strategii de dezvoltare locală.

Caractere fizico-geografice

- **Relieful - Geologia și evoluția paleogeografică**

- **Clima**

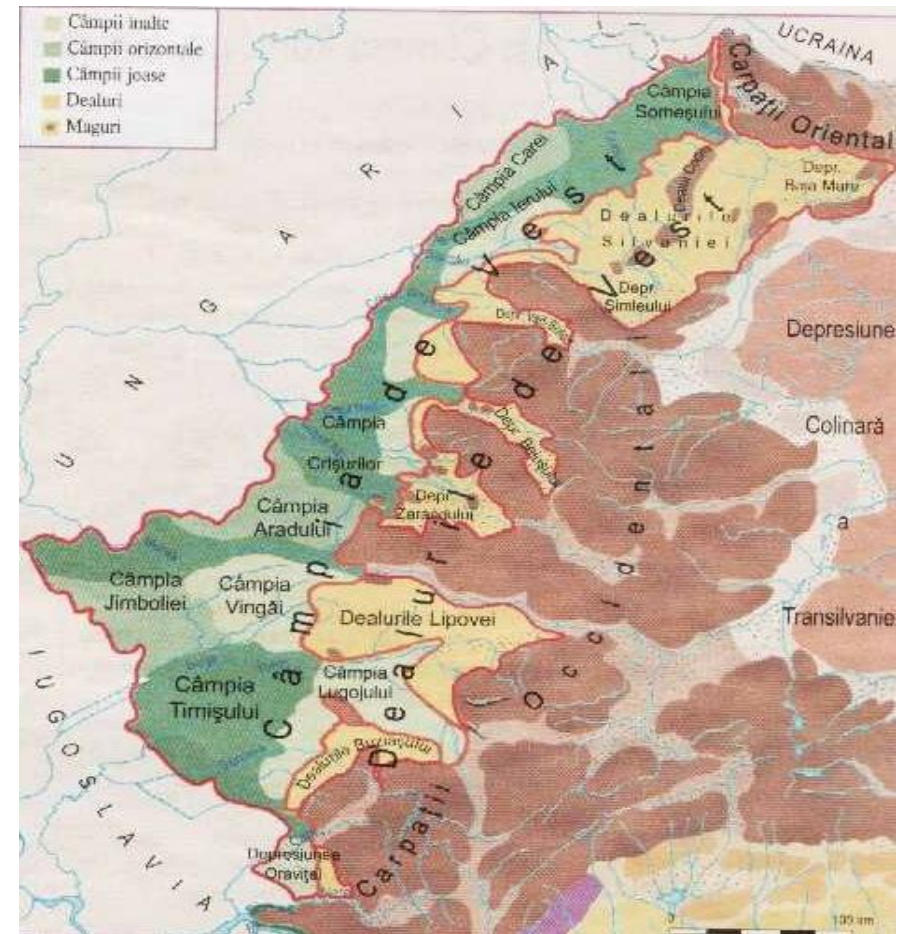
  - **Relieful**

U.A.T. Comuna Sălățiș are un relief deluros strabatut de apele pârâului Sălajului.

Dealurile și depresiunile, măgurile și piemonturile situate între munții scufundați din „jugul intracarpatic” în est și câmpiile în vest, alcătuiesc unitatea geografică pentru care poate fi generalizată denumirea de *Dealurile Silvaniei*. Prin poziție și geneză aparține dealurilor pericarpatiche din latura vestică a Carpaților.

Din punct de vedere *geomorfologic* localitățile comunei Sălățiș se situează în *Depresiunea Sălajului*, în lunca văii Sălajului, care este mărginită în est de Dealurile Sălajului, iar în vest de Piemontul Codrului.

Dealurile Sălajului și Piemontul Sălăjan sau Codrului au altitudini joase de 150 – 300 m și energie de relief redusă 60 – 150 m, ceea ce nu exclude ca, pe alocuri, contrastele de

Foto: Dealurile de Vest; Sursa: Wikipedia

relief și de peisaj să fie pregnante. Între măgurile cristaline se desfășoară largi depresiuni colinare, alungite după pâraurile mari care străbat regiunea, cu lunci și versanți ocupate de așezări și culturi, în contrast cu versanții și interfluviile din nivelul general.

Ca urmare, morfologia de ansamblu se înfățișează ca o alternanță de culmi deluroase și culoare largi de vale. Pe acest relief, cu suprafețe plane ori ușor ondulate și cu culoare largi, se întindeau odinioară păduri de foioase și poieni cu fânețe. Locul lor, în cea mai mare parte, a fost luat de culturi agricole cerealiere, de livezi și podgorii.

Din punct de vedere *geologic* regiunea aparține Bazinului Șimleului, golf neogen în a cărui alcătuire geologică participă pe de o parte, formațiunile de bordură și fundament, alcătuite din șisturi cristaline și depozite permotriasice și cretacice (care apar numai pe bordura Bazinului în petice izolate), iar pe de altă parte sedimentele de umplură ale bazinului, reprezentate prin paleocen și eocen (la bordura estică a bazinului) care prezintă al treilea ciclu de sedimentare marină după o foarte îndelungată perioadă de exondare. Ciclul cel mai important de sedimentare este cel neogen, care a început în tortonianul inferior, odată cu reactivarea liniilor de falie, care au produs o intensificare a procesului de scufundare și a activității vulcanice în regiune. Depozite tortoniene nu apar pe raza comunei. Spre sfârșitul tortonianului, la începutul sarmațianului, începe o regresie. Ultimul ciclu de sedimentare este reprezentat prin depozite lacustre ale panonianului (din ponțian până în levantin), care la început au dat naștere depozitelor marnoase, iar spre sfârșitul perioadei s-au depus pietrișurile de piemont. Peste aceste roci, care formează „roca de bază” din punct de vedere geotehnic, s-au depus în cuaternar aluviunile pâraului Sălajului și depozitele conurilor de dejecție ale torenților care coboară din dealuri.

În zonele de luncă și terasa de luncă depozitele aluvionare au grosimi mari și conțin foarte frecvent lentile de măr sau de nisip și praf cu grad de îndesare mic. Aceste straturi apar a adâncimi foarte variabile (uneori la suprafață, alteori la adâncimi de peste 3 m). În zonele de versanți, datorită pantei foarte mari sau altor cauze, pot apare alunecări.

➤ **Regim climatic, specificități, influențe**

Clima se încadrează în etajul climatului de deal și podis. Influența climatică dominantă este cea oceanică, de unde Vântul de Vest aduce precipitații mai abundente, vara este mai răcoasă, iarna mai blândă.

Temperatura aerului:

- media anuală: +8 +9 °C;

- variația medie lunară -3 °C +18 °C = 21°C.

Precipitații atmosferice:

- media multianuală = 700 – 800 mm.

Faptul că cea mai mare parte a precipitațiilor cade în perioada de primăvară, scurgerea de primăvară este predominantă: 40 – 45 % din scurgerea anuală, față de cea din timpul verii (20 %) și din timpul toamnei (5 – 10 %).

Adâncimea de îngheț: adâncimea de îngheț, conform STAS 6054 – 77, în raza U.A.T comuna Sălățiș este de 80 cm.

Frecvența fenomenelor periculoase a fost redusă atât în sezonul cald cât și în cel rece. Din categoria fenomenelor periculoase s-au semnalat descărcări electrice, grindină, în sezonul cald și depuneri de chiciură în sezonul rece.

Floră, faună, soluri

➤ Flora

Flora din comuna Sălățiș este bogată în *păduri de foioase*, constituită din specii arboricole de esență tare, printre care: stejar brumăriu (*Quercus pedunculiflora*), tei pucios (*Tilia cordata*), gorun (*Quercus patrea*), stejar (*Quercus robur*), frasin comun (*Fraxinus excelsior*), cer (*Quercus cerris*), gârniță (*Quercus frainetto*), cireș (*Prunus avium*), salcâm alb (*Robinia pseudoacacia*), pin negru (*Pinus nigra*) sau pin de pădure (*Pinus sylvestris*); *specii de arbuști*: tulichina, socul roșu și negru, vonicerul, alunul, cornul, sângerul, clocotișul, lemnu câinesc.

La nivelul *ierburilor* sunt întâlnite mai multe specii floristice, dintre care: mierea ursului, vinarița, trepădătoarea, colțișor, sinic, urzica galbenă, sânișoara, leurda, slăbănogul, rodul pământului și multe specii din *flora de primăveră*: păștița, floarea paștelui, găinușe, brebenei, vioreaua, ghiocelul, ciclamen, rostopască, talpa găștii, traista-ciobanului, păiuș, păiuș roșu sau firuță.

Foto: Plante Culinare și Medicinale din Flora Spontană (coada soricelului, toporasi, papadie)-Sursa: Wikipedia

➤ **Fauna**

Fauna este diversificată în specii de *mamifere* precum iepurele, veverița, vulpea, viezurele, căprioara sau mistrețul, *păsări* (mierla, gaița, pițigoii, privighetoarea, grangurele, ciocănitoarea, fazanul) și reptile (șopârla de câmp, șarpele orb, gușterul, broasca). Fauna apelor este reprezentată de diferite *specii de pești* (păstrăvul, lipanu, mreana, cleanul, scobarul) și *păsări de apă* (rațe, lișițe).

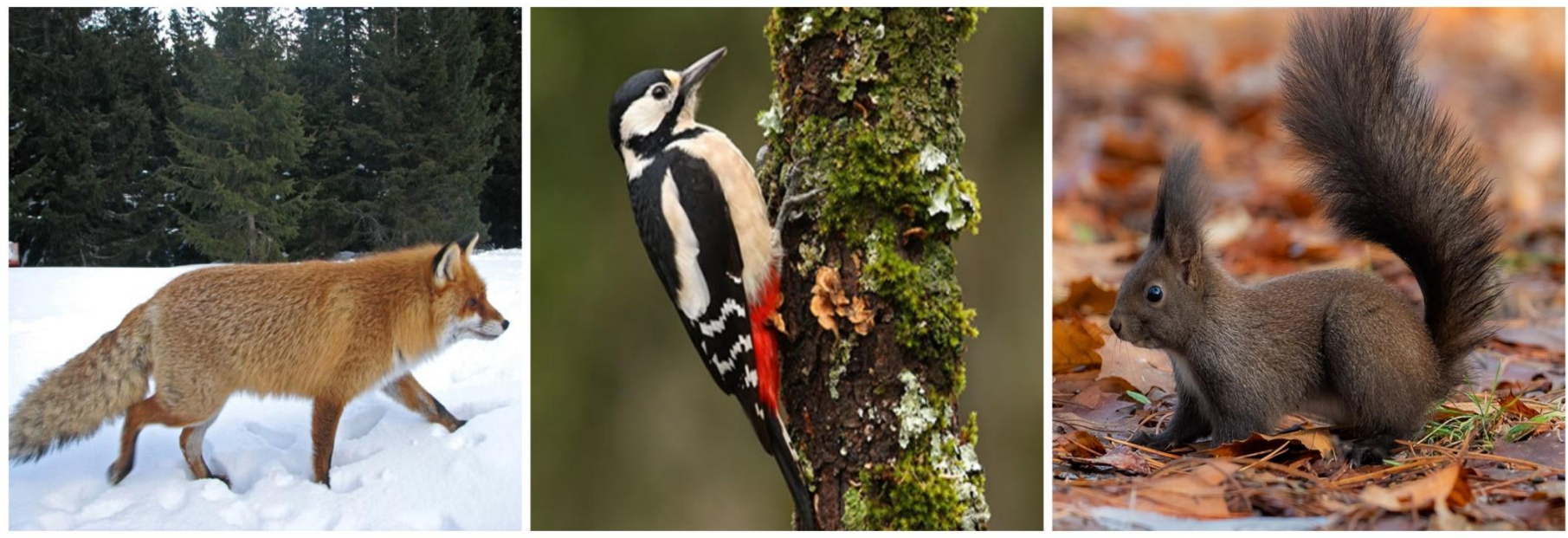

Foto: Specii din fauna locala(vulpea, ciocanitoatea mare, veverita roscata)-Sursa: Wikipedia

Solurile

Solul este un sistem complex, situat la suprafața scoarței terestre, *format dintr-o parte minerală, o parte organică, aer și apă*, sistem înzestrat cu o proprietate intrinsecă denumită *fertilitate*. Această proprietate a solului este deosebit de importantă, deoarece *oferă plantelor substanțe nutritive într-o formă accesibilă și asimilabilă*.

Procesul de formare (geneza) a solului se numește pedogeneză și are o coordonată foarte importantă, timpul (în sensul că se formează în timp, uneori îndelungat).

Principalele procese pedogenetice sunt: formarea scoarței de alterare (prin dezagregare și alterare chimică), diferențierea unor orizonturi și formarea humusului (cu o importantă componentă organică).

În formarea solurilor intervin mai mulți factori (cum ar fi clima, rocile, relieful, microorganismele, vegetația, omul și timpul) care, prin combinarea lor, generează mai multe tipuri de soluri.

Tipurile de soluri se reflectă și sunt indentificabile prin ceea ce se numește profilul de sol, cuprinzând orizonturile solurilor și caracteristicile lor.

Proprietățile principale ale solului sunt fertilitatea (care poate fi naturală sau artificială, datorată agrotehnicii), culoarea, textura, structura, premabilitatea (care permite trecerea apei), porozitatea (care permite acumularea apei) și reacția solului (pH). Solurile reprezintă un aspect deosebit de important pentru susținerea activităților agricole, cât și pentru dezvoltarea activităților economice în general. Suprafața totală a acestora, precum și structura tipurilor de sol reprezintă parametrii definatorii pentru analizarea potențialului de dezvoltare a unei localități.

Solurile au o mare importanță în dezvoltarea agriculturii iar cele caracteristice comunei Sălățiș, sunt următoarele:

- argiloiluvitice — situate în special pe dealurile cultivate cu vii și pomi fructiferi. În general sunt soluri cu fertilitate scăzută, cu conținut mic de humus, cu aprovizionare slabă cu azot total și indeosebi fosfor mobil și aprovizionare mijlocie cu potasiu mobil;
- brun-roșcate de pădure sunt răspândite în majoritatea zonelor comunei Sălățiș. Datorită excesului de umiditate sunt folosite în mare parte ca pășuni și fânețe, dar și ca arabil în zonele mai drenate. Aceste zone au un potențial de producție scăzut, amplificat și de excesele de umiditate provenite din infiltrația apelor de suprafață. Pentru a obține producții sigure necesită lucrări de captare și evacuare dirijată a excesului de umiditate, precum fertilizări cu îngrășăminte organice și minerale;
- brun de pădure podzolit, care se dezvoltă în aceleași condiții climatice și sub aceeași vegetație ca și cel brun de pădure, însă se dezvoltă pe un relief puțin înclinat sau plan, cu drenaj extrem de slab. Pe aceste soluri se dezvoltă pășuni și fânețe sau sunt folosite și pentru cultura cerealelor și a plantelor furajere;

Resursele naturale ale solului și subsolului:

Zona nu deține bogății naturale deosebite, fiind o zonă de câmpie cu un pronunțat profil agricol favorizat de terenurile neproductive pentru culturile cerealiere.

Pădurea deținută de comuna Sălățiș asigură efectivul de plante medicinale (ciuboțica cucului, mușețel, coada șoricelului etc.), fructe de pădure și ciuperci.

Suprafața agricolă și efectivele de animale din U.A.T. Sălățiș, conform datelor puse la dispoziție de către Primăria comunei, se prezintă astfel:

Suprafața totală a exploatațiilor(hectare), U.A.T. comuna Sălățiș:

Tabelul nr. 8 – Suprafața exploatațiilor

Localitatea	TOTAL
Sălățiș	2791 ha

Suprafața agricolă utilizată, agricolă neutilizată și alte suprafețe(hectare), pe categorii de folosință, U.A.T. comuna Sălățiș:

Tabelul nr. 9- Culturi si suprafețe cultivate (Ha) , 2019

Localitatea	Suprafața agricolă utilizată						Vii	Legume	Livezi	Total
	Cereale									
	Porumb	Orz	Orzoaica	Grau	Ovaz	Floarea Soarelui	Vita de vie hibrida	Diverse	Diverse	
Sălățiș	1014	20	60	255	260	200	58	220	156	2243

Efective de animale(capete)pe specii, U.A.T. comuna Sălățiș, la sfârșitul anului 2019

Tabelul nr. 10 - efective de animale, 2019

Localitatea	Specii de animale							
	Bovine	Ovine	Caprine	Porcine	Păsări	Cabaline	Familii de albine	Iepuri de casa
Sălățiș	614	3854	417	24614	7000	50	950	500

Astfel, ca o concluzie a primei părți analizate în cadrul Strategiei de dezvoltare locală a U.A.T. comuna Sălățiș, putem spune că localitatea a avut și are un puternic caracter agro-zootehnic ce trebuie păstrat, revigorat și adaptat noilor standarde europene prin atragerea de fonduri nerambursabile destinate dezvoltării agriculturii. Totodata, localitatea se inscrie perfect în structura și caracterul agricol al județului din care face parte, aducându-și aportul la creșterea productivității agricole la nivel județean și național.

Resurse primare și secundare

Resursele naturale

Pe teritoriul U.A.T comuna Sălățiș nu au fost identificate resurse ale subsolului care să fie de interes economic însă suprafața agricolă, padurile și luciul de apă, reprezintă resurse esențiale în dezvoltarea și funcționarea comunității. Din totalul de 2791 ha de teren arabil deținute de U.A.T comuna Sălățiș, rezultă cantități importante de cereale și plante tehnice și furajere.

Fondul funciar

Cu o suprafață totală de 5770 ha, doar 8.44%(487 ha) reprezintă suprafața intravilană, însă terenul arabil ocupă un procent semnificativ, de 48.37% din totalul suprafeței fondului funciar din comuna Sălățiș.

Resurse antropice

În prezent în U.A.T comuna Sălățiș nu există o rețea de alimentare cu gaz metan. Magistrala de gaz metan se află la 26 de km.

Asistența medicală este asigurată de un cabinet medical individual în care își desfășoară activitatea un medic și doi asistenți medicali dar și două farmacii, în care își desfășoară activitatea doi farmaciști.

Există de asemenea, un dispensar veterinar, în care își desfășoară activitatea un medic veterinar și un tehnician veterinar. Comunitatea locală beneficiază de servicii publice diverse precum servicii poștale, televiziune prin cablu, telefonie mobilă și digitală.

La nivelul U.A.T comuna Sălățiș, există o ofertă diversificată din sectorul comercial, cuprinzând supermarketuri, depozite, magazine.

Resurse energetice

Având în vedere că sectorul economic principal în U.A.T comuna Sălățiș, este cel agricol, biomasa reprezentată de partea biodegradabilă a produselor, deșeurilor și reziduurilor din agricultură este o sursă regenerabilă ce prezintă potențial de dezvoltare.

Demografie

- Situația demografică și indicatori reprezentativi**

Evoluția și tendințele demografice reprezintă repere de o importanță majoră ce angrenează influențe directe asupra întregii comunități locale. De aceea, colectarea și prelucrarea informațiilor veridice, cuantificate și actualizate, reprezintă premise în măsurarea performanțelor, în atingerea obiectivelor Strategiei de Dezvoltare Locală.

Conform recensământului efectuat în 2011, populația U.A.T comuna Sălățiș se ridică la 2.913 locuitori, în scădere față de recensământul anterior din 2002, când se înregistraseră 3.160 de locuitori. Majoritatea locuitorilor sunt maghiari (54,96%), cu o minoritate de români (43,01%). Pentru 1,99% din populație, apartenența etnică nu este cunoscută. Din punct de vedere confesional, majoritatea locuitorilor sunt reformați (51,73%), dar există și minorități de ortodocși (39,62%), penticostali (2,78%) și greco-catolici (1,96%). Pentru 3,91% din populație, nu este cunoscută apartenența confesională.

Evoluția numărului de locuitori ai U.A.T. comuna Sălățiș:

Tabelul nr .11- Populatia, la ultimele doua recensaminte; Sursa: Directia Regională de Statistică Sălaj / Sălaj.insse.ro

Nr.Crt.	Denumire	2002	2011	2019
1.	Populația totală	3160	2913	2628

Populația și densitatea populației – Regiunea Nord-Vest / Județul Sălaj, la principalele recensăminte efectuate:

Tabelul nr. 12- Situatia judetului Sălaj la principalele recensaminte; Sursa: Directia Regională de Statistică Sălaj / Sălaj.insse.ro

Regiune Județ	Numărul locuitorilor							
	la:							
	29 decembrie 1930	25 ianuarie 1948	21 februarie 1956	15 martie 1966	5 ianuarie 1977	7 ianuarie 1992	18 martie 2002	20 octombrie 2011
SĂLAJ	240778	262580	271989	263103	264569	266797	248015	224384

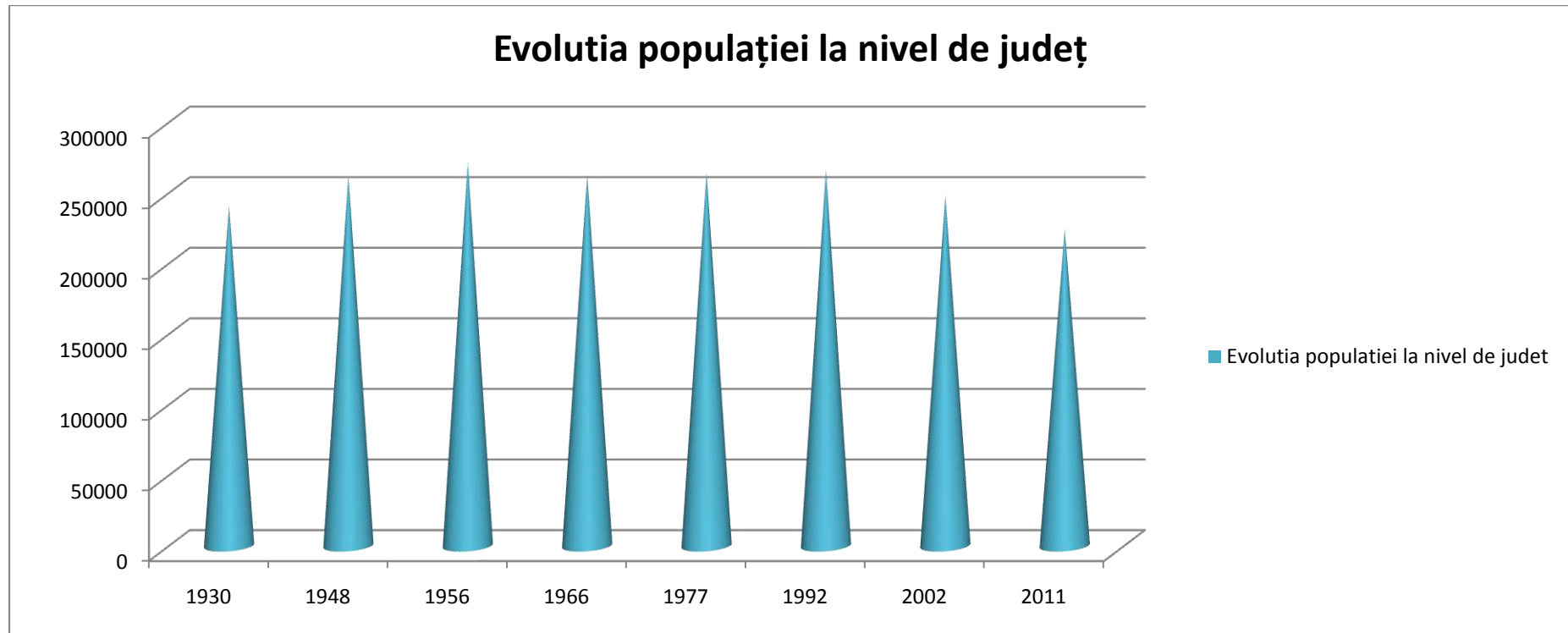
La nivel de județ, un maxim populational a fost atins între 1956 – 1992 , urmand o usoara scadere dupa acest interval, ajungand la ultimele masuratori statistice la aproximativ 224.384 locuitori/judet.

Tabelul nr. 13- Densitatea populației județului Sălaj la principalele recensăminte; Sursa: Direcția Regională de Statistică Sălaj/ Sălaj.insse.ro

Regiune Județ	Locuitori km ²							
	29 decembrie 1930	25 ianuarie 1948	21 februarie 1956	15 martie 1966	5 ianuarie 1977	7 ianuarie 1992	18 martie 2002	20 octombrie 2011
SĂLAJ	62,3	68,0	70,4	68,1	68,5	69,0	64,2	58,1

De asemenea, din punct de vedere al densității, se poate observa un maxim atins tot în intervalul 1956 – 1992 , urmând o ușoară scădere după acest interval și ajungând la ultimele măsurători la 58.1 loc/ km².

Fig. 9 – Evolutia populatiei judetene in intervalul 1930 – 2011- Sursa: Directia Regională de Statistică Sălaj/ Sălaj.insse.ro

Așa cum se remarcă și din graficul de mai sus, numărul populației totale la nivelul județului Sălaj a atins un maxim populational de 271.989 locuitori în anii 1956, urmând o ușoară scădere, apoi o tendință de creștere până în 1992, când a atins pragul de 266.797 locuitori, urmând apoi o nouă perioadă de scădere, datorată în principal migrației în afara granițelor țării.

DENSITATEA

Densitatea populației reprezintă numărul de persoane pe unitate de suprafață, măsurându-se în general în persoane pe kilometru pătrat, obținându-se prin împărțirea numărului de locuitori la suprafață în kilometri pătrați.

Densitatea generală

Densitatea generală pe teritoriul U.A.T comuna Sălățiș în anul 2019 este de 45.38 locuitori/km².

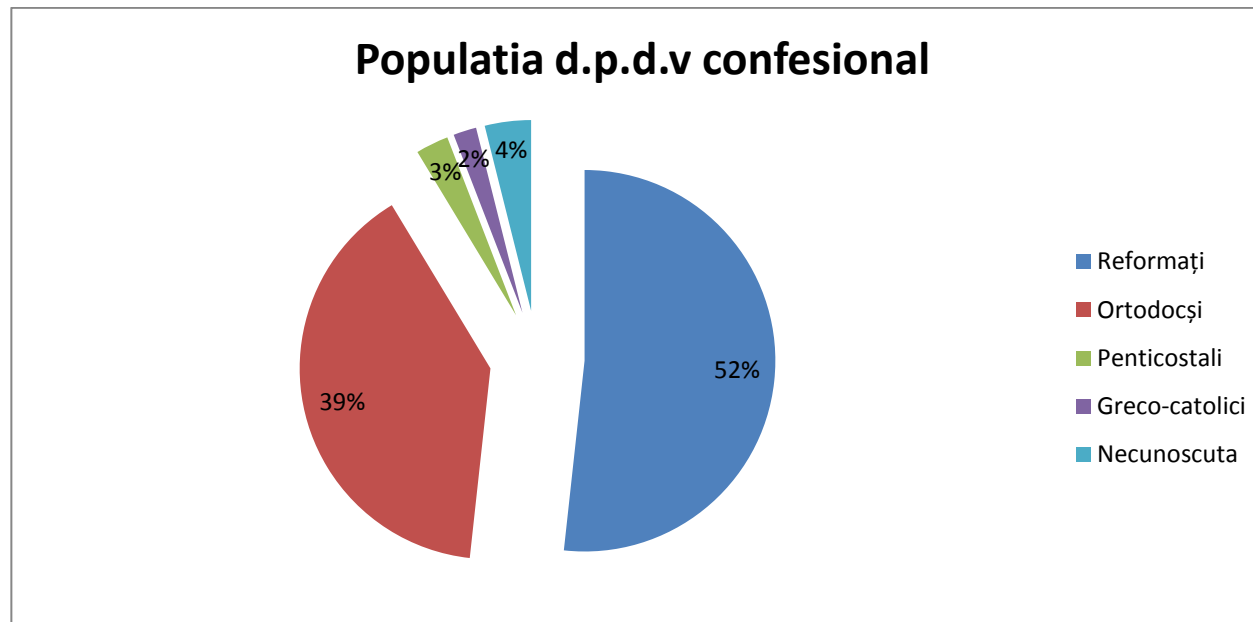
Prin comparație, densitatea la nivel de județ este de 58.1 locuitori/km²(cf recensământului din 2011), iar a României este de 84.96 locuitori/km².

De-a lungul anilor, datorită schimbărilor în suprafața totală, dar și schimbării numărului de populație, densitatea s-a modificat și ea.

Revenind la analiza structurii populației , din punct de vedere confesional, situația se prezintă astfel:

Tabelul nr. 14- Populația, d.p.d.v. confesional la nivelul anului 2011; Sursa: Direcția Regională de Statistică Sălaj / Sălaj.insse.ro

U.A.T. Comuna Sălățiș	RELIGIA				
	Reformați	Ortodocși	Penticostali	Greco-catolici	Necunoscuta
Populația stabilă totală - 2913	1507	1154	81	57	117

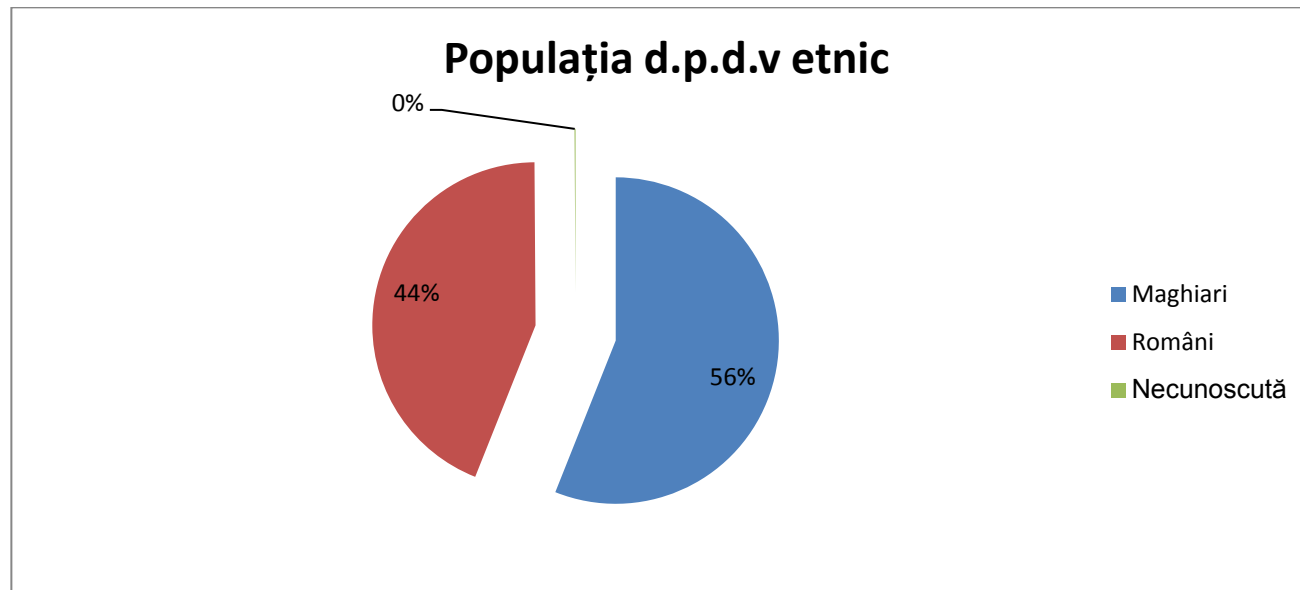

Fig. 10- Structura populatiei, procentual, d.p.d.v. confesional; Sursa: Direcția județeană de statistică Sălaj / Sălaj.insse.ro

La recensământul din toamna anului 2011, datele statistice ale U.A.T comuna Sălățiș, din punct de vedere etnic se prezinta conform datelor de mai jos:

Tabelul nr. 15- Populatia, d.p.d.v. etnic la nivelul anului 2011; Sursa: Directia Regională de Statistică Sălaj / Sălaj.insse.ro

Nr. Crt.	U.A.T. Sălățiș-Total 2011	Maghiari	Români	Necunoscută
1.	2913	1602	1254	57

Fig. 11 - Structura populației, procentual, d.p.d.v. etnic; Sursa: Direcția județeană de statistică Sălaj / Sălaj.insse.ro

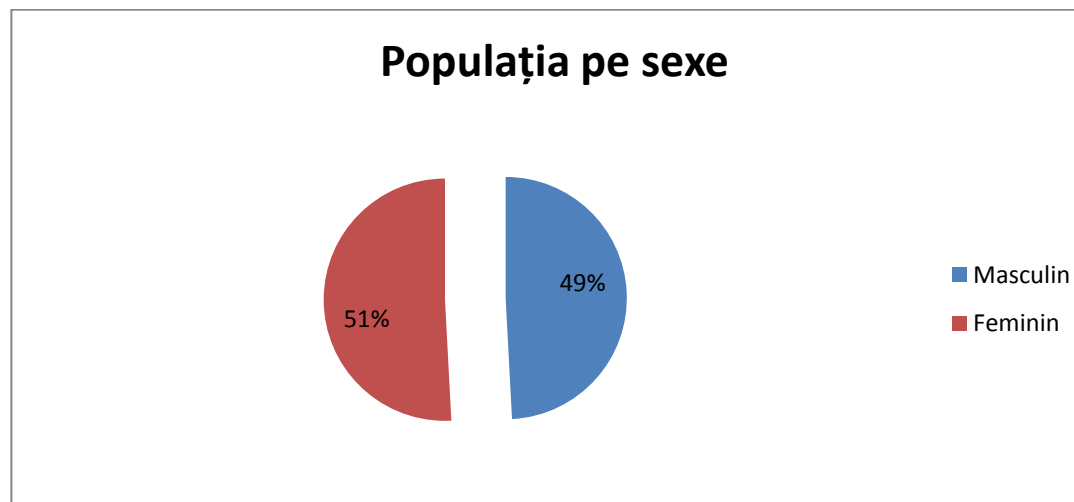
Structura curentă a populației localității Sălățiș, ne prezintă o populație majoritar maghiară, 54,96 % (1602 loc) , cu o minoritate de români 43,01% (1254) și cu un procent de doar 1,99% (57) dintre locuitori, care nu și-au declarat apartenența etnică.

Conform celor mai recente date statistice de la INSSE Sălaj, la data de 1 iulie 2019, date intermediare , având în vedere timpul trecut de la ultimul recensământ, populația totală a U.A.T comuna Sălățiș pe sexe, se prezintă astfel:

Tabelul nr. 16 – Structura populației, estimare INSSE Sălaj, 2019 ;

Nr. Crt.	Sălățiș –Total 2019	Masculin	Feminin
1.	2628	1292	1336

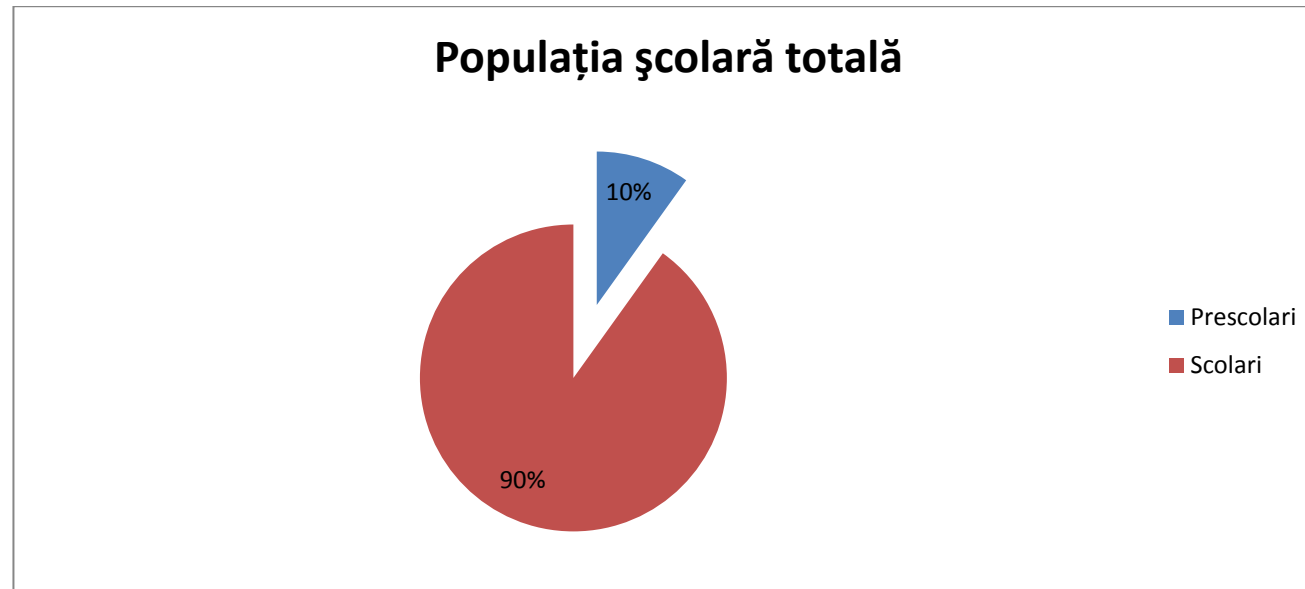
Tabelul de mai sus, ne prezintă cele mai noi date despre populația curentă a localității analizate. Se poate observa astfel, o scădere a numărului de locuitori , într-un procent de 9.78 % față de ultimul recensământ oficial din anul 2011, unde populația totală era de 2913 locuitori.

Fig.12 - Structura populației pe sexe, procentual: Sursa: Direcția județeană de statistică Sălaj / Sălaj.insse.ro

De asemenea, se poate observa că predomină sexul feminin, într-un procent de 50.84% din totalul populației, sexul masculin fiind reprezentat într-un procent de 49.16%.

Populația școlară totală în 2019, la nivelul U.A.T comuna Sălățiș însumează 182 persoane, dintre care: copii înscriși în grădinițe – 40, elevi înscriși în învățământul primar și gimnazial – 142.

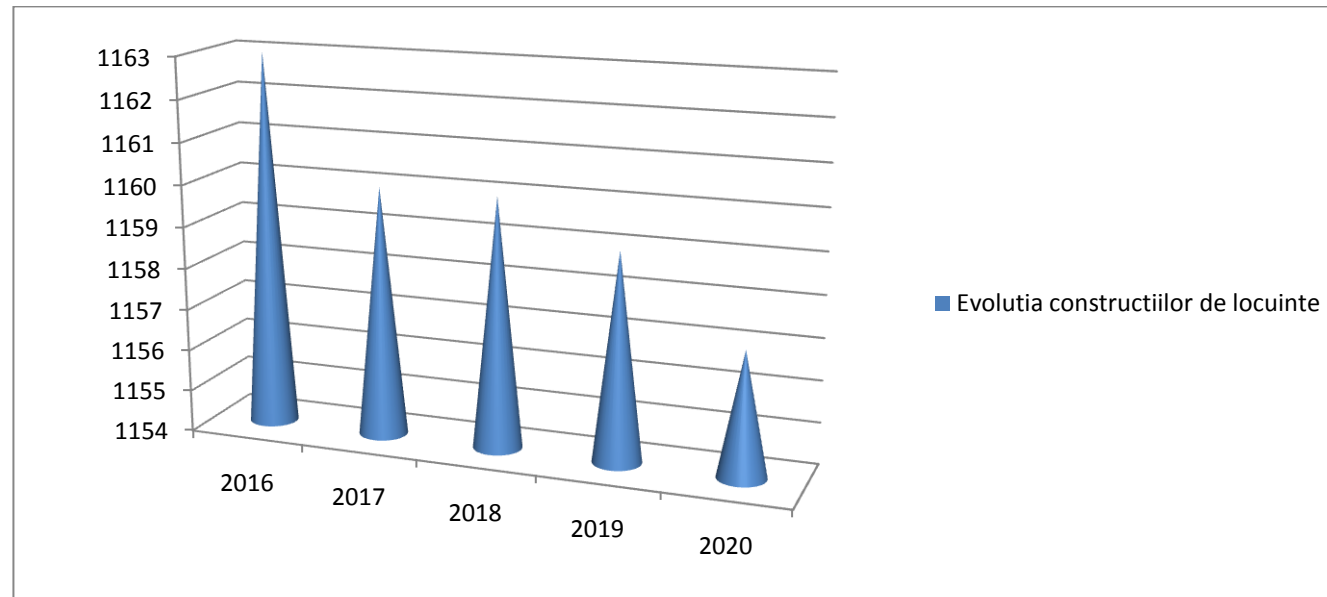
Fig. 13 - Populația școlară totală, procentual: Sursa: Direcția județeană de statistică Sălaj / Sălaj.insse.ro

Deși populația școlară și prescolară numără la acest moment doar 182 de persoane, reprezentând 6.93 % din totalul populației generale, perspectivele creșterii numerice a acestora sunt totuși pozitive în raport cu tendința națională de îmbătrânire a populației țării.

Evoluția construcțiilor de locuințe în ultimii 5 ani, la nivelul U.A.T comuna Sălățiș este următoarea:

Tabelul nr. 17 – Evoluția construcțiilor de locuințe, Sursa: Primăria Sălățiș 2020 ;

	Evoluția construcțiilor de locuințe U.A.T Comuna Sălățiș	
An	Numar locuințe	Locuințe construite în regie proprie
2016	1163	1163
2017	1160	1160
2018	1160	1160
2019	1159	1159
2020	1157	1157

Fig. 14- Evolutia constructiilor de locuinte, procentual: Sursa: Direcția județeană de statistică Sălaj / Sălaj.insse.ro

Conform ultimelor date din anul 2020, în privința construcțiilor de locuințe, observăm o ușoară scădere a numărului acestora.

În prezent, comuna înregistrează o scădere de doar 1% în ceea ce privește locuințele nou aparute, însă o creștere a celor reabilitate, ceea ce plasează localitatea studiată într-un top favorabil la nivel de județ, în ceea ce privește dezvoltarea sub aspect imobiliar.

Sursa finanțării în ceea ce privește condițiile de trai și îmbunătățirea permanentă a acestora este reprezentată de fondurile obținute de cetățeni din surse proprii cât și de banii primiți de la cei plecați pentru a lucra în afara țării.

Populația tânără a U.A.T comuna Sălățiș, mai cuprindea în anul 2020 : 40 de preșcolari și 142 școlari. Aceeași localitate, mai număra la data menționată , în jur de 1415 persoane angajate, ceea ce ne indică faptul că mai mult de jumătate din populația comunei este încă activă și înglobată într-o formă de activitate organizată, aducătoare de venituri.

Un aspect important îl constituie populația aptă de muncă la nivelul U.A.T.comuna Sălățiș și anume, 2003 persoane care reprezintă 76,22% din populația totală a comunei. De asemenea, 1302 persoane au o calificare/ meserie ceea ce reprezintă un procent de 49,54% forța de muncă calificată la nivelul comunei.

În cadrul comunei, conform datelor puse la dispoziție de autoritățile locale, doar 588 de persoane figurează ca fiind fără ocupație și 51 persoane figurează ca fiind somere.

Mai sunt de menționat aici, în cadrul analizei demografice, următoarele aspecte:

- ✓ U.A.T Comuna Sălățiș , numărul gospodării de rromi;
- ✓ Persoane adulte cu handicap de gr.I – 33
- ✓ Copii cu handicap pe raza localității – 9
- ✓ Asistenți personali pentru persoanele adulte cu handicap – 21

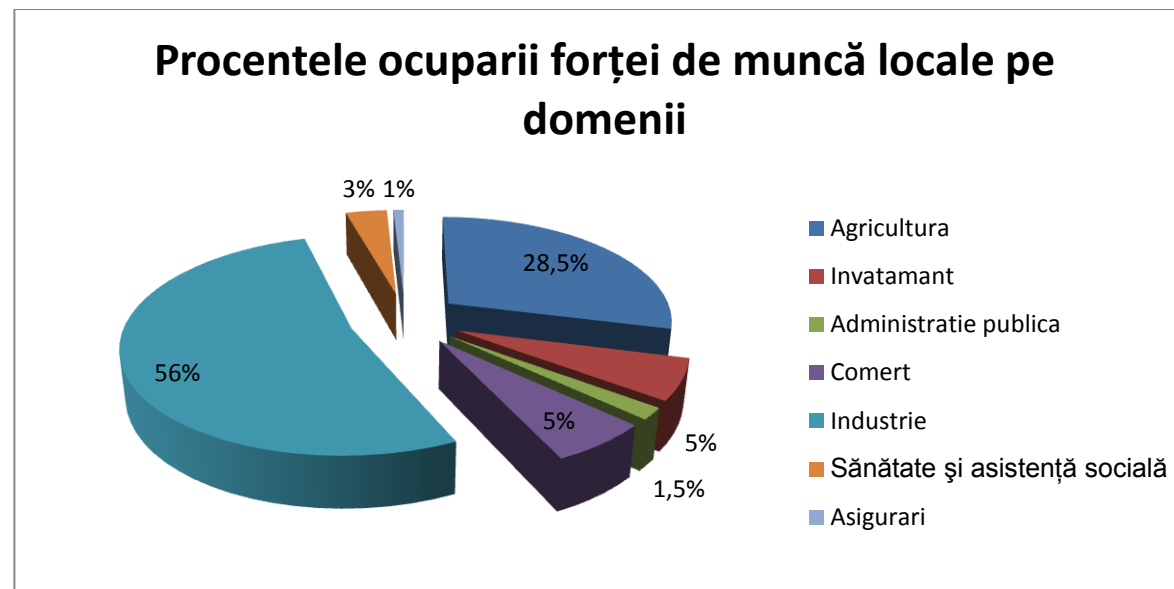
Deși populația școlară și preșcolară număra la acest moment doar 182 de persoane, reprezentând 6.93 % din totalul populației generale, perspectivele creșterii numerice a acestora sunt totuși pozitive în raport cu tendința națională de îmbătrânire a populației țării.

La nivelul anului 2020, datele obținute, ne indică un număr de 1157 gospodării / locuințe. La acest capitol, localitatea stă mai bine față de alte comune ale județului, numărul construcțiilor noi sau a imobilelor reabilitate fiind în scădere cu aproximativ 1% .

Mișcări ale forței de muncă

Forța de muncă din U.A.T comuna Sălățiș exercită în general mișcări pendulatorii zilnice. Sunt multe persoane ce fac naveta în localitățile și orasele învecinate. Multi dintre locuitorii comunei se ocupă cu activități ce țin de domeniul agro-zootehnic iar o altă parte sunt înglobați în activități ce țin de administrația publică, învățământ și diverse societăți comerciale locale.

Populația salariată a U.A.T comuna Sălățiș, pe domenii de activitate în anul 2018 :

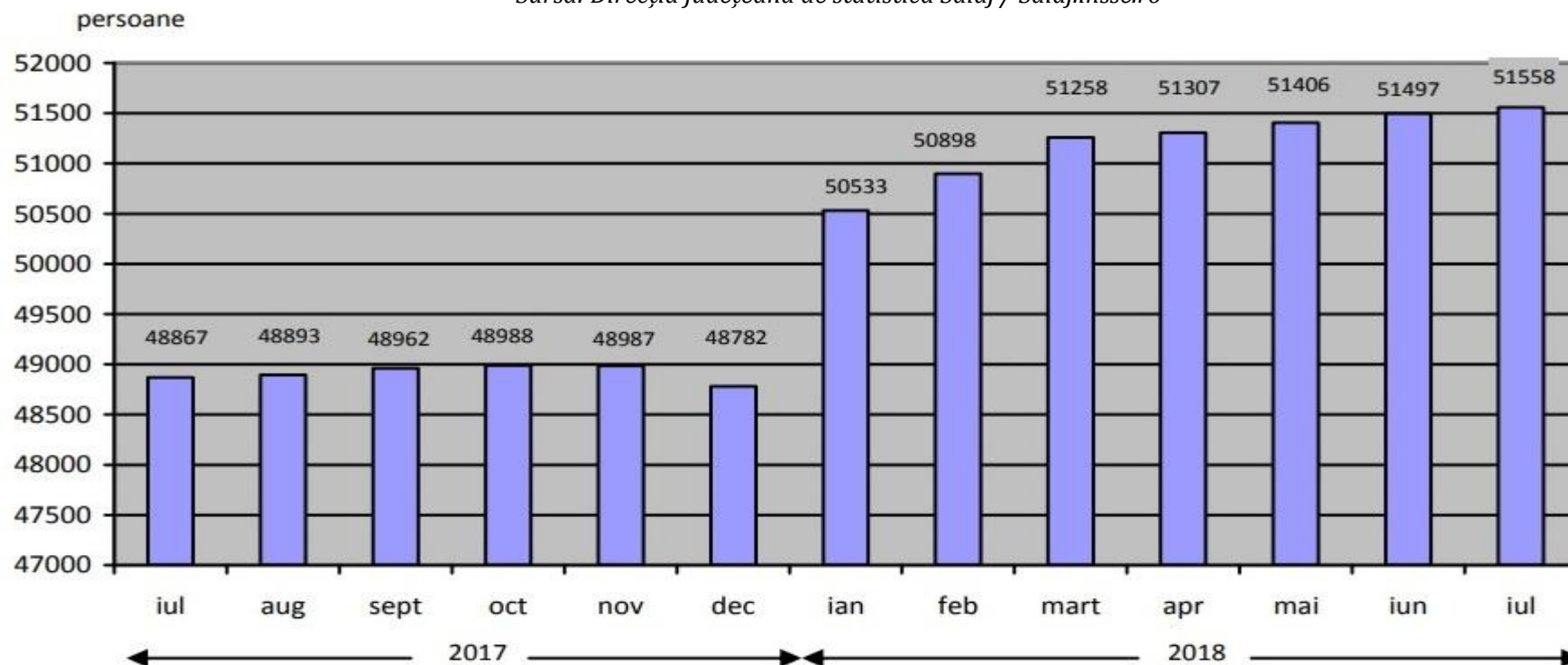
Fig.15 - Salariați pe domenii de activitate, 2018; Sursa: Direcția județeană de statistică Sălaj / Sălaj.insse.ro

La nivel de județ, datele statistice înregistrate de AJOFM Sălaj în ceea ce privește efectivul de salariați, castigul salarial și somajul, se prezintă la nivelul anului 2018, astfel:

Efectivul de salariați la sfârșitul lunii iulie 2018, în județul Sălaj, a fost de 51558 persoane, în creștere cu 61 persoane (+0,1%) față de luna iunie 2018 și cu 2691 persoane (+5,5%) față de luna iulie 2017. Din total, 28460 salariați respectiv 55,2% erau în servicii, 21432 salariați (41,6%) în industrie și construcții și 1666 salariați (3,2%) în agricultură, silvicultură și pescuit.

Fig. 16- Evoluția efectivului de salariați la sfârșitul fiecărei luni, pe total județ, în perioada iulie 2017 – iulie 2018

Sursa: Direcția județeană de statistică Sălaj / Sălaj.insse.ro

Câștigul salarial mediu nominal brut pe total județ, în luna iulie 2018, a fost de 3873 lei/persoană, mai mic cu 14,1% față de câștigul salarial mediu nominal brut pe economie. În luna iulie 2018, câștigul salarial mediu nominal brut a crescut cu 2,2% față de luna precedentă. Câștiguri salariale medii nominale brute peste media județului au realizat salariații din servicii (4123 lei/persoană), iar sub media județului salariații din agricultură, silvicultură și pescuit (3590 lei/persoană) și salariații din industrie și construcții (3525 lei/persoană).

Câștigul salarial mediu nominal net, în județul Sălaj, în luna iulie 2018, a fost de 2353 lei/persoană, mai mic cu 13,1% față de câștigul salarial mediu nominal net pe economie. Câștigul salarial mediu nominal net în luna iulie 2018 a crescut cu 1,9% comparativ cu luna anterioară și cu 21,0% față de luna iulie 2017. Pe principalele ramuri câștigul salarial mediu nominal net a fost de 2490 lei/persoană în servicii (peste media județului), 2212 lei/persoană în agricultură, silvicultură și pescuit și 2162 lei/persoană în industrie și construcții (sub media înregistrată pe total județ).

Indicele câștigului salarial real, calculat ca raport între indicele câștigului salarial mediu nominal net pe total județ și indicele prețurilor de consum pe total țară, în luna iulie 2018 a fost de 102,4% față de luna precedentă, de 115,7% comparativ cu luna iulie 2017 și de 167,5% față de luna octombrie 1990.

Șomajul în județul Sălaj

Numărul total al șomerilor înregistrați în anul **2019** a fost de **4339 persoane** (2477 bărbați și 1862 femei), în scădere cu 263 persoane față de anul precedent 2018 când au fost înregistrate 4602 persoane (2755 bărbați și 1847 femei).

Rata șomajului a înregistrat la nivelul județului, în anul **2019**, valoarea de **4,2%**. Rata șomajului pentru femei în anul 2019 a fost de 4,1 %, fiind inferioară celei pentru bărbați cu 0,2 %.

Tabel nr. 18 -Someri inregistrați si rata șomajului - Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă Sălaj

Județ	Șomerii înregistrați la Agențiile pentru ocuparea forței de muncă (persoane)			Rata șomajului (%)		
Sălaj						
Anii	Total	Femei	Bărbați	Total	Femei	Bărbați
1995	12350	6652	5698	10,3	11,6	9,1
2000	11649	5674	5975	10,0	9,6	10,5
2001	10363	5542	4821	9,0	9,6	8,4
2002	7718	2964	4754	7,3	5,8	8,8
2003	7654	3046	4608	7,3	6,2	8,4
2004	6173	2463	3710	6,2	5,3	6,9
2005	6255	2443	3812	6,1	5,0	7,0
2006	6638	2444	4194	6,3	4,8	7,6
2007	4739	2121	2618	4,4	4,2	4,6
2008	5845	2518	3327	5,5	5,1	5,9
2009	11164	4712	6452	10,3	9,2	11,3
2010	8929	3606	5323	8,4	7,4	9,3
2011	6809	2924	3885	6,5	5,9	7,0
2012	6742	2638	4104	6,2	5,3	7,0

2013	6744	2708	4036	6,2	5,4	7,0
2014	6235	2490	3745	5,9	5,0	6,6
2015	5589	2259	3330	5,4	4,7	6,0
2016	5427	1961	3466	5,3	4,3	6,1
2017	4821	1916	2905	4,7	4,2	5,1
2018	4602	1847	2755	4,5	4,1	4,8
2019	4339	1862	2477	4,2	4,1	4,3

Dupa cum putem observa din tabelul ce ne prezinta situatia evolutiei somerilor respectiv a ratei somajului la nivel de judet, in ultimii doi ani(2018/2019) de la care avem date finale, se poate vedea o scadere a numarului de someri.

Pe de alta parte, la nivelul anului 2020, criza medicala si economica, cauzate de pandemia noului coronavirus, a dus la o usoara crestere a somajului la nivel national, in special in domeniile direct afectate precum cele ce tin de industria turismului, diverse activitati comerciale sau cea a ospitalitatii.

Prin comparatie cu datele statistice de la nivel judetean, in comuna studiata, nu s-au inregistrat fluctuatii semnificative in ceea ce priveste rata somajului sau absorbtia fortei de munca de la nivel local.

TIPURI TERITORIALE DE AȘEZĂRI

Mărimea demografică - U.A.T. Sălățiș

Din punct de vedere al mărimii demografice, după numărul de locuitori (2628 populație totală) și al suprafeței (5770 ha), U.A.T comuna Sălățiș se încadrează în categoria localităților mijlocii din țara noastră. Localitatea este formată din satele Sălățiș, Bulgari, Mineu, Noțiș, Deja .

În raport cu relieful

În raport cu relieful, U.A.T comuna Sălățiș se întinde în Depresiunea Sălaj, cu altitudinea de 100-200 m, în lunca râului Sălaj și 200-500 m în zona dealurilor Săjului, la limita nordică a județului Sălaj.

Tipul funcțional

U.A.T Comuna Sălățiș, ca tip funcțional de așezare rurală face parte din categoria așezărilor în care activitatea principală o constituie creșterea animalelor și agricultura cu funcții predominant cerealiere-zootehnice.

Din totalul terenului agricol de 5283 ha, suprafața arabila este de 2791 ha .

Totodată, U.A.T Sălățiș mai deține o suprafață de aproximativ 854 ha pasuni, 490 fanete, 1076 ha paduri, 156 livezi, 58 ha vii și pepiniere, 37 ha de luciu de apă.

ATRACTIVITATEA ECONOMICĂ

O viziune revitalizantă asupra dezvoltării locale prin crearea unui cadru favorabil antreprenoriatului, incluziune socială și un grad sporit de ocupare a forței de muncă, vor constitui fundamentul pentru reconstrucția economiei locale, care poate oferi cea mai bună combinație între mediul rural și cel urban.

În vederea poziționării U.A.T comuna Sălățiș ca piața de desfacere pentru produsele locale și generatoare de locuri de muncă, atractiv pentru locuitori, infrastructura reprezintă baza acestui proces de dezvoltare. Diferențele dintre mediul urban și cel rural din județul Sălaj sunt semnificative, iar o interconectare a nivelului de dezvoltare impun o aliniere a căilor de transport la standarde normale, care să confere un nivel ridicat de mobilitate a populației. O infrastructură modernă poate contribui pe de o parte la atragerea investitorilor în mediul rural iar pe de altă parte la atragerea populației din mediul urban spre cel rural.

Deși la nivel național aderarea României la Uniunea Europeană a însemnat și atragerea de fonduri pentru infrastructura spațiului rural, aceasta prezintă minusuri în multe din comunele României, fiind la un nivel sub european. U.A.T comuna Sălățiș, reprezintă un exemplu pozitiv din acest punct de vedere, beneficiind de o infrastructura mult imbunatatita fata de cea a multor comune din judet. Situatia U.A.T comuna Sălățiș la momentul analizei prezentului document programatic, se prezinta astfel:

Tabel nr. 15- Infrastructura locala curenta;

CATEGORIE de INFRASTRUCTURĂ LOCALĂ	PROCENT ACOPERIRE
Retea alimentare apa potabila	60%
Retea canalizare, statie epurare si tratare ape reziduale	60%
Retea alimentare gaz metan	0 %
Serviciu de salubritate	100%
Electricitate	100%
Iluminatul public	100%
Retea de drumuri:asfaltate, pietruite, de pamanat :	70% Asfaltate 30% Pietruite
Internet si telefonie mobile/fixa	Internet: 100%, Tel. mobila: 100 %, Tel. fixa:100%

Daca ar trebui sa facem o scurta analiza a infrastructurii curente din U.A.T comuna Sălățiș, putem spune ca localitatea dispune de o infrastructura generala buna, cu unele sectoare acoperite integral ca si utilitate publica. Sectoarele care necesita imbunatatiri si investitii in continuare la nivel local, fiind reprezentate de sectorul rutier, unde necesarul de asfaltare ar trebui extins, si rețeaua de alimentare cu gaz metan. Rețeaua de drumuri asfaltate (70%), electrificarea in proporție de 100%, rețeaua de canalizare 70% dar și rețelele de alimentare cu apa potabila și de canalizare care sunt in continuă extindere, reprezintă punctele forte ale localității.

Transportul în comună este asigurat de linii particulare de microbuze care fac legătura cu principalele localități și orașe din apropiere.

Foto: Drum comunal, com. Sălățiș – Imagine pusa la dispozitie de Primarie

Agenti economici locali :

Pentru a întregi imaginea U.A.T comuna Sălățiș din punct de vedere economic, vom menționa câteva dintre întreprinzătorii locali. O comunitate are nevoie de investiții și investitori, are nevoie de inovație și ambiție, de deschidere spre nou, de încercare și reușită, în lungul drum al dezvoltării economice.

De ce sunt importanți investitorii și oamenii de afaceri locali? Ei bine, fără ei, fără aportul lor financiar, înglobarea forței de muncă de la nivel local, cât și taxele și impozitele care se duc atât către bugetul local cât și cel de stat s-ar contabiliza într-un mare minus iar mult dorita autofinanțare bugetară și dezvoltare socio-economică, nu s-ar mai putea întâmpla.

Nr. crt	Denumire	Domeniu de activitate
1.	SAV FELICIAN TRAIAN P.F.A.	CREȘTEREA OVINELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
2.	OȘAN NICOLAE Î.F.	CREȘTEREA ALBINELOR
3.	GOSTE TRAIAN P.F.A	CREȘTEREA ALBINELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
4.	CHIȘ V. CORNELIU P.F.A.	CREȘTEREA ALBINELOR

5.	NAGY VILMOS P.F.A	CREȘTEREA ALBINELOR
6.	MOLNAR KINGA ANDREA P.F.A.	CREȘTEREA ALBINELOR
7.	LIEȘ A. ALEXANDRU P.F.A.	CREȘTEREA ALBINELOR
8.	CIOCAN NICOLAE P.F.A	CREȘTEREA ALBINELOR
9.	MUREȘAN G. CONSTANTIN P.F.A	CREȘTEREA ALBINELOR
10.	MUREȘAN D. E.MIL P.F.A.	CREȘTEREA ALBINELOR
11.	LUNG ANCA EMILIA P.F.A	CREȘTEREA BOVINELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
12.	LUNG DUMITRU P.F.A	CREȘTEREA BOVINELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
13.	BUZURE DANA P.F.A	CREȘTEREA BOVINELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
14.	FARCAS ROBERT ISTVAN P.F.A	CREȘTEREA ALBINELOR
15.	MUREȘSAN V.V. ANA P.F.A.	CREȘTEREA BOVINELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
16.	ONACIU VALER P.F.A.	CREȘTEREA BOVINELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
17.	LAKATOS S . JOZSEF I.F.	CREȘTEREA ALBINELOR
18.	MATE ZSUZSANA P.F.A..	CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
19.	MATE A. LORINC I.F	CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
20.	VARGA J. JENO I.F	CREȘTEREA ALBINELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
21.	PETKEȘ-HORINCAR ROBERT I.I	CREȘTEREA ALBINELOR
22.	CHIȘ NICUȘOR I.F..	CREȘTEREA ALBINELOR

23.	KNITWEAR DISTRIBUTION S.R.L.	CREȘTEREA SUINELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
24.	PETRADOM S.R.L.	CREȘTEREA SUINELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
25.	DRUMEȚUL COM S.R.L	CREȘTEREA SUINELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
26.	FERMA CRIMPEX S.R.L	CREȘTEREA SUINELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
27.	DOMPETRA SOMETȚ PIG S.R.L	CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
28.	LUNG IONUȚ SERVICE S.R.L	SRVICE AUTO CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
29.	CARDOS V. VIOREL-DĂNUȚ P.F.A.	CREȘTEREA ANIMALELOR CULTIVAREA TERENURILOR AGRICOLE
30.	UNGUR VALER I.F.	CREȘTEREA ANIMALELOR
31.	PETKEȘ S SANDOR P.F.A	CREȘTEREA ALBINELOR
32.	LARSO AGRO S.R.L.	CREȘTEREA ANIMALELOR
33.	MATE AGNES P.F.A.	CREȘTEREA ALBINELOR
34.	CINCILA S.R.L.	CREȘTEREA ANIMALELOR
35.	BANYAI ISTVAN P.F.A	DISTILAREA, RAFINAREA ȘI MIXAREA BĂUTURILOR ALCOOLICE
36.	MOLNAR VILHEM I.F.	DISTILAREA, RAFINAREA ȘI MIXAREA BĂUTURILOR ALCOOLICE
37.	MUT T. IOAN P.F.A	DISTILAREA, RAFINAREA ȘI MIXAREA BĂUTURILOR ALCOOLICE
38.	MUREȘAN I. VICTOR P.F.A	DISTILAREA, RAFINAREA ȘI MIXAREA

		BĂUTURILOR ALCOOLICE
39.	FERI&REKA BUILDING	DISTILAREA, RAFINAREA ȘI MIXAREA BĂUTURILOR ALCOOLICE
40.	LUNG MONICA P.F.A	COMERT
41.	VĂRGAȘ RAMONA-ANCA Î.F.	COMERT
42.	MAREX-CORAL S.R.L	COMERT
43.	ȘANDOR A. ANDREI I.F	COMERT
44.	DOBAI S.R.L	COMERT
45.	ULVABE S.R.L	COMERT
46.	SZARVADI PIROSKA I.F.	COMERT
47.	CORNIȘ RADU-MIHAI Î.F.	COMERT
48.	HENMARK ȘTEF S.R.L	COMERT
49.	MOȘ LIVIU I.F	COMERT
50.	USZKAI G EVA P.F.A	COMERT
51.	ROLAK PLANT S.R.L	COMERT
52.	DANCOU SERGIU-MIHAI I.F.	COMERT
53.	ILDIKO S.R.L.	COMERT
54.	DANCOU SER-PRINT SRL-D	COMERT
55.	HORINCAR G. IOAN I.F	COMERT
56.	SABADÎȘ RADU I.F.	COMERT
57.	KATTLERDAV MOB S.R.L	COMERT
58.	MATE NORBERT P.F.A	COMERT
59.	PROFARM S.R.L	FARMACIE
60.	CRIS-VET S.R.L	SERVICII SANITAR-VETERINARE
61.	BUMBAS I RADU P.F.A.	INSAMANTARI ARTIFICIALE

62.	FITO MĂGURA S.R.L.	SERVICII PLANTARE ARBUȘTI
63.	TAXI UCU S.R.L	SERVICII TAXI
64.	SIPOS M. ELLA P.F.A	SERVICII COAFURĂ
65.	ASZTALOȘ SANDOR I.F.	REPARAȚII AUTO
66.	LUNG MIHAELA-PAULA P F.A.	SERVICII DE CONSULTANȚĂ
67.	MOLNAR A.-Z. ROBERT-CSABA P.F.A.	SERVICII INFORMATICE
68.	MIRAJ SONORY S.R.L.	SERVICII EVENIMENTE
69.	FILIP SANDU P.F.A.	SERVICII REPARATII MASINI AGRICOLE
70.	ANDRA CATMIR SRL-D	FABRICARE ARTICOLE DE ÎMBRĂCĂMINTE
71.	ZOICAS V. SANDU P.F.A.	SERVICII REPARATII UZ CAZNIC
72.	HUNYADI LAURENTIU P.F.A.	SERVICII ELECTRICITATE
73.	PERNEȘ VASILE-DANIEL	COMERT ȘI REPARAREA MAȘINILOR PT. INDUSTRIA TEXTILA
74.	YMY TRANS S.R.L	SERVICII TRANSPORT
75.	GOSTE VIRUCA P.F.A.	SERVICII MASAJ
76.	PETKES SUSANA I.F.	FABRICAREA DE MOBILA
77.	CONSTRUCT L.D.L. S.R.L.	CONSTRUCȚII
78.	DEBRECENI ȘANDOR P.F.A.	CONSTRUCȚII
79.	PETKES ISTVAN Î.F.	CONSTRUCȚII
80.	HIDALGO-CONS-GRUP S.R.L.	CONSTRUCȚII
81.	BOROȘ A ANDREI P.F.A.	CONSTRUCȚII
82.	ARNOLD S.R.L.	CONSTRUCȚII
83.	ANCONSTRUCT S.R.L.	CONSTRUCȚII
84.	BIK WORLD S.R.L.	CONSTRUCȚII
85.	MARCHIȘ IOAN P.F.A.	CONSTRUCȚII

86.	MOLNAR M. ANRDEI Î.F.	CONSTRUCȚII
87.	PETKEȘ S.R.L.	CONSTRUCȚII
88.	MOLCON S.R.L.	CONSTRUCȚII
89.	TOTH L.I. LAJOS P.F.A.	CONSTRUCȚII
90.	MORAR CĂLIN P.F.A.	CONSTRUCȚII
91.	SZEGELY BETON S.R.L.	CONSTRUCȚII
92.	EXPO AND S.R.L.	CONSTRUCȚII
93.	PETKES ATTILA P.F.A.	CONSTRUCȚII
94.	BELA&ATI S.R.L.	CONSTRUCȚII
95.	EBEN CONSTRUCT S.R.L	CONSTRUCȚII
96.	LACONS S.R.L.	CONSTRUCȚII
97.	VIPETCON BUILDING S.R.L	CONSTRUCȚII
98.	HUNYADI IOZSEF I.F.	CONSTRUCȚII
99.	NAGY ANDRAS CSABA	CONSTRUCȚII
100.	KASTZA S.R.L.	CONSTRUCȚII
101.	DESHAZA S.R.L.	CONSTRUCȚII

O mare parte a mediului de afaceri și antreprenorial de la nivel local, se ocupa cu agricultura și producția cerealiară, cu zootehnia, în deosebi creșterea bovinelor, ovinelor, caprinelor, porcilor, pasarilor și nu în ultimul rând cu apicultura.

Ca în majoritatea localităților din mediul rural românesc, în afara agriculturii și a creșterii animalelor, la nivel local, o pondere importantă o reprezintă comerțul, reprezentat în special de magazine de desfacere a unor produse de uz general, urmat de sectorul construcțiilor.

Educație

În perioada 2021-2030, U.A.T. comuna Sălățiș își propune și o îmbunătățire continuă și permanentă a domeniilor de referință din spațiul local precum: învățământ, sănătate, asistență socială cat și toate celelalte servicii publice de care depinde calitatea și standardul de viață al populației.

Cadrul strategic pentru educație și formare le-a permis țărilor UE să identifice patru obiective comune pentru a aborda aceste provocări până în 2020, dar și după această perioadă: realizarea obiectivelor programului de învățare pe tot parcursul vieții și ale programului privind mobilitatea, îmbunătățirea calității și eficienței educației și formării, promovarea echității, coeziunii sociale și cetățeniei active, stimularea creativității și inovării, inclusiv a spiritului antreprenorial, la toate nivelurile de educație și de formare. Măsura continuă așadar și pe actuala sesiune de dezvoltare strategică a educației la nivel european, considerându-se că încă sunt diferențe mari între sistemele de învățământ vest-europene sau nordice, și cele est-europene.

Fiecare țară din UE răspunde de sistemele sale de educație și formare, politica UE având rolul de a veni în sprijinul măsurilor luate la nivel național și de a ajuta la soluționarea provocărilor comune, cum ar fi îmbătrânirea populației, lipsa lucrătorilor calificați sau concurența mondială tot mai acerbă.

UE oferă o platformă de schimb de bune practici, colectând și difuzând informații și statistici și furnizând consultanță și sprijin în favoarea reformelor educaționale din fiecare stat membru.

Educația, rămâne așadar, una dintre principalele axe de dezvoltare și evoluție a unei societăți. Valorile pe care se construiește educația din România sunt cele de încredere, echitate, solidaritate, eficacitate și autonomie.

Context actual general

Formele sistemului de învățământ din U.A.T comuna Sălățiș, cuprind următoarele categorii: prescolar, primar și gimnazial.

➤ **Grădinițe:**

- ❖ *Grădinița cu program normal sat Deja, U.A.T.com. Sălățiș;*
- ❖ *Grădinița cu program normal sat Notig, U.A.T.com. Sălățiș;*
- ❖ *Grădinița cu program normal sat Sălățiș, U.A.T.com. Sălățiș;*

➤ **Școli gimnaziale:**

- ❖ *Scoala gimnazială "Petre Dulfu", cu clasele I – VIII, U.A.T. com. Sălățiș;*
- ❖ *Scoala clasele I-IV sat Mineu, U.A.T. com. Sălățiș (momentan se afla în conservare);*
- ❖ *Scoala clasele I-IV sat Bulgari, U.A.T.com. Sălățiș (momentan se afla în conservare);*
- ❖ *Scoala gimnazială I-VIII sat Deja, U.A.T. com. Sălățiș;*
- ❖ *Scoala cu clasele I – IV sat Notig, U.A.T. com. Sălățiș;*

Școala, prin dascălii și elevii ei, se înscrie pe drumul celor mai bune tradiții ale formării profesionale și umane ce caracterizează învățământul românesc.

Foto: Școala gimnazială I-VIII sat Deja , Grădinița cu program normal sat Deja, Școala gimnazială "Petre Dulfu", cu clasele I –VIII sat Sălățiș –Imagini puse la dispoziție de Primărie;

Cultura

Biblioteca Comunală Sălățiș având peste 7500 volume de carti, își desfășoară activitatea într-o sală din cadrul Căminului Cultural Sălățiș și deservește în jur de 2628 locuitori. Cladirea in care functioneaza cele doua unitati culturale este o fosta cladire boiereasca.

Biblioteca a beneficiat de programul Biblionet, in urma caruia a fost echipata cu calculatoare desktop, laptop, imprimanta multifunctionala, scanner, videoproiector, ecran de proiectie, casti web cu microfon, router wireless. Astfel, biblioteca devine un hotspot, permitand accesul la Internet tuturor celor care doresc sa acceseze rețeaua wireless.

La biblioteca publica, locuitorii comunei reusesc sa rezolve probleme legate de educatie, gasirea unui loc de munca, sanatate, agricultura, calificare profesionala, comunicare cu rudele. Este o dovada ca biblioteca publica ajuta administratia locala si judeteană sa-si atinga obiectivele de dezvoltare.

*Foto: Caminul cultural Sălățiș
Imagine pusa la dispozitie de Primărie*

► **Căminul cultural din satul Bulgari**

▼ **Căminul cultural din satul Mineu**(construit în anul 2004)

*Foto: Caminul cultural Mineu
Imagine pusa la dispozitie de Primărie*

*Foto: Caminul cultural Bulgari
Imagine pusa la dispozitie de Primărie*

► **Căminul cultural** din satul **Notig**

▼ **Căminul cultural** din satul **Deja**(renovat în anul 2020)

*Foto: Caminul cultural Deja-
Imagine pusa la dispozitie de Primărie*

*Foto: Caminul cultural Notig
Imagine pusa la dispozitie de Primărie*

Sărbătoarea Fiii satului Bulgari

Anul 2017, a fost un an omagial, astfel organizandu-se pe data de 30 iulie, sarbatoarea satului Bulgari. Sarbatoarea a fost organizata cu prilejul aniversarii a 640 de ani de la prima atestare documentara (1377) a localitatii si implinirea a 470 de ani de la ridicarea bisericii de lemn "Sfintii Arhangheli Mihail si Gavril"(1547) din frumosul sat salajejan Bulgari.

Foto: Sărbătoarea Fiii satului Bulgari 2017; Sursa: Imagini puse la dispozitie de primarie

Evenimente culturale, datini și obiceiuri de interes local:

Casă tradițională cu mic muzeu etnografic

Foto: Casă și gospodărie, sat Bulgari, Sălățiș- Sursa: Imagini puse la dispoziție de primărie

Port traditional în comuna Sălățiș

- ▶ Costum traditional femeiesc romanesc format din spacel, poale, zadie si naframa – imagine stanga;
- ▶ Costum traditional barbatesc romanesc format din camasa, gaci, laibar, cizme si clop- imagine dreapta;

Foto: imagini puse la dispozitie de Primarie.

Foto: Costum traditional unguresc, Sălățiș
Imagini puse la dispozitie de Primaria.

Foto: Costum traditional barbatesc unguresc, Sălățiș

Costumul traditional femeiesc unguresc este format din felsing (fusta),lekri (camasa) si koto (sort) – imagine stan-
ga;

Costumul traditional barbatesc unguresc este format din lajbi (laibar),ing(camasa), poszto nadrag (pantaloni), ka-
Lap si csizma (cizme) – imagine dreapta;

Colindatul

În perioada sărbătorilor Crăciunului și Anului Nou, vechile tradiții și obiceiuri se manifestă pregnant în cadrul comunității din Sălățiș.

Cetele de colindători, urmând tradițiile de Crăciun și Anul Nou, se remarcă prin costumele populare originale și pitorești, contribuind astfel la recrearea atmosferei tradiționale festive a satelor.

Colindul, ca obicei românesc de Sărbători, a cunoscut o varietate regională ce a condus la forme de manifestare specifice zonelor etnografice din întreaga țară.

Colindatul tradițional este și un prilej de spectacol, la festivalurile de datini de iarnă locale, județene sau chiar regionale. O consecință este faptul că unele grupuri de colindători depășesc limita propriului sat, colindând în comună sau în orașele mari. Comunitățile actuale au făcut chiar un pas în plus în ceea ce privește promovarea din

interior a colindatului. Așadar, îl găsim pe acesta promovat pe paginile de socializare ale persoanelor particulare sau pe canalul YouTube, în forma actuală de conservare, iar epitetele prin care se definesc tradițiile conservate sunt frumoase, interesante, tradiționale.

Colindatul rămâne un obicei definitoriu pentru U.A.T. Sălățiș și în contemporaneitate. Zbaterile între tradițional și modern sunt, de fapt, încercări ale obiceiului de a se recontextualiza, pentru a supraviețui în lumea actuală. Obiceiul este încă creator de frumusețe estetică, purtător de tradiție și încearcă să ducă valori tradiționale precum ospetia, tradiția dăruirii, socializarea și distracția de tip tradițional într-o lume care aproape că nu mai apreciază aceste valori.

Foto: Colindatori sat Bulgari-Sursa: Imagini puse la dispozitie de primarie

Echipa de dansuri "Csuporka"

Numele formației de dansurii populare din Deja este „Csuporka”. Aceasta a fost înființată în anul 2012 și a fost formată inițial din cinci perechi de dansatori, cu vârste cuprinse între 12-18 ani.

Între anii 2016-2019 au existat trei echipe de dansuri, formate din dansatori cu vârste cuprinse între 4-19 ani. În anul 2020 au rămas patru perechi de dansatori, cu vârste cuprinse între 16-20 de ani.

Foto: Serbare cu jocuri și cântece populare, Echipa de dansuri "Csuporka" – Sursa: Imagine pusă la dispoziție de Primărie

Sport și agrement

Dezvoltarea oricărei comunități este indispensabilă de factorul de petrecere a timpului liber și de opțiunile recreaționale existente. La mai bine de 13 ani de la intrarea țării noastre în UE, putem afirma cu tărie ca indiferent de locul în care trăim pe teritoriul României, cu toții avem și simțim nevoia unor momente de deconectare, de relaxare și conectare socială, altfel decât prin activitățile noastre cotidiene.

La nivelul comunei Sălățiș, se promovează intens desfășurarea activităților fizice. Astfel, în cadrul școlilor se organizează diverse activități sportive. Importanța sportului în viața elevilor este esențială.

Sportul, în special fotbalul, a fost, este și va fi iubit în comuna Sălățiș. Exemplul cel mai bun este cel al terenurilor de fotbal, în comună existând în trecut câte un teren de fotbal în fiecare sat. Datele problemei s-au schimbat după Revoluție, când au fost retrocedate foștilor proprietari, iar fotbalul a avut de pierdut.

Până în anul 2008, U.A.T. comuna Sălățiș avea echipă de fotbal și la Deja, sub numele de Juventus, care era formată doar din jucători din sat, astfel că rezultatele nu au fost cele mai bune. Nici condițiile de practicare a fotbalului nu erau de calitate, de vreme ce Juventus Deja juca pe un “maidan”.

Primarul a venit în ajutorul tinerilor din sat și a făcut un teren de fotbal, în Deja, cu mari sacrificii. S-au cheltuit peste 75.0000 RON, mai ales că zona respectivă era de deal. Au fost lucrări serioase de nivelare, însămânțare și îngrădire a terenului. Practic, la Deja a fost mutat dealul din loc pentru a face teren de fotbal. În prezent au fost construite și vestiare la terenul de fotbal din localitatea Deja.

În prezent, comuna este reprezentată în fotbalul sălăjean doar de echipa de seniori Unirea Sălățiș, aflată în liga a 5-a.

În analiza situației curente, avem ocazia să constatăm că la nivel local se întâlnesc:

➤ *Teren de minifotbal în centrul comunal*

Iubitorii sportului au parte și de un teren de minifotbal cochet, chiar lângă căminul cultural. Suprafața de joc este naturală, se prezintă în condiții bune și este îngrădită. Terenul are peste 60 de metri și este destinat tinerilor din comună doritori să facă mișcare.

➤ *Teren de sport cu gazon sintetic în satul Deja*

Foto: Echipa de fotbal "Unirea Sălățiș" – Sursa: Imagine pusă la dispoziție de Primărie

Sănătatea

„Atingerea unor parametri apropiați de nivelul decent al stării de sănătate a populației și al calității serviciilor medicale rurale” reprezintă obiectivul principal al strategiei naționale Orizont 2025. În acest context, creșterea accesibilității la serviciile medicale presupune implementarea unor investiții majore în spațiul rural, care să răspundă problemelor de sănătate publică prioritare și nevoilor grupurilor vulnerabile. Prin urmare, creșterea finanțării serviciilor sanitare și un management mai eficient al resurselor existente reprezintă priorități ce trebuie implementate, având în vedere că dezvoltarea socială este influențată direct de investirea în capitalul uman.”

Din punct de vedere medical, U.A.T. comuna Sălățiș este deservită de 1 medic la o populație de 2628 locuitori, ceea ce este insuficient. Prin comparație, media națională este de 23.4 medici/10.000 locuitori.

Serviciile medicale în marea majoritate a cazurilor în zonele rurale, pot fi catalogate drept precare și insuficiente, neadaptate populației, situându-se cu mult sub nivelul serviciilor medicale oferite în zonele urbane. În acest cadru general, U.A.T. comuna Sălățiș nu reprezintă o excepție, gradul de asigurare cu servicii medicale cu personal calificat fiind scăzut, numărul medicilor fiind categoric insuficient în raport cu numărul de locuitori.

Situația curentă în ceea ce privește sănătatea, la nivelul U.A.T. comuna Sălățiș, anul 2020, se prezintă astfel:

Medici	1
Dispensar medical	1
Asistenți medicali	2
Farmacie	2
Farmaciiști	2

Tabel nr. 19 – Situația d.p.d.v. medical, la nivelul anului 2020

Foto: Cabinetul medical Sălățig – Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

Foto: Farmacie umana Sălățig – Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

▲ In cabinetul medical isi desfasoare activitatea un medic si doi asistenti medicali.

◀ Dispensarul veterinar Sălățig functioneaza cu un medic veterinar si un asistent veterinar. In cladire functioneaza si o farmacie umana.

Cabinetul medical si dispensarul veterinar de la nivel local, ne intregesc imaginea comunei din perspectiva sanitara, aceste institutii beneficiind de servicii oferite de personal medical calificat(uman si veterinar).

Strategia de Dezvoltare Locala a U.A.T. comuna Sălățiș, este elaborata intr-o perioada tulbure din punct de vedere medical, atat la nivel national cat si international. Pandemia noului Coronavirus, a pus la grea incercare sistemele medicale ale celor mai dezvoltate tari de pe glob. Cu atat mai importanta devine sanatatea si serviciile medicale oferite locuitorilor unei tari, dovedindu-se iata, inca o data, ca fara preventie, promovarea corecta si generala a tuturor informatiilor medicale, orice sistem medical, poate colapsa datorita supraaglomerarii intr-un timp foarte scurt.

In acest context medical general si in concordanta cu strategia de tara , tintele 2030 sunt:

- Asigurarea accesului universal la servicii de informare, educare și consiliere pentru promovarea prevenției și adoptarea unui stil de viață fără riscuri,
- Digitalizarea completă a sistemului de sănătate și, implicit eliminarea documentelor și registrelor tipărite pe suport de hârtie, pentru a eficientiza și a facilita intervențiile medicale, pentru a asigura populației accesul rapid la servicii medicale de calitate, la tratamente și medicamente și pentru monitorizarea eficientă a nevoilor
- Reducerea prevalenței mortalității materne și infantile, a incidenței cancerului la sân sau de col uterin și a sarcinilor la adolescente, având ca obiectiv prioritar grupurile vulnerabile și defavorizate
- Reducerea mortalității materne și mortalității neonatale, astfel încât să se situeze sub media UE
- Creșterea acoperirii vaccinale până la nivelul minim recomandat de OMS pentru fiecare vaccin, prin dezvoltarea unei platforme comune de colaborare între autorități, medici, pacienți, organizații internaționale cu experiență în acest domeniu, reprezentanți ai companiilor în domeniu, precum și alți factori interesați
- Promovarea conștientizării bolilor psihice, reducerea stigmatului și crearea unui mediu în care cetățenii afectați se simt acceptați și unde pot cere ajutor
- Stoparea îmbolnăvirii de tuberculoză și combaterea hepatitei și a altor boli transmisibile
- Reducerea cu o treime a mortalității premature cauzate de bolile netransmisibile prin prevenire și tratament și prin promovarea sănătății și bunăstării mintale
- Reducerea mortalității cauzate de boli cronice
- Reducerea consumului de substanțe nocive.

Turism

Centru de Informare și Marketing Turistic Sălățiș

Este amplasat în localitatea Sălățiș, pe drumul județean la numărul 151, având ca scop principal promovarea obiectivelor turistice din comună, județ și țară. Centrul a fost deschis în anul 2016.

Foto: Centru de Informare si Marketing Turistic Sălățiș – Sursa: Imagine pusă la dispoziție de Primărie

Turismul cultural-religios

- *Biserica Ortodoxă din Sălățiș*

Biserica ortodoxă Sălățiș cu hramul “Adormirea Maicii Domnului,” a fost construită în anul 1948.

Foto: Biserica Ortodoxă din Sălățiș – Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

- Biserica Reformată din Sălățiș

Biserica reformata din Sălățiș a fost construită în anul 1753. Despre istoria bisericii nu se stie aproape nimic pana la 1758 , data la care a fost construita casa de rugaciuni, amvonul, acoperisul si corul.

Foto: Biserica Reformată din Sălățiș – Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

- *Biserica Ortodoxă din Mineu*

Biserica ortodoxa din Mineu, cu hramul Adormirea Maicii Domnului, a fost construita intre anii 1929-1938.

Foto: Biserica Ortodoxă din Mineu – Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

- Biserica Reformată din Mineu

Biserica reformata din Mineu (monument istoric), dateaza din 1514 si este acoperita cu sindrila. Clopotnita cu foisor dateaza din secolul al XVIII-lea si este realizata din lemn. Clopotele din Mineu suna in fiecare zi la pranz, pentru a aminti victoria crestinilor condusi de Iancu de Hunedoara la Belgrad, pe 22 iunie 1456.

Foto: Biserica Reformata din Mineu – Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

- Biserica de lemn cu hramul "Sf. Arhangheli" din Noțiș

Biserica de lemn din satul Noțiș(monument istoric) a fost construita in anul 1842 in locul unei alte biserici construite la mijlocul secolului XVIII.

Foto: Biserica de lemn cu hramul "Sf. Arhangheli" din Noțiș- Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

- Biserica ortodoxa din satul Noțig (noua)

Biserica poarta hramul “Sf. Arh. Mihail si Gavril” si a fost construita in anul 1971

Foto: Biserica ortodoxa din satul Noțig- Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

- *Biserica noua Bulgari*

A fost construita între anii 1990-1997. Biserica este folosită, în comun, atât de creștinii ortodocși cât și de creștinii greco-catolici.

Foto: Biserica noua din satul Bulgari- Sursa: Imagine pusă la dispoziție de Primărie

- Biserica Reformată din Deja

Biserica reformata a fost construita intre anii 1841-1857. Orga a fost cumparata de la biserica romano-catolica "Olosig" din Oradea. Coroana amvonului a fost realizata in anul 1914. In turnul inalt de 30 m exista doua clopote. Cel mare are 400 kg si a fost turnat in anul 1926 la Sibiu in atelierul "Schieb si Kauntz" iar cel mic in anul 1777.

Foto: Biserica Reformata din satul Deja- Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

- *Monumentul eroilor cazuti in razboi, din Deja*

Foto: Monumentul eroilor cazuti in razboi din satul Deja- Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

- Biserica pentricostala Immanuel, din satul Deja

Foto: Biserica pentricostala Immanuel, din satul Deja- Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

- Biserica de lemn din Bulgari

Biserica de lemn din Bulgari a fost construita in anul 1547 si este declarata monument istoric. Poarta hramul “Sf. Mihail si Gavril” si este, conform datelor din documente, cea mai veche dintre bisericile de lemn din judetul Salaj.

Foto: Biserica de lemn din satul Bulgari-Sursa: Imagine pusa la dispozitie de Primărie

- *“Luminatia” la Biserica veche din Bulgari*

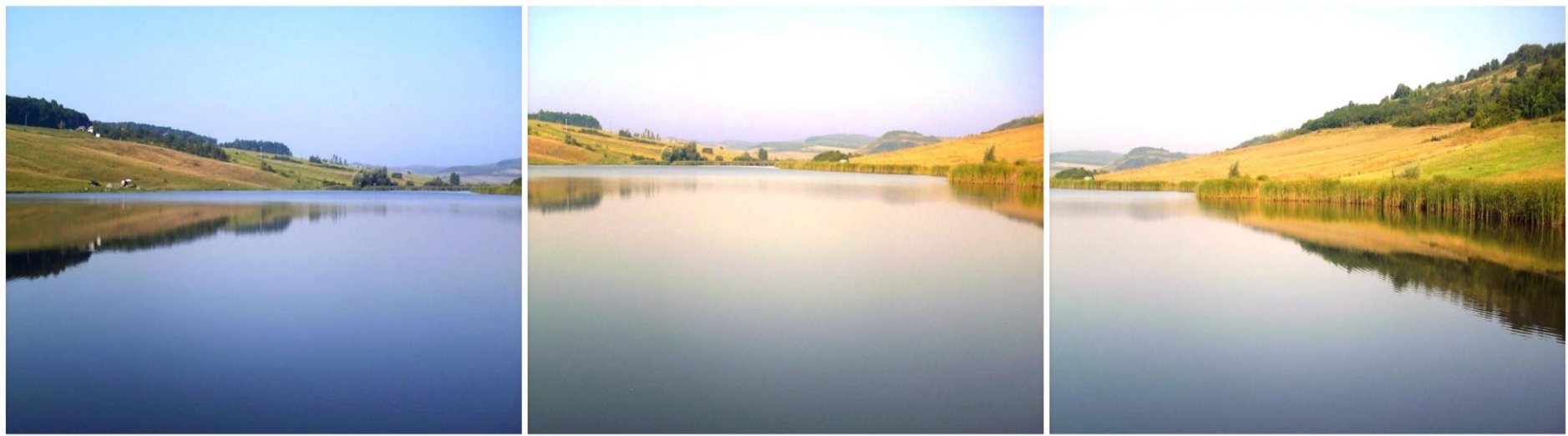
"Luminatia" sau pomenirea celor trecuti la Domnul (ziua mortilor), este singura data din an in care la Biserica de lemn se mai oficiaza vreo slujba religioasa.

Foto: Slujba religioasa de “Luminatie” la biserica de lemn din satul Bulgari- Sursa:Imagini puse la dispozitie de Primărie

Turismul de agrement

Lacul de acumulare Sălățiș

Foto: Lacul de acumulare Sălățiș – Sursa: Imagini puse la dispoziție de Primărie

Lacul de acumulare din localitatea Sălățiș a fost realizat în anul 1982 pe valea Mineu. A fost proiectat pentru atenuarea viiturilor și aprovizionarea cu apă potabilă a localităților din jur.

Pentru reținerea apelor a fost construit un baraj lung de 265 m și înalt de 11 m. Acesta poate reține un volum de 3.4 milioane metri cubi de apă. Astfel se poate forma un lac de 70 ha. În aceste condiții lungimea lacului atinge 2 km. Malurile lui sunt potrivite pentru campare.

Lacul este potrivit pentru practicarea pescuitorului sportiv, fiind populat cu crap, caras, biban și ten.

Olărit

Creativitatea artiștilor și a meșterilor noștri populari, născută din relația strânsă pe care aceștia o au cu tradiția, o veți găsi transpusă în obiectele lor. În prezent, în satul Deja există un singur meșter olar, Mate Lajos.

Foto: Ceramica din satul Deja – Sursa: Imagine pusă la dispoziție de Primărie

Turismul gastronomic

De la agricultura ecologică la turismul gastronomic

Comuna se bucura de o reputație turistică atât pentru frumusețea peisajelor, diversitatea reliefului cât și pentru legendele încântătoare și secolele de istorie ascunse în acest ținut.

U.A.T. Comuna Sălățiș își propune promovarea eco-turismului, a tradițiilor și obiceiurilor stravechi, precum și gastronomiei locale. Printre produsele tradiționale locale menționăm celebrele “sarmale în oala de lut” și acea licoare fermecată, care fierbe domol în cazanele tradiționale ce nu lipsește de pe mesele producătorilor locali de pălincă, căci despre ea este vorba. Faimoasa palinca de prune este preparată în cazane de aramă, după o veche rețetă. De asemenea, micii producători locali oferă o varietate de branzeturi și specialități de brânză.

Foto: Palinca de prune, legume bio, limonada cu menta proaspata si soc, sat Bulgari - Sursa: Imagini puse la dispozitie de Primărie

Casele tradiționale țărănești, un arc peste timp, legatura dintre istorie și prezent:

În trecut, o gospodărie taranească, oricât de mică ar fi fost, producea singură aproape tot ce era nevoie pentru familie. Satele erau adevărate vetre de viață, din toate punctele de vedere, inclusiv cel social, economic, istoric, antropologic. Tocmai această diversitate contribuie la varietatea arhitecturii populare. Casa tradițională este poziționată separat față de anexele din gospodărie. Incaperile de locuit, cărora noi le spunem astăzi dormitoare, sunt grupate de-a lungul unei axe care arată direcția de orientare a ferestrelor și a ușilor casei (est, sud sau sud-est). Spațiile de locuit sunt decorate cu textile, mobilier și ceramică, pictura pe lemn și sticlă, piese de port, obiecte de uz casnic. Camerele nu sunt înalte, iar tavanele au grinzi. Spațiul interior este deschis spre exterior prin intermediul prispei, un element de arhitectură original, specific arhitecturii țărănești din România. Prisma este joasă sau înaltă, în funcție de zonă, cu foisor cu stalpi și balustradă sau fără foisor.

Foto: Casa veche sat Sălățiș, cu talpa împrejmuțată; Casa veche sat Bulgari, cu prispa împrejmuțată; Sursa: Imagini puse la dispoziție de primărie

Foto: Casa veche sat Deja; Casa veche sat Notig; Sursa: Imagini puse la dispozitie de primarie

Foto: Gabanas cu cotete; Poiată, șură, bucătărie de vară cu mijloc albastru sat Sălățiș; Sursa: Imagini puse la dispozitie de primarie

Foto: Gabanas cu pivnita sat Deja; Locuinta decorata cu textile, mobilier si ceramica traditionale; Sursa:Imaginii puse la dispozitie de primarie

Construcțiile tradiționale au fost adaptate la noi condiții:

Pentru ca modernizarea nu trebuie înțeleasă ca o construcție a trecutului, ci ca o continuare și o reînnoire permanentă a valorilor culturale. Astfel se poate trece de la politica de conservare la cea de dezvoltare culturală.

Foto: Case moderne in satele Sălățiș și Bulgari, Notig și Deja; Sursa: Imaginii puse la dispoziție de primărie

Mediu

Provocarea actuală în domeniul protejării mediului înconjurător constă în găsirea unei relații de sustenabilitate între mediu și creșterea economică continuă. Calitatea vieții generațiilor prezente și viitoare depinde de factorii de mediu și de măsurile de prevenție adoptate de fiecare comunitate în parte.

Contextul actual general

La nivelul județului Sălaj, calitatea aerului este permanent monitorizată prin intermediul unei rețele complete de analize ce permit evaluarea aerului. Concluziile acestor analize au identificat sursele principale de poluare din județul Sălaj ca fiind date de: industrie, agricultură, asfalt, utilizarea carburanților, încălzire și salubritate.

Calitatea apei de suprafață

Râurile Someș, Crasna, Barcău, Almaș, Agrij și Sălaj reprezintă principalele ape curgătoare din județ. De asemenea, pe raza județului se află Lacul de acumulare Vârșolț de pe cursul râului Crasna și Lacul de acumulare Sălățiș. Apele acoperă 57,8 km², reprezentând 1,5% din suprafața totală a județului.

Calitatea apei de suprafață la nivelul U.A.T. comuna Sălățiș este influențată de pericolele naturale înregistrate precum furtuni, inundații, alunecări de teren și secete prelungite.

Produsele pentru protecția plantelor

Limitarea utilizării produselor agrochimice (îngrășăminte și pesticide) și încurajarea dezvoltării și utilizării de produse ecologice în vederea atingerii obiectivelor agriculturii durabile reprezintă măsuri ale legislației europene. În acest sens, promovarea unei agriculturi în acord cu protejarea mediului este o necesitate și la nivelul comunei Sălățiș.

Calitatea solurilor

Calitatea solurilor depinde foarte mult de activitățile umane, dar și de fenomenele fizice naturale. Dezvoltarea acțiunilor antropice, ca și fenomenele fizice naturale pot avea influențe negative asupra calității solului.

De aceea, printre principalele probleme care afectează solurile sunt alunecările de teren, eroziunile torentiale și de suprafață, acidifierea, cat și excesul de umiditate.

Într-o lume în care resursele naturale se diminuează, avem nevoie de generații capabile să rezolve problemele de mediu. Credem că educația de succes pentru viitor va fi una ecologică, de cooperare și civică. Calitatea mediului reprezintă un parteneriat între școală și comunitatea locală, pentru atingerea obiectivelor comune de mediu și dezvoltarea conștiinței sociale și ecologice a cetățenilor, în scopul creării unei societăți mai durabile.

Capacitatea administrației publice locale

Prioritatea Guvernului României în domeniul administrației publice locale impune realizarea unei reforme concrete prin care profesionalismul, transparența și responsabilitatea să fie caracteristici și atribute ale administrației publice românești. Creșterea gradului de informare, conștientizare și responsabilizare a structurilor din administrațiile locale, precum și creșterea transparenței și eficienței instituționale se numără printre măsurile menite să apropie administrația de cetățean și să reducă vulnerabilitatea la corupție.

Contextul general actual

Dezvoltarea durabilă a unei comunități implică și un proces de modernizare și adaptare a administrației publice locale la contextul național și european, cu atât mai mult cu cât atragerea de fonduri nerambursabile prin proiecte investiționale viabile reprezintă o sursă importantă de venituri pentru administrația locală.

Sediul administrației publice locale este localizat în U.A.T. comuna Sălățiș într-un imobil ce trebuie reabilitat. De asemenea, primăria comunei Sălățiș este racordată la rețeaua de telefonie fixă și mobilă și la rețeaua de internet.

În U.A.T. comuna Sălățiș, autonomia locală se realizează sub directa conducere a autorităților publice locale, constituite din:

- Consiliul local, care hotărăște în condițiile legii, în toate problemele de interes local, cu excepția celor care aparțin de competența altor autorități publice sau centrale;
- Primarul(ca autoritate executivă): asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, precum și punerea în aplicare a legilor, a decretelor, hotararilor și ordonanțelor Guvernului și Hotărârilor Consiliului local;

În vederea aplicării activităților date în competența sa, primarul U.A.T. comuna Sălățiș este susținut de un aparat de specialitate, pe care îl conduce. Acesta este structurat pe compartimente funcționale, distribuite pe diferite domenii(financiar, juridic, administrativ, social, cultural, de mediu etc). De asemenea, administrația publică locală pune la dispoziția populației comunei și servicii de evidență a populației.

Autonomia locală a U.A.T. comuna Sălățiș, are în vedere organizarea, funcționarea, competențele și atribuțiile precum și gestionarea resurselor, care aparțin comunei, centralizate în cadrul inventarului domeniului public aprobat prin Hotărare de Guvern.

De asemenea, în scopul asigurării autonomiei locale, autoritățile administrației publice locale au dreptul să instituie să perceapă impozite și taxe locale și să aprobe bugetul local propriu în condițiile legii.

Administrația publică locală U.A.T. Sălățiș, are la momentul scrierii prezentului document programatic, următoarea structură departamentală:

Departamentul	Numele și Prenumele
Primar	PETKEȘ ANDREI
Viceprimar	MĂRIEȘ GRIGORE
Contabil	DANCOU ANGELA
Achiziții publice	UNGUR BOGDAN-VASILE
Urbanism	IHOS VASILE
Administrarea resurselor umane	DANCOU ANGELA
Protecția civilă, situații de urgență și pompieri	OROS FELICIAN-FLORIN
Corpul de control fiscal	BUMBAȘ DORIN
Contabilitate și finanțe	DANCOU ANGELA, BALOGH MELANIA, BUMBAȘ DORIN, PETKES ILONA, UNGUR BOGDAN -VASILE
Asistența socială	PUPEZĂ MARIUS-DORIN, MOLNAR IMOLA

Din punct de vedere financiar, veniturile pe anul precedent(2019) ale Primăriei Sălățiș, au fost:

Venituri totale	4.206.800
Venituri proprii	1.775.601
Venituri curente	3.367.649

- ✓ Venituri fiscale(impozite, taxe de proprietate, taxe de bunuri si servicii) – **3.083.105**
- ✓ Venituri nefiscale(venituri din proprietate, venituri din bunuri si servicii) – **284.544**

Subventii de la alte nivele ale administratiei(buget de stat si alte administratii) – 606.930

Cheltuieli totale	4.213.419
Cheltuieli curente	3.076.054
Cheltuieli pentru investitii	1.140.593
Buget preconizat	5.608.938

Ordine și siguranță publică

Pe teritoriul U.A.T. comuna Sălățiș funcționează o Secție de Poliție și un post de Poliție. Numărul redus de infracțiuni din comuna Sălățiș reflectă faptul că situația infracțională nu prezintă probleme majore, aceasta fiind ținută sub control de activitatea constantă desfășurată de organele de poliție pentru asigurarea unui climat de ordine și siguranță publică.

În cadrul postului local de Poliție Sălățiș, își desfășoară activitatea șeful de post și un Agent –șef principal de poliție.

*Foto: Secția locală de poliție, Sălățiș
Sursa: Imagine pusă la dispoziție de primărie*

De asemenea, la nivelul U.A.T. comuna Sălățiș, funcționează Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență, având ca atribuții principale:

- ✚ Execuția de activități de prevenire, monitorizare și gestionare a situațiilor de urgență în sectorul de competență;
- ✚ Asigurarea coordonării de specialitate a activităților de apărare împotriva incendiilor și de protecție civilă;
- ✚ Desfășurarea de activități de prevenire a riscurilor producerii unor situații de urgență, prin acțiuni de îndrumare și control;
- ✚ Intervenția în timp oportun pentru limitarea sau înlăturarea consecințelor situațiilor de urgență;
- ✚ Intervenția pentru ajutorarea și salvarea oamenilor și bunurilor materiale în caz de dezastre, în cooperare cu celelalte structuri abilitate pentru asemenea situații;

ANALIZA SWOT – U.A.T. SĂLĂȚIȘ

Analiza SWOT ca fundament al strategiilor de dezvoltare locală

Analiza SWOT (analiza a punctelor tari, a punctelor slabe, a oportunitatilor si a amenintarilor), a fost creata initial ca instrument de formulare a strategiilor intreprinderilor. Acest instrument face posibila analizarea rapida a punctelor strategice cheie, cat si identificarea alternativelor strategice. SWOT este aplicata in momentul de fata in cadrul analizei teritoriului si este utilizata ca instrument pentru facilitarea planificarii participative in cadrul administratiilor publice.

Analiza SWOT se bazeaza pe un cadru codificat, cadru care obliga persoanele implicate in procesul de planificare, sa urmareasca etape precise, incepand de la analiza pana la strategii, trecand printr-o evaluare completa a implicatiilor, consecintelor fiecarei alegeri efectuate.

Pe scurt, analiza SWOT reprezinta un cadru complet si consistent, pe care persoanele implicate in planificare il pot utiliza pentru a efectua alegeri mai realiste. Aceasta metoda de lucru ofera ajutor pentru a face distinctia intre probleme, solutii si strategii.

Cel mai important mesaj transmis de analiza SWOT este acela ca, indiferent de actiunile stabilite, procesul decizional ar trebui sa includa urmatoarele elemente: ***construieste pe Puncte Tari, elimina Punctele Slabe, exploateaza Oportunitatile si indeparteaza Amenintarile.***

DEZVOLTARE ECONOMICĂ

Puncte tari

- amplasare teritorială favorabilă din punct de vedere al accesibilității rutiere- U.A.T. comuna Sălățiș este situată la doar 7 km de Cehu Silvaniei, 22 km de Jibou, 26 km de Zalău și 110 km fata de Cluj-Napoca;
- accesul rutier se realizeaza prin DJ108D, DC 9A, DC 17, DC 16, DC 14;
- intreprinzătorii locali desfășoară activități în domenii diverse, cum ar fi constructii, transport, industrie, agricol, zootehnic, cât și în comerț;
- existența unei forțe de muncă disponibilă, aptă, pregătită pentru integrarea pe piața muncii;
- existența unei suprafețe arabile extinse la nivelul comunei (2791 ha), care poate fi utilizată pentru o gamă largă de culturi agricole cerealiere, pomicole și legumicole;
- rețele de comunicații și IT dezvoltate, necesare pentru dezvoltarea antreprenorială a comunei;
- infrastructură dezvoltată în domeniul comerțului și alimentației publice;
- existența potențialului pentru obținerea de produse agricole ecologice;
- existența materiilor prime pentru dezvoltarea industriei alimentare;
- prețul scăzut al forței de muncă;
- potențialul demografic al U.A.T. comuna Sălățiș în ceea ce privește populația activă tână, pregătită în domenii de activitate diverse, disponibilă pentru a fi înglobată în cazul demarării anumitor investiții sau dezvoltării de afaceri la nivel local;
- cifră de afaceri ascendentă în ultimii ani, cu preponderență cea mai ridicată în domeniul agriculturii și comerțului;
- preocuparea pentru introducerea tehnologiilor noi și pentru activitatea de cercetare-dezvoltare.

Puncte slabe

- resurse financiare locale insuficiente;
- orientarea agenților economici cu precădere spre comerțul din alimentația publică;
- insuficienta promovare a IMM-urilor locale de a participa la licitații pentru derularea unor investiții locale;
  - lipsa unui sistem de sprijin pentru implementarea noțiunilor de marketing, management, asigurare a calității în IMM-urile din județ;
  - ponderea ridicată a populației ocupate în agricultură și administrația publică locală;
  - informare precară a operatorilor economici activi pe raza comunei referitor la normele europene din domeniul de activitate;
  - lipsa infrastructurii de asistență pentru afaceri necesară antreprenorilor actuali și potențiali;
  - ponderea redusă a investițiilor străine și a agenților economici în sectorul productiv și de servicii;
  - lipsa unor inițiative antreprenoriale de prelucrare și industrializare a produselor agricole obținute pe plan local;
- lipsa promovării oportunităților de finanțare a afacerilor prin accesarea fondurilor europene;
- capacitatea redusă a mediului de afaceri local de a susține investiții cu potențial inovativ;
- promovarea redusă a produselor alimentare tradiționale obținute pe plan local;
- lipsa campaniilor de promovare a finanțării mediului de afaceri din fonduri nerambursabile;
- interes scăzut al agenților economici locali pentru formarea profesională a angajaților;

Oportunități

- utilizarea fondurilor nerambursabile europene pentru dezvoltarea IMM-urilor și pentru încurajarea de start-up-uri în vederea diversificării serviciilor oferite în spațiul rural;
- existența programelor guvernamentale de susținere a sectorului privat și a creării de noi locuri de muncă;
- cooperarea mediului privat cu autoritatea publică locală, unitățile de învățământ pentru integrarea pe piața muncii a elevilor absolvenți ai liceelor de profil tehnologic;
- organizarea de evenimente, în parteneriat cu AJOFM pentru promovarea culturii antreprenoriale în rândul tinerilor
- realizarea unui centru de consultanță pentru Start-up;
- acordarea de sprijin crescătorilor de animale;
- amenajarea pieței en-gross pentru producătorii locali;
- atragerea și sprijinirea întreprinzătorilor pentru construirea unei fabrici de procesare și prelucrare a laptelui și carni de oaie;
- informarea cetățenilor asupra programelor de finanțare nerambursabilă;
- oferirea de facilități investitorilor locali și străini de către administrația publică locală;
- promovarea utilizării tehnologiilor moderne, performante în activitățile economice și în agricultură;
- dezvoltarea pieței de produse locale agricole ecologice;
- concesionarea terenurilor agricole degradate pentru practicarea unei agriculturi ecologice;
- promovarea și stimularea asociațiilor agricole pentru o exploatare intensivă a terenurilor;
- asigurarea de suport pentru angajatorii locali care organizează cursuri de calificare/ recalificare profesională

- dezvoltarea meseriilor tradiționale;
- existența programului Rabla pentru achiziționarea de tractoare/utilaje agricole;
- promovarea oportunităților locale de afaceri în rândul potențialilor investitori români și străini;
- identificarea oportunităților de parteneriat public-privat în vederea demarării de activități în domeniul industrial;
- potențial pentru utilizarea surselor regenerabile de energie (solara, biomasa);
- rețeaua de iluminat public este realizată 100% cu lampi pe led;

Riscuri

- menținerea crizei economice sau sanitare mondiale cu efecte negative asupra puterii de cumpărare a populației;
- adaptabilitatea scăzută la schimbare a agenților economici și a forței de muncă;
- existența importurilor de produse agricole din țări beneficiare a unor fonduri substanțiale de sprijinire a sectorului agricol, care împiedică producătorii locali în desfacerea produselor proprii;
- nivelul ridicat de fiscalitate și birocrație care pot determina orientarea investitorilor străini spre alte zone;
- blocarea creditării cauzată de climatul de criză mondial;
- lipsa lichidităților care conduc la falimentarea unor microîntreprinderi;
- practicarea agriculturii cu utilaje uzate fizic și care au o productivitate scăzută;

- continuarea fenomenului de migrare a forței de muncă către zone mai dezvoltate;
- reducerea ponderii populației active și îmbătrânirea acesteia;
- scăderea calitativă a pregătirii profesionale a resurselor umane;
- instabilitate legislativă cu repercusiuni asupra activității agenților economici;
- lipsa de receptivitate a populației din mediul rural la programele de finanțare din fonduri guvernamentale sau europene;
  - lipsa rețelei de gazificare, ceea ce poate conduce la pierderea unor potentiali investitori;
  - resurse financiare insuficiente în cofinanțarea proiectelor finanțate din fonduri europene nerambursabile;

INFRASTRUCTURĂ

Puncte tari

- accesul rutier se realizează prin DJ 108D, DC 9A, DC 17, DC 16 și DC 14;
- Drumul European E81 se afla la o distanță de 92 km (prin Nadaselu);
- distanța de doar 26 km până la cea mai apropiată gară, respectiv oras – Zalău;
- accesibilitate facilă la rețeaua rutieră și feroviară;
- infrastructura rutieră locală îmbunătățită;
- distanță relativ apropiată față de aeroportul Satu Mare (85 km față de U.A.T. comuna Sălățiș);
- existența unei infrastructuri a telecomunicațiilor dezvoltată;
- existența unui spațiu suficient pentru dezvoltarea unei infrastructuri economice;
- sistem de energie electrică și iluminat public la nivelul întregii comune (100 %);

- existența unei infrastructuri educaționale, sociale, sportive, medicale, bune comparativ cu alte localități din județ;

Puncte slabe

- lipsa accesului direct care drumul European E81;
- existența unor resurse naturale limitate;
- lipsa sau proporția scăzută a izolației termice a clădirilor din comuna Sălățiș (publice și private);
- contaminarea pânzei freatice din cauza scurgerilor din fosele septice ale gospodăriilor datorită lipsei rețelei de canalizare centralizată;
- inexistența unei rețele de distribuție a gazului metan;
- lipsa stației de epurare și tratare a apelor reziduale;

Oportunități

- existența fondurilor europene nerambursabile pentru dezvoltare și modernizarea infrastructurii rutiere și a infrastructurii tehnico-edilitare;
- construirea unui pod peste paraul Sălaj;
- realizarea rețelei de distribuție gaz metan, magistrala de gaz metan aflându-se la 26 de km;
- modernizarea drumurilor comunale;
- reabilitarea a 100 km de drumuri agricole;
- realizarea de alei pietonale pe o lungime de 5 km în comună;
- potențial de dezvoltare a surselor alternative de energie;
- existența unor programe guvernamentale pentru reabilitarea termică a clădirilor;
- existența Programului Prima Casă/Noua Casă, care sprijină tinerii în achiziționarea sau construirea unei locuințe, inclusiv în mediul rural;
- parteneriatul public-privat;

Riscuri

- lipsa capacității de cofinanțare și/sau a capacității de asigurare a TVA-ului aferent, în implementarea unor proiecte de reabilitare a infrastructurii rutiere din fonduri nerambursabile;
- întârzierea implementării unor proiecte investiționale în infrastructura fizică de bază din cauza contestațiilor la procedurile de achiziții publice organizate pentru contractarea lucrărilor de construcții;
- interesul scăzut al potențialilor investitori cauzat de starea precară a infrastructurii;
- fonduri insuficiente de la bugetul local pentru modernizarea infrastructurii rutiere;
- cunoștințe insuficiente legate de elaborarea și administrarea proiectelor finanțate din Fondurile Europene pentru proiecte de infrastructură;
- tendința de creștere a prețurilor la sistemul centralizat de furnizare a agentului termic și a energiei electrice;

EDUCAȚIE, CULTURĂ ȘI SĂNĂTATE

Puncte tari

- derularea în cadrul unităților de învățământ a unor programe de incluziune socială a elevilor cu părinți plecați în străinătate, proiecte de implicare a părinților în actul educațional precum și proiecte de intervenție pentru reducerea agresivității;
- implementarea programelor de integrare a copiilor de etnie în unitățile învățământului obligatoriu;
- frecvența ridicată a elevilor în unitățile de învățământ din U.A.T. comuna Sălățiș;
- nivel bun de dotare a unitatilor educationale(scoala + gradinite) de pe raza localitatii Sălățiș;
- existența cadrelor didactice calificate și dedicate procesului educațional din U.A.T. comuna Sălățiș;
- implicarea unităților educaționale în activități și evenimente culturale;
- existența a cinci camine culturale dar și a unei biblioteci, toate funcționale în cadrul U.A.T. comuna Sălățiș;
- păstrarea și conservarea unor evenimente si tradiții locale, in U.A.T. comuna Sălățiș;
- accesul facil la servicii medicale, prin distanțele relativ scurte până la cel mai apropiat spital (Cehu Silvaniei – 7 km sau Zalau – 26 km);
- populație școlară importantă în raport cu totalul populației;
- existența în comună a unui cabinet medical individual;
- existența în comună a doua farmacii;
- existența unui cabinet veterinar;

Puncte slabe

- tendința de scădere a populației școlare și a cadrelor didactice din mediul rural;
- insuficiența numărului de calculatoare din instituțiile educaționale;
- fonduri insuficiente pentru premiarea performanței școlare a elevilor;
- starea motivațională scăzută a cadrelor didactice cauzată de lipsa unor facilități pentru predarea actului educațional în mediul rural;
  - stare materială precară și nivel scăzut de cultură și instruire al unor familii;
  - activitatea managerială axată preponderent pe domeniul administrativ în detrimentul asigurării calității demersului didactic (număr insuficient de asistențe la ore, instrumente perimate de evaluare a calității actului didactic, monitorizare formală a îndeplinirii sarcinilor profesionale);
    - multe dintre proiectele curriculare cuprinse în programul de dezvoltare al școlii nu au fost aplicate (ex:proiecte de prevenire a eșecului școlar, de instruire a personalului didactic în utilizarea echipamentelor IT, programe educaționale adresate adulților etc.);
      - dotarea parțială cu sisteme de supraveghere și securitate din unitățile de învățământ;
      - dezinteres ridicat pentru cultură și evenimente culturale;
      - frecvente schimbări legislative privind sistemul de învățământ românesc;
      - migrarea persoanelor talentate spre mediul urban;
      - posibilități reduse de susținere din bugetul local a evenimentelor culturale locale;
      - lipsa unei programări anuale a unor evenimente cultural-recreative;
      - insuficiența numărului de medici la nivelul comunei Sălățiș;
      - insuficiența cabinetelor medicale de familie;

- lipsa unor programe educaționale pentru sănătate, în special de diseminare a informațiilor privind prevenirea bolilor;
- lipsa dotărilor de specialitate în cabinetele medicale existente la nivel local;
- lipsa unui centru de analize medicale în comuna Sălățiș;
- lipsa unui cabinet stomatologic în comuna Sălățiș;
- lipsa interesului locuitorilor pentru efectuarea analizelor periodice;
- existența unei suprasolicitări a cadrelor medicale;
- sistemul de ajutor social nu încurajează reintegrarea activă;
- personal insuficient pentru asistență socială;
- dificultăți în asigurarea unei protecții sociale adecvate din cauza cadrului legislativ legal restrâns;
- fondurile reduse destinate asistenței sociale sunt depășite de numărul populației;
- creșterea riscului de marginalizare socială a persoanelor în vârstă;

Oportunități

- promovarea derulării unor programe de dezvoltare a resurselor umane în acord cu cerințele de pe piața muncii din fonduri nerambursabile;
  - existența programelor de formare continuă a cadrelor didactice;
  - posibilități reale de accesare a fondurilor europene pentru dotarea cu echipamente IT și didactice a unităților educaționale;
  - existența Programului Guvernamental de acordare a unei mese în cadrul scolilor și gradinitelor;
  - colaborare bună cu Inspectoratul Școlar Județean Sălaj;
  - dezvoltarea de parteneriate pe teme educaționale cu instituții publice, ONG-uri;
  - organizarea mai multor activități extrașcolare în cadrul instituțiilor educaționale existente;
  - posibilitatea accesării fondurilor europene nerambursabile pentru activități culturale precum și pentru reabilitarea monumentelor istorice;
    - valorificarea sărbătorilor locale ca și evenimente culturale;
    - realizarea unor parteneriate de promovare cu instituții culturale din alte localități sau din alte țări;
    - existența fondurilor europene pentru reabilitarea structurilor sanitare și dotarea corespunzătoare;
    - îmbunătățirea comunicării/colaborării dintre cabinetele medicale din spațiul rural și spitalele de la nivel județean;
  - înființarea de ateliere vocaționale, centre de zi, centre comunitare, unde persoanele cu nevoi speciale să desfășoare activități care să le faciliteze reintegrarea;

Riscuri

- modificările legislative frecvente ale sistemului educațional la nivel național;
- programe școlare încărcate și greoaie, neadaptate cerințelor de pe piața muncii;
- scăderea nivelului de trai atât pentru profesori cât și pentru elevi și părinți;
- reducerea populației școlare datorată declinului natalității;
- birocrație excesivă în accesarea fondurilor guvernamentale și europene;
- motivație scăzută a elevilor pentru educație;
- riscul de abandon școlar;
- instabilitatea cadrelor didactice cauzată de migrarea acestora spre mediul urban;
- lipsa condițiilor atractive pentru cadrele didactice tinere (salarizare, condițiile din școli, locuințe sociale etc.);
- scăderea interesului actorilor locali pentru cultură, din cauza nivelului scăzut de trai;
- diminuarea fondurilor publice pentru instituții culturale;
- costurile ridicate ale serviciilor medicale;
- număr restrâns de furnizori privați de servicii medicale în spațiul rural;
- deprecierea stării de sănătate a populației din mediul rural;
- politica de salarizare în domeniul sănătății slab motivantă pentru specialist;

RESURSE UMANE, PIAȚA MUNCII

Puncte tari

- existența unei forțe de muncă tinere, disponibile pe raza U.A.T. comuna Sălățiș;
- gradul de pregătire destul de ridicat din punct de vedere educational al populației active din comuna Sălățiș;
- repartizarea echilibrată a populației pe sexe;
- disponibilitatea populației active de angajare în diverse domenii / meserii;
- context natural favorabil dezvoltării afacerilor în domeniul agricol, dar și în domeniul serviciilor, oferite populației locale;

Puncte slabe

- migrarea persoanelor cu pregătire profesională, în special în străinătate;
- capacitatea financiară relativ scăzută a locuitorilor U.A.T. comuna Sălățiș;
- pierderea progresivă a resursei umane calificate din cauza lipsei de oportunități și a unei perspective de dezvoltare economico-sociale;
- ponderea ridicată a persoanelor asistate financiar prin sistemul de prestații sociale;
- grad scăzut de diversificare a structurii ocupaționale;
- lipsa cunoștințelor specifice necesare demarării unei afaceri;
- lipsa programelor de formare profesională continuă a angajaților din diferite domenii;

- adaptarea mai lentă a populației rurale mature și vârstnice la schimbările și provocările lumii actuale, în general, și la fenomenul mobilității și reconversiei profesionale, în special; dezvoltarea scăzută a mediului de afaceri de la nivel local ce cauzează lipsa locurilor de muncă;
- lipsa ofertelor locurilor de muncă pentru persoanele vulnerabile;
- slaba inserție pe piața muncii a persoanelor cu handicap;

Oportunități

- existența unor reglementări care stipulează acordarea de facilități angajatorilor care creează noi locuri de muncă pentru șomeri, tineri absolvenți sau persoane cu handicap;
- implicarea autorităților locale în problemele comunității, în vederea identificării de soluții financiare, materiale;
- promovarea programelor de reconversie profesională și atragerea de finanțare europeană nerambursabilă în acest sens;
- implicarea agenților economici în finanțarea serviciilor sociale și ca parteneri în proiectele sociale;
- înființarea de centre de instruire și formare profesională pentru persoanele mature cu handicap;
- introducerea unor programe educative în vederea dezvoltării calităților anteprenoriale ale elevilor, tinerilor;
- oferirea de facilități în vederea menținerii resurselor umane cu studii superioare sau specializate;
- dezvoltarea competențelor anteprenoriale și manageriale ale resurselor umane din IMM-uri;
- adaptarea programei școlare la cererea de pe piața muncii;

Riscuri

- pierderea oportunităților de finanțare europeană din cauza slabei capacități de management de proiect a instituțiilor sociale beneficiare;
  - criza economică sanitară și financiară de la nivel național dar și mondial, ce are impact asupra dezvoltării economice și a pieței locurilor de muncă;
  - creșterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pieței muncii, economiei locale și asistenței sociale în perspectivă;
  - creșterea șomajului în rândul absolvenților de liceu;
  - câștigul salarial scăzut al angajaților ce determină exodul forței de muncă calificată în țări din Uniunea Europeană cât și spre zone/orașe dezvoltate din țară;
  - instabilitatea economiei naționale și persistența crizei economico-financiare;
  - reticența/inadaptabilitatea populației cu privire la programele de reconversie profesională, în funcție de solicitările existente pe piața muncii;

MEDIU

Puncte tari

- platformele de gunoi au fost închise iar serviciul de salubritate este de 100% la nivelul comunei;
- inexistența unor poluatori industriali la nivelul U.A.T. comuna Sălățiș;
- oportunități de valorificare a energiei alternative ;
- existenta rețelei de iluminat public 100% pe Led-uri;
- potențial ridicat pentru practicarea unei agriculturi ecologice durabile;
- existenta perdelelor forestiere;
- colectarea selectiva a deeurilor la nivelul U.A.T. comuna Sălățiș (concesionat catre S.C. BRANTNER);
- existenta culturilor ecologice;
- se acorda facilitati pentru investitii in domeniul energiei alternative;

Puncte slabe

- neefectuarea de lucrări de stabilizare în zonele ce prezintă pericole de alunecări de teren;
- epurarea necorespunzătoare a apelor, cu efecte negative asupra mediului înconjurător;
- calitatea apei de suprafață necorespunzătoare din cauza fenomenelor meteorologice care produc inundații sau alunecări de teren;
  - depozitare necorespunzătoare a deeurilor in vecinatatea zonelor rezidentiale;
  - insuficienta preocupare a agenților economici în recuperarea și re folosirea ambalajelor;
  - lipsa unei infrastructuri de monitorizare permanentă a factorilor de mediu de către autoritatea publică locală;
- slaba conștientizare a populației și a agenților economici în privința protecției mediului;

Oportunități

- existența fondurilor nerambursabile pentru dezvoltarea zonelor rurale și protejarea mediului înconjurător (împădurirea terenurilor degradate, eliminarea eroziunii și curățirea cursurilor de apă, promovarea agriculturii ecologice, gestionarea deșeurilor reciclabile);
  - existența unor programe cu finanțare nerambursabilă pentru extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată;
  - existența unor programe cu finanțare nerambursabilă pentru reabilitarea termică a clădirilor;
  - posibilitatea stabilirii de parteneriate între autoritatea locală și ONG-uri pentru promovarea responsabilității asupra mediului;
  - desfășurarea de campanii de informare și educare a populației referitoare la principiile colectării selective a deșeurilor și implementarea unui sistem eficient de colectare selectivă și reciclare a deșeurilor;
  - receptivitatea populației la campaniile prin care se promovează colectarea deșeurilor din echipamente electrice și electronice;
  - posibilitatea practicării agriculturii și turismului ecologic;
  - dezvoltarea pieței de reciclare a deșeurilor/materiilor prime rezultate din procesarea deșeurilor;
  - lucrări de regularizare a albiei paraurilor: Valea Salajului , Valea Sendrei, Valea Dejei, Valea Nutigului;
  - reabilitarea termica a blocurilor si cladirilor publice;
  - crearea de sisteme centralizate de furnizare a energiei termice pentru blocurile de locuinte;
  - gasirea unei solutii eficiente privind rezolvarea deșeurilor agricole existente prin infiintarea unui crematoriu prin re folosirea energiei termice in energie electrica;

Riscuri

- schimbări climaterice datorate încălzirii globale pot duce la inundații și alunecări de teren;
- lipsa receptivității populației la campaniile de promovare a colectării selective a deșeurilor;
- lipsa informațiilor legate de normele europene de mediu în rândul micilor întreprinzători;
- suport social foarte slab cu privire la colectarea selective;
- reducerea spațiului verde ca urmare a dezvoltării economice a comunei;
- dezinteresul operatorilor economici de protejare a mediului înconjurător;
- poluarea accidentală a apelor de suprafață;
- exploatarea intensivă a fânețelor; lipsa depozitelor de deșeuri conforme;
- schimbări climatice care favorizează creșterea frecvenței ploilor torențiale care generează inundații și calamitățile culturilor agricole;

Viziune

Prin intermediul Strategiei de dezvoltare, U.A.T. comuna Sălățiș își propune o abordare revitalizantă a viziunii asupra dezvoltării locale prin crearea unui centru rural de competitivitate la nivel județean bazat pe creștere sustenabilă, mediu favorabil antreprenoriatului, incluziune socială și un grad sporit de ocupare a forței de muncă. Alături de acești vectori, promovarea identității culturale va constitui fundamentul pentru reconstrucția economiei locale, într-un ritm gradual, care să reducă disparitățile și echilibrul nivelului de dezvoltare între mediul rural și cel urban.

Viziunea de dezvoltare prezintă stadiul ce se dorește a fi obținut de U.A.T. comuna Sălățiș până în orizontul de timp 2030, ca urmare a implementării de măsuri și acțiuni propuse și detaliate în prezentul document strategic de dezvoltare.

Dezvoltarea infrastructurii rutiere, hidroedilitare, a structurii pentru susținerea afacerilor, vor contribui la o creștere economică locală, cu efecte directe asupra calității serviciilor publice furnizate populației din comuna Sălățiș.

În vederea susținerii economiei locale, U.A.T. comuna Sălățiș va urmări o valorificare echilibrată a resurselor de care dispune, a avantajelor deținute în raport cu celelalte comune din județul Sălaj, pentru a deveni un pol economic important la nivel județean și regional.

Realizarea progresului dorit, impune o etapizare a gradului de implementare a strategiei în vederea unei dezvoltări a U.A.T. comuna Sălățiș în acord cu oportunitățile oferite de Uniunea Europeană, coroborate cu nevoile populației. O abordare sustenabilă implică o viziune asupra standardelor urmărite atât la nivel național cât și la nivel european transpusă în idei de proiecte și direcții de dezvoltare prezentate în prezentul document programatic.

O dezvoltare a spiritului antreprenorial este esențială și va genera efecte benefice asupra posibilităților de angajare la nivel local, orice unitate economică nou înființată contribuind la crearea de noi locuri de muncă. În perioada 2021-2030, U.A.T. comuna Sălățiș își propune și o îmbunătățire continuă și permanentă a domeniilor de referință din spațiul local, precum învățământ, sănătate, asistență socială, salubritate, iluminat public și toate celelalte servicii publice de care depinde calitatea și standardul de viață a populației.

Misiune

Misiunea Strategiei de dezvoltare a U.A.T. comuna Sălățiș în orizontul de timp 2021-2030 este de a crea premisele necesare unei dezvoltări economice și sociale integrate, care să conducă pe termen mediu și lung la un nivel sporit de bunăstare a locuitorilor și la transformarea comunității într-un centru comercial și rezidențial rural cu impact la nivel microregional.

Valori

Activitatea actorilor implicați în implementarea strategiei de dezvoltare vor avea ca referință următoarele valori:

Responsabilitate

- ❖ actorii responsabili de implementarea strategiei își asumă angajamentul de a realiza obiectivele strategice în perioada de referință, cu asumarea răspunderii pentru eventualele nereguli.

Transparență

- ❖ persoanele responsabile de implementarea strategiei vor asigura accesul persoanelor interesate la informații cu caracter public, vor consulta periodic localnicii și vor publica pe site-ul primăriei informații despre proiectele propuse spre implementare/implementate.

Profesionalism și etică

- ❖ în exercitarea activităților previzionate la nivelul strategiei, personalul va avea un comportament profesionist, bazat pe principii morale puternice, scopul final fiind de a obține rezultate rapide și eficiente.

Încredere

- ❖ parteneriatul prevăzut a fi realizat între actorii vizați de prezenta strategie va fi unul bazat pe o colaborare strânsă, bazată pe comunicare permanentă. De asemenea, în vederea câștigării încrederii localnicilor se va asigura transparența în activitatea administrației publice.

Inovare

- ❖ constituie pilonul principal în dezvoltarea U.A.T. comuna Sălățiș, competitivitatea și progresul local fiind asigurate de această valoare. Astfel, vor fi folosite procedee de lucru îmbunătățite, eficiente și eficace, care să contribuie semnificativ la reducerea disparităților de la nivel local.

Obiectivul general

Valorificarea superioară a resurselor existente în U.A.T. comuna Sălățiș, în vederea dezvoltării și diversificării durabile a economiei locale, având ca motivație centrală îmbunătățirea calității vieții populației și a tuturor dimensiunilor acestui concept.

Obiectiv strategic 1

Modernizarea și extinderea infrastructurii;

Obiectiv strategic 2

Dezvoltarea economică a comunei;

Obiectiv strategic 3

Dezvoltarea serviciilor publice;

Obiectiv strategic 4

Asigurarea calitatii mediului si a conditiilor de locuire;

Obiectiv strategic 5

Dezvoltarea capacitatii administrative

Domenii prioritare

Domeniul prioritar 1- Dezvoltarea gradului de accesibilitate și de acces la servicii publice

Măsura 1.1 Reabilitare/modernizarea infrastructurii rutiere de interes local

Măsura 1.2 Extinderea și reabilitarea rețelelor de utilități publice

.....

Domeniul prioritar 2- Stimularea dezvoltării sectorului investițional

Măsura 2.1 Valorificarea resurselor autohtone prin inițiative de afaceri private locale

Măsura 2.2 Diversificarea economiei rurale prin promovarea de activități economice alternative în mediul rural

Măsura 2.3 Susținerea dezvoltării sectorului agro-zootehnic și desfacerii produselor pe piața locală

.....

Domeniul prioritar 3- Alinierea standardelor de calitate a vieții rurale la exigențele Uniunii Europene

Măsura 3.1 Consolidarea fondului locativ existent

Măsura 3.2 Modernizarea infrastructurii educaționale

Măsura 3.3 Reabilitarea și echiparea infrastructurii serviciilor publice de sănătate

Măsura 3.4 Crearea, reabilitarea, modernizarea, infrastructurii de servicii sociale, inclusiv dotarea cu echipamente

.....

Domeniul prioritar 4- Îmbunătățirea mediului natural și a managementului deșeurilor în spațiul rural

Măsura 4.1 Reconstrucția ecologică a terenurilor degradate

Măsura 4.2 Educare și informare privind consumul responsabil de energie

Măsura 4.3 Eficientizarea energetică pentru clădirile instituțiilor publice

.....

Domeniul prioritar 5- Optimizarea serviciilor administrației publice locale

Măsura 5.1 Furnizarea de servicii publice prin mijloace electronice

Măsura 5.2 Dezvoltarea capitalului uman din administrația publică

Măsura 5.3 Promovarea parteneriatelor și colaborărilor interinstituționale în regiune.

Surse de finanțare

Implementarea portofoliului de proiecte propus pentru perioada 2021-2030 în vederea dezvoltării durabile a U.A.T. comuna Sălățiș, presupun identificarea de surse de finanțare. În acest sens susținerea financiară a acestora poate fi realizată din mai multe surse, precum fondurile europene nerambursabile, fonduri guvernamentale, bugetul local, fonduri rambursabile (credite). O altă posibilitate de susținere a intervențiilor locale o reprezintă și parteneriatele de tip public-privat.

În contextul noii programări de la nivel european, atragerea fondurilor nerambursabile din această sursă este purtătoare de multe avantaje având în vedere disponibilitatea acestora relativ diversificată atât în domenii precum infrastructura fizică de bază cât și în educație, servicii sociale, sănătate, cultură, turism, administrație publică locală.

Tipurile fondurilor structurale disponibile pentru orizontul de timp 2021-2030 sunt următoarele:

- ✓ **FEDR** – Fondul European pentru Dezvoltare Regională;
- ✓ **FSE** – Fondul Social European;
- ✓ **FC** – Fondul de Coeziune (2021 -2027);
- ✓ **EMEF** - Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime;

Fondul european de dezvoltare regională(FEDER)- va contribui la toate obiectivele tematice și se va concentra asupra domeniilor de investiție legate de contextul în care operează întreprinderile (infrastructură, servicii pentru întreprinderi, inovare, TIC și cercetare) și la prestarea de servicii pentru cetățeni în anumite domenii (energie, servicii online, educație, sănătate, infrastructuri sociale, calitatea mediului). Fondul de coeziune se va axa pe ameliorarea mediului, dezvoltare durabilă și TEN-T (rețeaua trans-europeană de transport).

Fondul european de dezvoltare regională finanțează:

- investițiile în întreprinderile mici și mijlocii, în vederea creării de locuri de muncă durabile;
- investițiile ce vizează activități de cercetare și inovare, telecomunicații, mediu, energie și transporturi;
- instrumente financiare (fond de capital de risc, fond de dezvoltare regională, etc.) destinate să sprijine dezvoltarea regională și locală și să favorizeze cooperarea între orașe și regiuni;

Fondul Social European(FSE)- susține politicile naționale pentru ocuparea deplină a forței de muncă, asigurarea calității și productivitatea muncii, promovarea incluziunii sociale și reducerea disparităților regionale și naționale. Pentru perioada 2021-2030 principalele obiective ale FSE vor avea în vedere: ocuparea forței de muncă, sprijinirea accesului tinerilor pe piața muncii, incluziunea socială (FSE va finanța proiecte ce îi va ajuta pe cei aflați în dificultate și pe cei proveniți din grupuri defavorizate să obțină competențe și locuri de muncă), creșterea calității educației (FSE finanțează activități pentru creșterea calității învățământului și formării; reducerea abandonului școlar fiind o prioritate) și o administrație publică mai puternică (FSE va sprijini eforturile statelor membre de a spori calitatea administrației și a guvernării publice).

Fondul social european vizează asigurarea accesului la angajare al persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă și al persoanelor inactive, sprijinind inițiativele locale și mobilitatea forței de muncă. Acțiunile cheie ale acestui fond sunt următoarele:

- măsuri active și preventive în ceea ce privește piața muncii, pentru identificarea nevoilor individuale, servicii persoanlitate și de orientare, cursuri de formare specifice și personalizate, validarea competențelor și a calificărilor dobândite și plasarea personalului disponibilizat;
- anticiparea și consilierea privind oportunitățile de ocupare a forței de muncă pe termen lung;
- furnizarea de informații cu privire la oportunitățile de angajare existente pe piețele europene ale muncii și la condițiile de viață și de muncă;

Fondul de coeziune(FC)- este destinat statelor membre ale Uniunii Europene al căror venit național brut pe cap de locuitor este mai mic de 90% din mediua Uniunii Europene, principalul scop fiind reducerea disparităților economice și sociale și promovarea dezvoltării durabile. Investițiile în dezvoltare regională se vor axa mai ales pe obiectivele 1 și 2. Acestor priorități li se vor aloca 65 % - 85 % din resursele FEDR și ale Fondului de coeziune, în funcție de prosperitatea relativă a statelor membre.

Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime(EMEF)- este un fond structural ce vizează susținerea pescuitului, acvaculturii, spiinind, în același timp sustenabilitatea mediului. EFEM va promova coeziunea socială și crearea de locuri de muncă în comunitățile dependente de pescuit, în special pentru diversificarea activităților în alte sectoare maritime, precum și prin acțiuni în domeniul politicii maritime integrate. Noul fond va sprijini următoarele: tranziția către un pescuit durabil, diversificarea activităților economice din acest sector, crearea de noi locuri de muncă și îmbunătățirea calității vieții în regiunile de coastă ale Europei, va facilita accesul la finanțare. Bugetul estimat al EMEF pentru perioada programatica 2021 – 2027 se ridică la aproximativ 6,14 miliarde euro.

Parteneriatele de tip public-privat:

Parteneriatul public privat reprezintă o soluție pentru un management mai eficient și fiabil al unei comunități locale. Deși este promovat în ultimii doi ani acest tip de finanțare prezintă pași timizi în spațiul rural românesc. În România aceste parteneriate se regăsesc cu precădere în realizarea unor proiecte investiționale din domeniul infrastructurii și pentru operarea unor servicii publice de interes local.

Această abordare de susținere financiară a unor proiecte, prezintă o serie de avantaje precum: împărțirea costurilor realizării unei investiții, împărțirea riscurilor asociate exploatarei respectivei investiții, accelerarea utilizării obiectivelor și proiectelor de infrastructură, îmbunătățirea calității serviciilor de utilitate publică. Din punct de vedere legislativ, documentul de bază care reglementează parteneriatul de tip public privat este reprezentat de

Legea nr. 178/2010 cu modificările și completările ulterioare, care a permis autorităților locale să cunoască această nouă oportunitate de finanțare a dezvoltării locale.

Creditarea

Creditarea reprezintă o modalitate de contractare a sumelor necesare finanțării unui proiect de investiții prin semnarea unui contract cu o instituție bancară. Procedura de contractare a creditului este aparent facilă, debitorul având niște etape de urmat bine definite.

Costurile aferente unui credit sunt destul de mari și implică un anumit grad de risc vis-a-vis de posibilitatea rambursării datoriilor, mai ales într-o situație de incertitudine cum este cea generată de criza financiară. Mai mult, în calitate de instituție publică, în vederea contractării unui împrumut, solicitantul trebuie să obțină avizul de la Comisia de Autorizare a Împrumuturilor Locale, iar în cazul în care se epuizează plafonul de îndatorare publică externă este imposibilă contractarea unor credite de către instituțiile publice, avizul din partea Comisiei de Autorizare a Împrumuturilor Locale fiind obligatoriu.

În plus, un grad ridicat de îndatorare poate reprezenta o blocare a posibilităților de investiții pe termen scurt și mediu, deoarece administrația publică nu mai poate accesa alte credite și uneori poate afecta chiar și contractarea fondurilor europene.

Concordanța cu politicile naționale și europene

Strategia de dezvoltare locală a U.A.T. comuna Sălățiș, a fost elaborată în contextul unei noi programări a fondurilor europene pentru perioada 2021 – 2030, ceea ce a generat necesitate de actualizare a obiectivelor strategice atât de la nivel european, cât și de la nivel național.

Scenariile de dezvoltare stabilite la nivelul prezentei strategii reprezintă proiecții viitoare ale U.A.T. comuna Sălățiș, alternative de dezvoltare ale acesteia. În vederea definitivării scenariilor de dezvoltare precizate în cadrul prezentului document, s-au luat în considerare toate documentele strategice similare (în curs sau recent finalizate).

Unul dintre documentele de referință este Strategia Europa 2020, strategia pe 10 ani a Uniunii Europene, al cărei scop trece dincolo de depășirea crizei care continuă să afecteze multe dintre economiile europene.

Strategia își propune să elimine deficiențele modelului de dezvoltare propriu fiecărui stat membru și să creeze condiții favorabile pentru o creștere economică mai inteligentă, mai durabilă și mai favorabilă incluziunii. În acest sens, au fost stabilite cinci obiective esențiale, care acoperă domenii precum: ocuparea forței de muncă, educația, cercetarea și inovarea, incluziunea socială și reducerea sărăciei, respectiv eficiența energetică.

Strategia de dezvoltare locală a U.A.T. comuna Sălățiș, propune o serie de obiective și planuri de acțiune concordante cu obiectivele Strategiei Europa 2020: dezvoltarea infrastructurii, a mediului de afaceri, adoptarea de măsuri de protejare a mediului înconjurător, promovarea incluziunii sociale și modernizarea sectorului educativ.

Având la bază prevederile Strategiei Europa 2020, la nivel național a fost elaborată Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2020, care prevede ca în anul 2020 și după, **„România să devină mai competitivă la nivel regional și global, prin inovare alimentată de cercetare-dezvoltare, generând bunăstare pentru cetățeni”**.

Obiectivele generale ale Strategiei Naționale de Cercetare, Dezvoltare și Inovație sunt următoarele:

- creșterea competitivității României prin inovare;
- creșterea contribuției României la progresul cunoașterii de frontieră;
- creșterea rolului științei în societate;

Obiectivele generale ale strategiei naționale sunt în deplină concordanță cu obiectivele generale ale acestui document. Mai exact, în cadrul strategiei U.A.T. comuna Sălățiș se creionează necesitatea unei creșteri a competitivității prin următoarele măsuri: implementarea de noi tehnologii în procesul de producție de la nivel local, stimularea activităților care se sprijină pe inovare, dezvoltarea sectoarelor de activitate slab valorificate, perfecționarea forței de muncă, etc.

ESTIMAREA FINANȚĂRII STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ A U.A.T. COMUNA SĂLĂȚIȘ

Astfel, *Strategia de dezvoltare locală a U.A.T. comuna Sălățiș*, pentru orizontul de timp 2021-2030, prin intermediul principalelor măsuri și direcții stabilite în cadrul planului strategic de dezvoltare, vine în concordanță cu principalele obiective și priorități urmărite de Planul pentru Dezvoltare Regională 2021-2030 al regiunii Nord-Vest și își asumă contribuția la îndeplinirea acestora.

Necesitățile de finanțare reprezintă o cuantificare a nevoilor locale, indiferent de sursa de finanțare (BL-buget local, BS-buget de stat, FC-fonduri comunitare, FP-fonduri private, FE-fonduri europene).

Sprijinirea proiectelor de dezvoltare în perioada 2021-2030, ciclul de finanțare european 2021-2027, din domeniul agriculturii, zootehniei, infrastructurii, transportului, mediului, economic, turistic, educației, culturii, sănătății, asistenței sociale, administrației publice, va duce la creșterea economică a comunei Sălățiș cât și la creșterea nivelului de trai a locuitorilor zonei. Pentru a-și atinge obiectivele propuse se urmărește atragerea de fonduri comunitare și private într-un procent cât mai mare și micșorarea fondurilor provenite de la bugetul de stat.

Cofinanțarea proiectelor, cât și realizarea proiectelor tehnice, a studiilor de fezabilitate, întocmirea documentației, trebuie susținute din fondurile rezultate de la bugetul local.

Se va acorda o atenție deosebită și întocmirii documentelor referitoare la aspectele financiare ale proiectului, prezentate prin intermediul studiilor de fezabilitate și proiectelor tehnice (evoluția estimată a veniturilor și cheltuielilor pentru următoarea perioadă de timp – de regulă următorii 7 sau 10, indicatori de rentabilitate, etc).

Elementul cheie al oricărui proiect îl reprezintă modul de satisfacere al nevoilor comunității locale.

Volumul cheltuielilor trebuie previzionat cu atenție și monitorizat pe tot parcursul derulării proiectului. Cheltuielile care urmează să se efectueze în vederea realizării proiectului nu vor avea o structură omogenă și, din acest motiv, trebuie să se facă distincția între diferitele destinații ale resurselor de care dispune primăria comunei Sălățiș.

INDICATORI DE REALIZARE A OBIECTIVEOR U.A.T. COMUNA SĂLĂȚIȘ

Bugetul general al UAT Sălățiș, este instrumentul care stabilește și autorizează, pentru fiecare exercițiu financiar, suma totală a veniturilor și a cheltuielilor considerate necesare.

Principiile pe care se bazează și este întocmit bugetul local, sunt următoarele: unitate, exactitate bugetară, anualitate, echilibru, unitate de cont, universalitate, specificitate, bună gestiune financiară și mai ales, transparență.

Din punct de vedere al indicatorilor de realizare a obiectivelor propuse prin intermediul Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Sălățiș în perioada 2021-2030, acestea se vor face prin:

- Elaborarea unor planuri de acțiune prin care obiectivele de dezvoltare locală se vor realiza, cât și aprobarea acestora în cadrul UAT;
- Identificarea, selectarea și dezvoltarea proiectelor strategice de la nivelul comunei (fise de proiecte, analiză și corelarea proiectelor identificate în raport cu obiectivele sectoriale și strategice, precum și cu dezvoltarea locală, impactul estimat al proiectului local), în vederea identificării celor mai bune soluții pentru atingerea obiectivelor și priorităților locale propuse;
- Urmărirea calendarului de implementare a proiectelor strategice;
- Respectarea termenelor de execuție propuse pentru diferite obiective investitoriale;
- Monitorizarea progreselor realizate;
- Raportarea periodică a obiectivelor realizate;

***Portofoliul de proiecte
(acțiuni propuse 2021-2030)***

	PROIECT	Localitatea (alte detalii)	STADIU PROIECT										SURSA DE FINANȚARE	1.Valoarea lucrării -estimativ EURO fara TVA				
			I D E E	S F	P T	D E	E x e c u t i e	B u g e t e s t a t	B u g e t l o c a l	F o n d u r i U E	Surse private (parteneria t public- privat)	2.Lucrari in executie		3.Alte detalii				
	** Se bifează la stadiu proiect, dacă există SF, PT, DE, Execuție sau la Sursa de finanțare.	U.A.T. Sălățiș																
	<u>AGRICULTURĂ, SILVICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ</u>																	
1	Înființarea și modernizarea fermelor Agricole		x															Idee, - Este posibila infiintarea de noi ferme agricole - Este necesar modernizarea fermelor agricole private existente
2	Creșterea valorii adaugate a produselor agricole și forestiere		x															Idee , se ocupa fermele agricole private

3	Sprrijinirea exploatațiilor agricole (fermelor) de semisubzistență		x															Idee, sprrijinirea exploatatilor agricole se face prin actiuni de informare organizate de GAL TOVISHAT
4	Susținerea formelor asociative		x															Idee, se sustin formele asociative
5	Sprrijinirea fermierilor și deținătorilor de păduri să utilizeze serviciile de consiliere și consultanță în vederea îmbunătățirii performanțelor generale ale activității acestora conform înregistrării apia		x															Idee, sprrijinirea fermierilor si detinatorilor de paduri se face de catre specialistii din cadrul compartimentului registrul agricol si prin informari online
6	Reabilitare fond forestier		x															Idee, este necesar reabilitarea fondului forestier, in prezent fondul forestier este privat, reabilitarea se face de catre proprietari si de catre Ocolul Silvic
7	Adaptarea agriculturii și silviculturii în acord cu măsurile de creștere a competitivității		x															Idee, adaptarea agriculturii si silviculturii in prezent se face de catre asociatiile agricole prin rotatiile culturilor mari in acord cu masurile de crestere a competitivitatii
8	Împădurirea terenurilor agricole și neagricole		x															Idee, este necesar impadurirea unei suprafete de 400 ha teren agricol degradat si unei suprafete de 60 ha teren neagricol
9	Dezvoltarea pomiculturii și valorificarea florei spontane																	Nu este cazul
10	Înființarea grupurilor de producători – campanii de informare		x															Idee, se organizeaza campanii de informare organizate de APIA si de Directia Agricola

11	Promovarea inițiativelor de dezvoltare rurală		x																Idee, se organizeaza campanii de promovare prin actiunile organizate de GAL TOVISHAT si prin alte actiuni agricole
12	Îmbunătățirea și perfecționarea competențelor profesionale a persoanelor adulte care activează în domeniile agriculturii, silviculturii (inclusiv proprietari de pădure) și industriei agro-alimentare		x																Idee, primaria a pus si pune la dispozitie spatiu pentru organizarea de cursuri de perfectionare a competentelor profesionale a persoanelor ce activeaza in aceste domenii
13	Calificarea și recalificarea, instruirea și perfecționarea persoanelor ocupate în agricultura de subsistență		x																Idee, s-au organizat si se organizeaza periodic cursuri de calificare si recalificare,
14	Prevenirea creșterii numărului de persoane implicate în agricultura de subsistență		x																Idee, prevenirea creșterii numarului de persoane implicate in agricultura de subzistenta se realizeaza prin actiuni de informare periodice, este necesar in continuare
15	Crearea de facilități persoanelor fizice sau juridice pentru încurajarea realizării unor împăduriri de mici dimensiuni, plantații de livezi și păduri de protecție		x																Idee, este necesar realizarea periodica a campaniilor de achizitii si plantare a puietilor pentru impadurire
16	Reabilitarea și întreținerea pășunilor		x																Idee, reabilitarea si intretinerea se realizeaza de catre fermierii care au concesionat pasunile si de Asociatia Crescatorilor de Bovine
	<u>INFRASTRUCTURA LOCALITĂȚII ȘI TRANSPORT</u>																		

17	Modernizare drumurilor comunale (a se specifica distanțași denumirea drumurilor)		x				x						<p>Idee, starea drumurilor este urmatoarea: DC 14 – 9 km – in curs de implementare proiect finantat prin – PNDL 2 DC 9 A – 5,6 km – asfaltat – este nevoie de reabilitarea a 2 km – nu este doc tehnica DC 16 – 2,17 km – in curs de implementare proiect finantat prin – PNDL 2 DC 17 – 2 km – modernizat proiect finantat prin – PNDL 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - strazile interioare sunt modernizate75% - este necesar modernizarea strazilor interioare ramase
18	Realizare de alei pietonale în comună		x									<p>Idee, este necesar realizarea de alei pietonale pe o lungime de 5 km, nu este intocmita documentatia tehnica</p>	
19	Modernizarea sistemului rutier		x									<p>Idee, este necesar modernizarea sistemului rutier</p>	
20	Construcție pod (a se specifica râul/pârâul peste care se construiește podul, distanța și drumul comunal)		x									<p>Idee, este necesar construirea unui pod peste paraul Salaj</p>	
21	Realizarea sau modenizarea sau extinderea rețelei de alimentare cu apă (a se specifica distanța în km, genul lucrării și locația)						x					<p>Reteaua de alimentare cu apa existenta acopera 60% diferenta de 40% este in curs de implementare</p>	

22	Realizarea sau extinderea rețelei de canalizare (a se specifica distanța în km, genul lucrării și locația)		x															Idee, in satele: Bulgari, Deja, Mineu, Noțiș și Sălățiș
23	Realizarea stație de epurare și tratare a apelor reziduale		x															Idee, este necesar realizarea statiei de epurare și tratare a apelor reziduale
24	Realizarea rețelei de distribuție gaz metan (a se specifica distanța în km)		x															Idee, este necesar realizarea unei rețele de distributie gaz metan, pe suprafata comunei magistrala de gaz metan se afla la 26 de km
25	Lucrări de cadastru imobiliar intravilan și extravilan reactualizare PUG						x											Lucrarile de cadastru imobiliar intravilan si extravilan sunt reactualizate, PUG reactualizat
26	Montarea unui post de transformare în localitate în vederea îmbunătățirii parametrilor curentului electric																	Nu este necesar
27	Lucrări de reabilitare a rețelei de iluminat public în comună		x															Reteaua de iluminat public este reabilitate 100%
28	Dotare cu utilaje și echipamente pentru serviciul de gospodărire comunală și salubritate (masină de colectare, pubele etc) (a se specifica denumirea utilajelor necesare și numărul lor)						x											Serviciul de gospodarire comunala este externalizat catre societatea S.C. BRANTNER

29	Îmbunătățirea serviciilor de transport pentru persoane prin construirea de stații de autobus		x																Idee, este necesar atat reabilitarea statiilor existente cat si construirea de statii noi de autobus se vor finanta din bugetul local
30	Reabilitarea drumurilor agricole		x																Idee, - este necesar reabilitarea drumurilor agricole pe o lungime de 100 de km
31	Amenajarea spațiilor verzi din localitate, inclusiv cele situate lângă trotuare		x																Idee, este necesar amenajarea spatiilor de langa trotuare si de infiintarea de parcuri pentru copii si spatii de recreere
32	Construire/modernizare parcări și trotuare		x																Idee, este necesar construirea de parcari si trotuare nu exista documentatie tehnica
33	Crearea unui sistem de supraveghere modern pentru creșterea siguranței cetățenilor		x																Idee, este necesar crearea unui sistem de supraveghere modern pentru creșterea siguranței cetatenilor
34	Conectarea instituțiilor publice din localitate la internet prin conexiuni broadband și promovarea conceptului de e-educatie, e-guvernare, e-sanatate		x																Idee,este necesar, in prezent institutiile sunt conectate prin wi-fi nu exista o alta forma de conexiune
35	Asigurarea accesului la internet al populației prin crearea de acces point internet în zonă Parc– Primarie		x																Idee, este necesar asigurarea accesului la internet al populației prin crearea de acces point internet în zonă Parc– Primarie
36	Asigurarea de facilități pentru investitorii care dezvoltă servicii IT în localitate		x																Idee, se pot asigura spatii pentru investitorii care doresc sa dezvolte servicii IT in comuna

37	Asigurarea spațiilor necesare astfel încât cimitirele să corespundă nevoilor orasului:		x																Idee
	modernizare și extindere cimitire existente		x																Idee, este necesar modernizarea si extinderea cimitirlor existente, finantare prin Buget Local sau prin Fonduri Europene
	modernizare și reabilitare capele conform standardelor U.E.		x																Idee, este necesar infiintarea de capele conform standardelor europene, finantare prin Bugetul Local sau prin Fonduri Europene
	modernizare căi de acces cimitire		x																Idee, este necesar modernizarea cailor de acces in cimitire, finantare prin Bugetul Local sau prin Fonduri Europene
38	Construirea de rampe de acces în toate instituțiile de interes public în vederea facilitării accesului persoanelor cu dizabilități		x																Idee, este necesar construirea de rampe de acces în toate instituțiile de interes public în vederea facilitării accesului persoanelor cu dizabilități
39	Implementării unor mijloace de supraveghere și sistematizare a traficului (benzi producătoare de zgomot pentru atenționare), semnalizarea și protejarea trecerilor de pietoni în mod deosebit în proximitatea unităților de învățământ		x																Idee, este necesar implementarea mijloacelor de supraveghere si sistematizare a traficului
40	Extindere construire – zone noi de locuit		x																Idee, este necesar extinderea zonelor de locuit

41	Crearea de pontoane pentru zona de pescuit		x															Idee, este necesar construirea de pontoane, exista un baraj de acumulare unde se practica pescuitul sportiv
	MEDIU																	
42	Lucrări de regularizare a albiei pârâu/râu și apărări de maluri pt. prevenirea și reducerea consecințelor distructive ale inundațiilor (a se specifica râul / pârâu unde se dorește efectuarea acestor lucrări și distanța în km)		x															Idee, sunt necesare urmatoarele lucrari de regularizare: - Regularizarea albiei paraului Valea Salajului - Regularizarea albiei paraului Valea Sendrei - Regularizarea albiei paraului Valea Dejei - Regularizarea albiei paraului Valea Noț igului
43	Organizarea sistemului de colectare selectivă, a spațiului de depozitare temporară și transportul deșeurilor							x										Colectarea selectiva a deșeurilor se face de catre agentul economic care a concesionat activitatea
44	Închiderea platformelor de gunoi							x										Platformele de gunoi sunt inchise
45	Studiu de fezabilitate amenajare groapă pentru deșeuri inerte și din construcții		x															Idee, este necesar elaborarea unui studiu de fezabilitate pentru amenajarea de gropi pentru deseuri inerte si din constructii
46	Identificarea rampelor de gunoi neautorizate și dezafectarea acestora.							x										Periodic se identifica si se dezafecteaza rampele de gunoi neautorizate

47	Reabilitarea și modernizarea sistemelor existente de colectare și transport deșuri						x						Reabilitarea si modernizarea sistemelor de colectare si transport se face de catre agentul economic care a concesionat activitatea
48	Dotări pentru intervenții în caz de situații de urgență (autospecială PSI, buldo-excavator, volă, tractor cu remorca și alte dotări)		x										Idee, este necesar dotarea pentru intervenții în caz de situații de urgență cu (autospecială PSI, buldo-excavator, volă, tractor cu remorca și alte dotări)
49	Consiliere și informarea populației pentru protecția mediului și colectarea selectivă a deșeurilor		x										Idee, se face periodic consilierea si informarea populatiei pentru protectia mediului
50	Implementarea unui sistem integrat de colectare selectivă a deșeurilor la nivel de localitate sau în parteneriat cu alte administrații locale învecinate						x						Societatea comerciala care a preluat serviciul de salubritate se ocupa cu implementarea sistemului integrat de colectare selectiva a deseurilor
51	Achiziția de echipamente pentru stația de sortare și de transfer și punerea în funcțiune a acesteia						x						Societatea comerciala se ocupa cu achizitia de echipamente pentru statia de sortare si transfer
52	Reducerea cantității de deșuri biodegradabile depozitate prin realizarea unei stații de compost		x										Idee, este necesar infiintarea unei statii de compost pentru reducerea cantitatii de deseuri biodegradabile - nu este documentatie tehnica
53	Cresterea eficienței energetice a clădirilor publice și a blocurilor de locuințe prin lucrări de reabilitarea termică		x										Idee, este necesar reabilitarea termica a cladirilor publice,

54	Crearea de sisteme centralizate de furnizare a energiei termice pentru blocurile de locuințe utilizând sisteme convenționale de încălzire completate de sisteme ce utilizează energii nepoluante (solare, eoliene, etc)																			Nu este cazul
55	Reducerea consumului energetic al localității prin modernizarea rețelei de iluminat public și înlocuirea lămpilor actuale poluante cu lămpi solare sau alte sisteme care reduc consumul de energie electrică																			Reteaua de iluminat public este modernizata 100%
56	Acordarea de facilități pentru realizarea de infrastructuri de generare și distribuire a surselor de energie alternativă, promovarea culturilor energetice și a proiectelor de energie eoliană, biomasă, energie solară		x																	Idee, se acorda facilitati pentru investitii in domeniul energiei alternative, se concesioneaza teren
57	Ameliorarea progresivă a capacității de producție a terenurilor agricole degradate,menținerea biodiversității și dezvoltarea continuă a funcțiilor ecologice și sociale ale pădurilor		x																	Idee, este necesar ameliorarea progresiva a capacitatii de productie a terenurilor agricole
58	Reducerea eroziunii solului prin lucrări de apărare a malurilor împotriva eroziunii în zonele afectate de acest fenomen și acțiuni de împădurire în zonele de formare a viiturilor, în zonele inundabile și în luncile râurilor		x																	Idee, este necesar reducerea eroziunii solului prin apararea malurilor si actiuni de impadurire in zonele de formare a viiturilor

59	Realizarea de perdele de protecție a căilor de comunicații, localităților și câmpului		x															Idee, este necesar realizarea de perdele de protecție a cailor de comunicatii, a localitatilor si a campului
60	Prevenirea/reducerea efectelor riscurilor naturale prin modernizarea sistemului de intervenții în situații de urgență (sistemul de avertizare);		x															Idee, este necesar modernizarea sistemului de intervenții în situații de urgență (sistemul de avertizare);
61	Dezvoltarea activităților de conștientizare a populației asupra necesității conservării mediului înconjurător și de implicare a acestora în activități de protecție a mediului		x															Idee, în prezent activitățile de conștientizare a populației asupra necesității conservării mediului înconjurător se face de către Poliția Locală, sunt necesare organizarea și altor activități de informare
62	Reabilitare fond forestier		x															Idee, este necesar reabilitarea fondului forestier
<u>ECONOMIC</u>																		
63	Modernizarea și diversificarea piețelor agroalimentare în localitate		x															Idee, este nevoie de modernizarea pieței existente
64	Susținerea inițiativelor asociative pentru creșterea eficienței economice a exploatațiilor agricole, creșterea puterii de negociere pe piețele de desfacere și a capacității de valorificare superioară a producției							x										Se organizează periodic activități de informare și susținere a inițiativelor asociative pentru creșterea eficienței economice a exploatațiilor agricole

65	Stimularea înființării unor centre de prestări servicii pentru agricultură (mecanizare, reparații utilaje, furnizare semințe, îngrășăminte, insectofungicide etc.), prin acordarea de facilități		x										Idee, in prezent centrele de prestari servicii pentru agricultura sunt infiintate de catre asociatiile agricole private
66	Inventarierea terenurilor neutilizate, care vor fi puse la dispoziția întreprinzătorilor locali, în vederea dezvoltării propriilor afaceri, în agricultură și zootehnie, în baza unui acord avantajos pentru ambele părți		x										Idee, exista o baza de date cu terenurile identificate ce apartin primariei
67	Identificarea oportunităților de parteneriat public-privat în vederea demarării de activități în domeniul industrial		x										Idee, este necesar identificarea oportunitatilor de parteneriat public privat
68	Informarea cetățenilor asupra programelor de finanțare nerambursabilă		x										Idee, este necesar informarea cetățenilor asupra programelor de finanțare nerambursabilă
69	Sprijinirea cetățenilor în obținereasubvențiilor destinate dezvoltării agriculturii						x						Se realizeaza sprijinirea cetatenilor in vederea obtinerii de subventii destinate dezvoltarii agriculturii organizate de catre APIA
70	Realizarea unui studiu asupra situației resurselor umane din localitate și furnizarea acestor informații potențialilor investitori		x										Idee, este necesar realizarea unui studiu asupra situatiei resurselor umane din localitate

71	Elaborarea unei baze de date disponibile pe internet privind oportunitățile locale de dezvoltare a afacerilor în localitate		x									Idee, este necesar elaborarea unei baze de date disponibile pe internet privind oportunitatile locale de dezvoltare a afacerilor in localitate
72	Elaborarea unui program de atragere a investițiilor		x									Idee, este necesar elaborarea unui program de atragere a investitiilor
73	Elaborarea unui Ghid de produse și servicii oferite de mediul de afaceri local		x									Idee, este necesar elaborarea unui ghid de produse si servicii oferite mediului de afaceri local, mentionam ca in comuna sunt mestesugari care lucreaza ceramica traditionala
74	Promovarea IMM-urilor din localitate și a produselor/serviciilor acestora prin susținerea participării comune la târguri și expoziții, elaborarea de materiale de prezentare a localității cu secțiune de economie inclusă, promovarea prin încheierea de înfrățiri și schimburi de experiență cu localitate din străinătate		x									Idee, este necesar promovarea IMM-urilor din localitate si a produselor/serviciilor acestora,
75	Asigurarea de facilități pentru înființarea unui birou de informare și consultanță în domeniul economic și juridic		x									Idee, se asigura facilitati pentru infiintarea unui birou de informare si consultanta in domeniul economic si juridic

76	Sprrijinirea dezvoltării I.M.M.-urilor din domeniul industrial și al serviciilor (creșterea numărului IMM-urilor) prin acordarea de facilități la plata taxelor și impozitelor asupra terenurilor și clădirilor		x																Idee, se sprijina dezvoltarea IMM-urilor din domeniul industrial si al serviciilor
77	Identificarea spațiilor disponibile și a terenurilor aparținând Primăriei, care pot fi concesionate eventualilor investitori		x																Idee, este necesar identificarea spațiilor disponibile și a terenurilor aparținând Primăriei, care pot fi concesionate eventualilor investitori
78	Construirea infrastructurii publice necesare desfășurării activităților economice (utilități, construire spații de desfacere a produselor, spații pentru funcționarea firmelor gen incubator de afaceri);		x																Idee, infrastructura publica necesara desfasurarii activitatilor economice este construita
79	Organizarea de evenimente, în parteneriat cu AJOFM pentru promovarea culturii antreprenoriale în rândul tinerilor						x												Se organizeaza periodic evenimente in parteneriat cu AJOFM pentru promovarea culturii antreprenoriale in randul tinerilor
80	Promovarea programelor derulate de guvern pentru stimularea înființării microintreprinderilor		x																Idee, este necesar promovarea programelor derulate de guvern pentru stimularea înființării microintreprinderilor
81	Dezvoltarea de parteneriate între autoritățile publice locale, societatea civilă și comunitatea de afaceri pentru dezvoltarea zonelor de agrement		x																Idee, este necesar dezvoltarea de parteneriate intre autoritatile publice locale si comunitatea de afaceri pentru dezvoltarea zonelor de agrement

82	Facilitarea dezvoltării unor evenimente și activități tematice de promovare a pescuitului local																		Nu este cazul
83	Diversificarea către activități non-agricole, crearea și dezvoltarea de microîntreprinderi		x																Idee, este necesar diversificarea activitatilor non-agricole
	<u>TURISM</u>																		
84	Construirea unui complex turistic și de agrement în comună (a se specifica locația și profilul complexului turistic)		x																Idee, mentionam urmatoarele monumente istorice: Biserica din lemn din satul Bulgari Monumentul eroilor din satul Mineu Baraj de retenție cu luciul de apă pe o suprafață de peste 22 ha cu posibilitate de pescuit sportiv și petrecere a timpului liber exista un centru de informare turistica in satul Sălățiș
85	Srijinirea înființării unor unități de alimentație publică		x																Idee, este necesar sprijinirea înființării unor unități de alimentație publică
86	Promovarea turismului cultural-religios																		Idee, este necesar promovarea turismului cultural-religios
87	Includerea obiectivului cultural biserica în circuitele turistice existente la nivel de județ		x																Idee, este posibil includerea obiectivului cultural biserica în circuitele turistice existente la nivel de județ

88	Înfrățirea localității cu alte localități din spațiul Uniunii Europene și realizarea de schimburi cultural-turistice;		x									Idee, se dorește și este necesar înfrățirea localității cu alte localități din spațiul uniunii europene și realizarea de schimburi cultural-turistice
89	Crearea de evenimente culturale care să devină tradiționale		x									Idee, este necesar crearea de evenimente culturale care să devină tradiționale
90	Crearea unui brand al comunei și promovarea obiectivelor și a evenimentelor culturale prin internet, pliante, broșuri și info-chioșc		x									Idee, este necesar crearea unui brand al comunei și promovarea obiectivelor și a evenimentelor culturale prin internet, pliante, broșuri și info-chioșc
91	Dezvoltarea și promovarea turismului gastronomic, prin valorificarea tradițiilor locale și a interferenței diferitelor culturi în domeniu		x									Idee, este necesar, menționăm ca mâncare tradițională – Sarmale în oala de lut
<u>EDUCAȚIE</u>												
92	Reabilitarea sau modernizarea școlilor / grădinițelor din comună (a se specifica denumirea exactă a fiecărei locații și genul lucrării)		x					x				Idee, este necesar: - reabilitarea școlilor din satele Sălățiș, Deja și Notig - reabilitarea grădiniței din satul Deja Școlile și grădinițele din comună sunt reabilitate și modernizate 90%.

93	Dotarea cu mobilier a școlilor / grădinițelor (a se specifica denumirea exactă a fiecărei locații)		x																Idee, este necesar dotarea cu mobilier a gradinitelor din satele: Sălățiș, Deja, Noțiș
94	Construire școală / grădiniță																		Nu este cazul
95	Amenajarea unei baze sportive în comună (a se specifica locația)		x																Idee, este necesar amenajarea unei baze sportive în comună
96	Construcția unei săli de sport în cadrul școlilor (a se specifica locația)		x																Idee, este necesar construcția unei săli de sport în cadrul școlilor
97	Amenajarea și dotarea unui centru de joacă și recreere pentru copiii comunei (a se specifica locația)		x																Este necesar amenajarea si dotarea unui centru de joaca si recreere pentru copiii comunei in satele: Sălățiș, Bulgari, Mineu, Noțiș, Deja
98	Construcția unei creșe																		Nu este cazul
99	Dotarea cu materiale didactice a unităților de învățământ din localitate și îmbogățirea fondului de carte al bibliotecilor școlare		x																Idee, este necesar dotarea cu materiale didactice a unitatilor de invatamant
100	Realizare website de prezentare a instituțiilor de învățământ și a activității acestora		x																Idee, este necesar realizarea de website de prezentare a institutiilor de invatamant

101	Asigurarea condițiilor pentru derularea de programe de formare în psihopedagogie aplicată, în parteneriat cu Casa Corpului Didactic		x										Idee, se asigura conditii pentru derularea de programe de formare in psihopedagogie aplicata
102	Asigurarea condițiilor pentru instruirea în managementul proiectelor pentru persoanele implicate în gestionarea proiectelor europene la nivelul unităților de învățământ, în parteneriat cu Casa Corpului Didactic						x						Se asigura conditiile necesare pentru instruirea in managementul proiectelor pentru persoanele implicate in gestionarea proiectelor europene
103	Sprrijinirea școlilor din localitate pentru inițierea și derularea de proiecte de schimb de experiență și parteneriate în domeniul învățământului gen Comenius Regio (se pot derula activități precum vizite de studiu, schimburi de experiență și bune practici, școli de vară, sesiuni de formare comune, conferințe, seminarii etc)						x						Idee, se sprijina scolile din localitate pentru initierea si derularea de proiecte de schimb de experiente si parteneriate
104	Asigurarea condițiilor pentru formarea profesorilor, a formatorilor și a altor categorii de personal care lucrează cu persoane cu risc de părăsire timpurie a școlii, în parteneriat cu furnizori de servicii de formare și/sau Casa Corpului Didactic						x						Idee, se asigura conditiile necesare pentru formarea profesorilor, a formatorilor si a altor categorii de personal

105	Asigurarea condițiilor pentru furnizarea serviciilor de educațieremedială (validarea învățării anterioare, detectarea lacunelor în pregătire, ore de recuperare, orientare psihologică și profesională), în parteneriat cu furnizori de servicii acreditați;						x					Idee, se asigura conditii pentru furnizarea serviciilor de educatie remediala in parteneriat cu furnizori de servicii acreditati
106	Derularea, în cadrul unităților școlare, a programelor de tip “a doua șansă” pentru reintegrarea în educație a celor care au părăsit de timpuriu școala (inclusiv activități de alfabetizare), în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean						x					Idee, se deruleaza periodic in cadrul unitatilor scolare programe de tip – a doua sansa- este necesar in continuare
107	Susținerea promovării spiritului antreprenorial și a cetățeniei active în educație, prin intermediul unui parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean						x					Idee, se sustine promovarea spiritului antreprenorial si a cetateniei active in educatie
108	Asigurarea suportului material pentru realizarea unei publicații școlare		x									Idee, este necesar realizarea de publicatii scolare
<u>CULTURA</u>												
109	Reabilitarea sau modernizarea sau construcția căminului cultural (a se specifica locația căminului cultural și genul lucrării)		x									Idee, este necesar reabilitarea caminelor culturale din satele: Sălățiș, Bulgari, Mineu, Noțiș, Deja

110	Reabilitarea sau construcția bisericii din comună (a se specifica locația)		x															Idee, este necesar reabilitarea bisericilor din satele: Sălățiș, Bulgari, Mineu, Noțiș, Deja
111	Realizarea de materiale de promovare a obiectivelor de patrimoniu și a valorilor culturii locale (ex: pliante, album)		x															Idee, este necesar realizarea de materiale de promovare a obiectivelor de patrimoniu și a valorilor culturii locale (ex: pliante, album)
112	Montarea de panouri informative pentru localizarea spațială a obiectivelor culturale		x															Idee, este necesar montarea de panouri informative pentru localizarea spațială a obiectivelor culturale
113	Amenajarea spațiului bibliotecii și îmbogățirea fondului de carte		x															Idee, este necesar Amenajarea spațiului bibliotecii și îmbogățirea fondului de carte
114	Campanii de marketing cultural pentru a crește vizibilitatea evenimentelor propuse sau consacrate		x															Idee, este necesar organizarea de campanii de marketing cultural pentru a crește vizibilitatea evenimentelor propuse sau consacrate

115	Realizarea Centrului de tineret (activități de consiliere în domeniul educației pentru sănătate, privind cariera și problemele tinerilor, consultanță pentru înființarea de ONG-uri sau organizații de tineret dar și pentru programe europene/guvernamentale adresate tinerilor, informații despre structurile asociative naționale, ateliere de creație artistică și populară, activități teatrale)		x																Idee, este necesar realizarea centrului de tineret pentru desfasurarea de activitati de consiliere in domeniul educatiei pentru sanatate, privind cariera si problemelor tinerilor
116	Elaborarea și realizarea unui program de manifestări culturale sezoniere		x																Idee, este necesar realizarea unui program de manifestari culturale sezoniere
	<u>TINERET</u>																		
117	Înființarea unui Centru Comunitar de Comunicare, Educație și Resurse pentru Tineri;		x																Idee, este necesar infiintarea unui centru comunitar de comunicare, educatie si resurse pentru tineri
118	Promovarea voluntariatului în rândul tinerilor din localitatea în vederea susținerii unor servicii sociale destinate altor categorii de beneficiari (persoane vârstnice, persoane cu dizabilități)		x																Idee, este necesar promovarea voluntariatului în rândul tinerilor din localitatea în vederea susținerii unor servicii sociale destinate altor categorii de beneficiari (persoane vârstnice, persoane cu dizabilități)
119	Dezvoltarea de servicii prin care să se sprijine integrarea socială a tinerilor, de exemplu ateliere protejate, birouri de consiliere etc în parteneriat cu furnizori de servicii acreditați		x																Idee, este necesar dezvoltarea de servicii prin care sa sprijine integrarea sociala a tinerilor

120	Promovarea derularii de activități culturale pentru tineri: înființarea de echipe de dansuri populare, dansuri moderne, înființarea de publicații locale (inclusiv publicații electronice)		x															Idee
121	Crearea unei legături între comunitatea locală și AJOFM, Primărieși Inspectoratul ȘcolarJudețean în vederea analizării situațieiși elaborării unor strategii comune și eficiente în domeniul tinerilor și formării profesionale							x										Exista o buna legatura intre comunitatea locala si AJOFM
122	Acordarea de facilități tinerilor care înființează o afacere în localitate și creează locuri de muncă		x															Idee, se acorda facilitati tinerilor care infiinteaza o afacere in localitate
123	Organizarea la nivel local a unor competiții sportive (concursuri / întreceri) pentru elevi pe diferite ramuri sportive																	Nu este cazul
124	Revișorarea echipei de fotbal a comunei		x															Idee, este necesar revigorarea echipei de fotbal Unirea Sălățiș seniori liga 5
125	Înscrierea în circuitul județean a localității ca și organizator de competiții sportive																	Nu este cazul

126	Construirea de locuințe sociale destinate unor categorii de persoane cărora nivelul de resurse și/sau de existență nu le permite accesul la o locuință în proprietate sau închirierea unei locuințe în condițiile pieței		x																Idee, este necesar construirea de locuințe sociale
127	Construirea de locuințe de serviciu pentru păstrarea tinerilor specialiști în localitate		x																Idee, este necesar construirea de locuințe de serviciu pentru păstrarea tinerilor specialiști în localitate
<u>SANATATE</u>																			
128	Reabilitarea și dotarea corespunzătoare a dispensarului uman (a se specifica locația)		x																Idee, este necesar reabilitarea si dotarea dispensarului
129	Asigurarea unei dotări tehnice corespunzătoare și implementarea sistemelor informatizate în cabinete		x																Idee, este necesara asigurarea si implementarea sistemelor informatizate in cabinete
130	Înființarea unui serviciu de tip SMURD și dotarea acestuia																		Nu este cazul
131	Înființarea unui centru de permanență pentru dezvoltarea asistenței ambulatorii																		Nu este cazul

132	Asigurarea necesarului de resurse umane în domeniul sănătății prin oferirea de facilități de cazare în locuințe de serviciu în scopul atragerii de specialiști;		x															Idee, este necesar asigurarea necesarului de resurse umane în domeniul sănătății prin oferirea de facilități de cazare în locuințe de serviciu în scopul atragerii de specialiști;
133	Organizarea unui sistem de primire a reclamațiilor și sugestiilor pacienților		x															Idee, este necesar organizarea unui sistem de primire a reclamațiilor și sugestiilor pacienților
134	Asigurarea spațiului necesar pentru înființarea de noi servicii de sănătate, în parteneriat cu furnizori publici și privați autorizați pentru fiecare domeniu abordat, astfel:		x															Idee, se asigura spatiul necesar pentru infiintarea de noi servicii de sanatate
	-cabinet de planificare familială		x															Idee, este necesar infiintarea unui cabinet de planificare familiala
	-centru consiliere antifumat, antialcool și consilierea minorilor singuri		x															Idee, este necesar infiintarea unui centru de consiliere antifumat, antialcool, consilierea minorilor singuri
	-centru de prevenire/consiliere pentru populația romă, eventual cu personal sanitar de etnie roma																	Nu este cazul
135	Implementarea unui sistem de asistare/monitorizare la domiciliu prin buton de panică pentru persoanele ce suferă de afecțiuni medicale grave, în parteneriat cu un furnizor de servicii de îngrijire la domiciliu		x															Idee, este necesar implementarea unui sistem de asistare/monitorizare la domiciliu prin buton de panica

136	Realizarea de campanii de informare-educare–comunicare pe probleme de sănătate publică (de ex. educație pentru sănătate în școliși liceu în parteneriat cu Direcția de Sănătate Publică și Inspectoratul Școlar Județean		x																Idee, este necesar realizarea de campanii de informare-educare-comunicare pe probleme de sanatate publica
137	Realizarea de campanii în școli împotriva fumatului, consumului de droguri, bolilor transmisibile, de planificare familială, de sănătate mintală, pentru un stil de viața sănătos, în parteneriat cu Centrul de Consiliere și Prevenire Antidrog , Direcția de Sănătate Publică și Inspectoratul Școlar Județean		x																Idee, este necesar realizarea de campanii în școli împotriva fumatului, consumului de droguri, bolilor transmisibile, de planificare familială, de sănătate mintală, pentru un stil de viața sănătos, în parteneriat cu Centrul de Consiliere și Prevenire Antidrog , Direcția de Sănătate Publică și Inspectoratul Școlar Județean
138	Inițierea unui parteneriat cu sectorul ONG care să asigure organizarea unor rețele și grupuri de acțiune pentru promovarea unui stil de viață sănătos (alimentație sănătoasă, activitate fizică)		x																Idee, este necesar inițierea unui parteneriat cu sectorul ONG care sa asigure organizarea unor rețele si grupuri de actiune pentru promovarea unui stil de viata sanatos
139	Organizarea unor evenimente publice pentru promovarea sănătății populației, în parteneriat cu Direcția de Sănătate Publică		x																Idee, este necesar organizarea unor evenimente publice pentru promovarea sanatații populatiei
140	Asigurarea sprijinului pentru medicii de familie în acordarea unor stimulente pentru comunitatea rromă în scopul prezentării acestora la campaniile de vaccinare		x																Idee, se asigura sprijin medicilor de familie în acordarea unor stimulente pentru comunitatea rromă în scopul prezentării acestora la campaniile de vaccinare
141	Asigurarea sprijinului pentru medicii de familie în acordarea unor stimulente pentru gravide, în scopul prezentării acestora la consultația		x																Idee, se asigura sprijin medicilor de familie în acordarea unor stimulente pentru gravide, în scopul prezentării acestora la consultația periodică

	Servicii specializate pentru persoane vârstnice aflate în nevoie;		x																Idee, este necesar infiintarea serviciilor specializate pentru persoane varstnice
	Servicii specializate pentru persoane cu handicap;		x																Idee, este necesar infiintarea serviciilor specializate pentru persoane cu handicap
	Calificării și formării profesionale a adultului;		x																Idee, este necesar organizarea de cursuri de calificare si formare profesionala a adultului
	Servicii specializate pentru copii aflați în dificultate și familii monoparentale		x																Idee, este necesar infiintarea serviciilor specializate pentru copii aflati in dificultate si familii monoparentale
147	Crearea unei rețele cu alte autorități publice locale în vederea finanțării unor servicii ultraspecializate destinate grupurilor vulnerabile, la nivelul mai multor comunități		x																Idee, este necesar crearea unei retele cu alte autoritati publice locale
148	Crearea unei rețele de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice		x																Idee, este necesar crearea unei retele de ingrijire la domiciliu pentru persoane varstnice
149	Crearea unui serviciu de acompaniere la domiciliu pentru persoane vârstnice dependente, care locuiesc singure prin dezvoltarea unei rețele de voluntariat în parteneriat cu unitățile școlare din comună;		x																Idee, este necesar crearea unui serviciu de acompaniere la domiciliu pentru persoane varstnice dependente

150	Asigurarea de suport pentru angajatorii locali care organizează cursuri de calificare/ recalificare profesională pentru persoanele neocupate, în parteneriat cu Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă		x																Se asigura suport pentru angajatorii locali care organizeaza cursuri de calificare/recalificare profesionala pentru persoanele neocupate
151	Asigurarea spațiului necesar înființării unui centru pentru sprijinirea șomerilor pentru a (re)intra pe piața forței de muncă prin scheme speciale de consiliere, tutoriat, mediere și plasare în muncă, pus la dispoziția prestatorilor de servicii în domeniu, în cadrul unui parteneriat								x										Se asigura spatiul necesar infiintarii unui centru pentru sprijinirea somerilor pentru a (re)intra pe piata fortei de munca
152	Asigurarea spațiului necesar pentru organizarea de cursuri de antreprenariat pentru angajatorii locali și persoanele neocupate în vederea dezvoltării de noi activități economice în localitate, pus la dispoziția furnizorilor de servicii de instruire în cadrul unui parteneriat								x										Se asigura spatiul necesar pentru organizarea de cursuri de antreprenariat pentru angajatorii locali si persoanele neocupate
153	Crearea unor servicii sociale de tip alternativ pentru persoanele cu handicap (centre de zi, cluburi, ateliere protejate, etc.), în parteneriat cu un furnizor de servicii acreditat		x																Idee, este necesar crearea unor servicii sociale de tip alternativ pentru persoanele cu handicap
154	Crearea unui centru specializat pentru asistență și consilierea copiilor aflați în dificultate, familii monoparentale, victime ale violenței domestice, în parteneriat cu un furnizor de servicii acreditat		x																Idee, este necesar crearea unui centru specializat pentru asistenta si consilierea copiilor aflati in dificultate, familii monoparentale, victime ale violentei domestice

ADMINISTRATIA PUBLICA												
155	Lucrări de reabilitare și mansardare a sediului primăriei		x					x				Idee, este necesar finalizarea reabilitării sediului primăriei, mentionam ca s-a inceput reabilitarea din buget local
156	Dotari ale administratiei locale (calculatoare, copiatoare, scanere, birouri etc.)		x									Idee, este necesar dotarea administratiei locale
157	Achiziția și utilizarea unui sistem de back-up, salvări de siguranță și utilizarea unor surse de alimentare de rezervă		x									Idee, este necesar achiziția și utilizarea unui sistem back-up pentru salvări de siguranță
158	Achiziționarea de aplicații informatice integrate pentru toate serviciile din cadrul administrației locale în vederea eficientizării procesului de furnizare a serviciilor către populație		x									Idee, este necesar achiziționarea de aplicații informatice integrate pentru toate serviciile din cadrul administrației locale
159	Crearea unei identități vizuale a Primăriei prin standardizarea elementelor de identitate vizuală – formulare tip, materiale informative, adrese, răspunsuri		x									Idee, este necesar crearea unei identități vizuale a Primăriei prin standardizarea elementelor de identitate vizuală – formulare tip, materiale informative, adrese, răspunsuri
160	Extinderea procedurilor de informare publică – utilizarea de noi metode pentru informarea populației asupra activității administrației publice (ex: înființarea de puncte de informare de tip infochiosc, amplasarea de panouri exterioare cu afisaj electronic, amplasarea pe panouri informative în stațiile de autobuz		x									Idee, este necesar extinderea procedurilor de informare publică asupra activității administrației publice

161	Stimularea participării cetățenilor și a ONG-urilor la procesul decizional prin acțiuni de consultare publică, inițierea de proiecte în parteneriat pentru elaborarea de statistici și documente oficiale pentru localitate						x						Se realizează stimularea participării cetățenilor și a ONG-urilor la procesul decizional prin acțiuni de consultare publică
162	Creșterea eficienței în administrația locală prin facilitarea, urmărirea și documentarea proceselor de lucru utilizând programe informatice de management al documentelor		x										Idee, este necesar creșterea eficienței în administrația locală prin facilitarea, urmărirea și documentarea proceselor de lucru
163	Creșterea nivelului de pregătire profesională a salariaților din administrația locală prin realizarea unui program anual de pregătire profesională și participarea la cursuri de formare profesională continuă						x						Se organizează anual programe de pregătire profesională pentru salariații din administrația locală
164	Constituirea în cadrul primăriei a unei Unități de Implementare a Proiectelor și instruirea membrilor săi pentru atragerea și implementarea de proiecte finanțate din fonduri de la Uniunea Europeană		x										Idee, este necesar constituirea în cadrul primăriei a unei unități de implementare a proiectelor
165	Realizarea de parteneriate și activități de înfrățire cu localități din țară și din străinătate în vederea promovării de proiecte		x										Idee, este necesar realizarea de parteneriate și activități de înfrățire cu localități din țară și din străinătate

Măsurile prioritare în perioada 2020 – 2030 , în concordanță cu noile politici la nivel european :

Măsura 1.1 . Modernizarea și extinderea infrastructurii rutiere

- Proiecte:**
- Reabilitarea și extinderea drumurilor comunale și sătești;
  - Reabilitarea și extinderea drumurilor agricole – 100 km;
  - Reabilitarea trotuarelor existente și amenajarea de trotuare și alei acolo unde nu există;
  - Reabilitarea podurilor și podețelor;
  - Amenajarea spațiilor de lângă trotuare și aleilor pietonale- 5km;
  - Modernizarea și extinderea sistemelor de protecție și siguranță rutieră;
  - Îmbunătățirea sistemelor de marcaje rutiere;

Obiective:

- Cresterea lungimii drumurilor comunale modernizate;
- Cresterea sigurantei nationale;

Tinte cheie:

- Asfaltarea sau tuturilor drumurilor din comuna, inclusiv a drumurilor de exploatare agricola;

Durata : 2020 - 2027

Valoare estimată : -

Responsabilitati:

- Consiliul Local Sălățiș;
- Consiliul Județean Sălaj;
- Poliția Rutieră;
- CNADNR (Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România).

Posibile surse de finantare :

- Programul Național de Dezvoltare Rurală 2020 – 2027;
- Programul Operațional Infrastructură Mare 2020 – 2030;
- Bugetul local al U.A.T. comuna Sălățiș(co-finantare);
- Fonduri Europene (UE).

Beneficiari : Locuitorii U.A.T. comuna Sălățiș(2628 locuitori), incluzand noile cartiere ce se pot dezvolta la nivel local.

Masura 1.2. Modernizarea și extinderea infrastructurii rețelei de canalizare

- Proiecte:**
- Crearea/Reabilitarea și extinderea rețelei de canalizare – extindere 30%
  - Inițierea stației de epurare – Sălățiș;
  - Asigurarea întreținerii permanente a stației de epurare;
  - Dezvoltarea de parteneriate în vederea atingerii obiectului investițional;

Obiective:

- Creșterea lungimii rețelei locale de distribuție;
- Creșterea calitatii vieții;

Tinte cheie:

- Extinderea rețelei de canalizare la nivelul întregii comune;

Durata : 2020 -2027

Valoare estimată : -

Responsabilitati:

- Consiliul Local Sălățiș;
- Consiliul Județean Sălaj;
- CNADNR (Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România).

Posibile surse de finanțare :

- Programul Național de Dezvoltare Rurală 2020 – 2027;
- Programul Operațional Infrastructură Mare 2020 – 2030
- Bugetul local al U.A.T. comuna Sălățiș (co-finanțare).
- Fonduri Europene (UE)

Beneficiari : Locuitorii U.A.T.comuna Sălățiș(2628 locuitori), incluzând noile cartiere ce se pot dezvolta la nivel local.

Masura 2.1. Sprijinirea activităților culturale și dotarea corespunzătoare a instituțiilor locale

- Proiecte:**
- Organizarea de evenimente culturale cu participarea publicului larg;
  - Amenajarea și dotarea unui centru de joacă și recreere pentru copiii comunei în satele: Sălățiș, Bulgari, Mineu, Noțiș, Deja
  - Reabilitarea caminelor culturale din satele: Sălățiș, Bulgari, Mineu, Noțiș, Deja
  - Realizarea centrului de tineret;

Obiective:

- Conservarea patrimoniului local;
- Creșterea notorietății U.A.T. comuna Sălățiș la nivel regional.

Tinte cheie:

- Creșterea cu minim 15% a numărului de evenimente culturale sportive, anuale, organizate la nivel local;

Durata : 2020 -2027

Valoare estimată : -

Responsabilitati:

- Consiliul Local Sălățiș;
- Consiliul Județean Sălaj;
- Institutii culturale;
- Ministerul Culturii;

Posibile surse de finantare :

- Programul Național de Dezvoltare Rurală 2021 – 2030;
- Programul Operațional Regional 2021 – 2030;
- Ministerul Tineretului și Sportului(MTS);
- Compania Nationala de Investitii(CNI)- SF depus;

Beneficiari : Locuitorii U.A.T. comuna Sălățiș(2628 locuitori), cat și toti participantii în organizarea și desfășurarea diferitelor evenimente pe plan local.

Masura 2.2. Îmbunătățirea infrastructurii educaționale și de agrement

Proiecte:

- Reabilitarea scolilor din satele Sălățiș, Deja și Notig;
- Reabilitarea gradinitei din satul Deja;
- Dotarea cu mobilier a gradinitelor din satele: Sălățiș, Deja, Notig;
- Amenajarea unei baze sportive în comuna;
- Construirea unei săli de sport în cadrul scolilor;
- Dotarea cu materiale didactice a unităților de învățământ;

Obiective:

- Creșterea gradului de adecvare a condițiilor din sălile de curs;
- Scăderea ratei de abandon școlar;

Tinte cheie:

- Creșterea infrastructurii educaționale pentru învățământul general obligatoriu;
- Asigurarea calitatii superioare a învățământului gimnazial

Durata : 2020 -2025(60 luni)

Valoare estimată : -

Responsabilitati:

- Consiliul Local Sălățiș;
- Consiliul Județean Sălaj;
- Guvernul României;

Posibile surse de finanțare :

- Programul Național de Dezvoltare Locală 2021 – 2027;
- Programul Operațional Regional(REGIO) 2021 – 2030;
- FEDR(Fondul European de Dezvoltare Regională).

Beneficiari : Elevii Școlilor din U.A.T. comuna, Sălățiș (182 persoane, prescolari + școlari) cadrele didactice(28 persoane) care își desfășoară activitatea în cadrul instituției menționate, tinerii din comuna.

Alte măsuri / proiecte propuse de Consiliul Local U.A.T. Sălățiș în perioada 2021 -2027

Proiecte:

- Reabilitarea și extinderea drumurilor comunale și satești:
- DC 14 – 9 km – in curs de implementare proiect finantat prin – PNDL 2
- DC 9 A – 5,6 km – asfaltat – este nevoie de reabilitarea a 2 km
- DC 16 – 2,17 km – in curs de implementare proiect finantat prin – PNDL 2
- DC 17 – 2 km – modernizat proiect finantat prin – PNDL
- Reabilitarea bisericilor din satele: Sălățiș, Bulgari, Mineu, Noțig, Deja;
- Construirea de locuinte sociale;
- Construirea de locuințe de serviciu pentru păstrarea tinerilor specialiști în localitate;
- Reabilitarea și dotarea dispensarului;
- Construirea unui complex social – azil de batrani;
- Finalizarea reabilitării sediului primăriei;
- Infiintarea de noi ferme agricole;
- Impadurirea unei suprafețe de 400 ha teren agricol degradat și unei suprafețe de 60 ha teren neagricol;
- Reabilitarea stațiilor de autobuz existente și construirea de stații noi de autobuz;
- Crearea unui sistem de supraveghere modern pentru creșterea siguranței cetățenilor;
- Modernizarea și extinderea cimitirilor existente;
- Infiintarea de capele conform standardelor europene;
- Modernizarea cailor de acces în cimitire;
- Construirea de rampe de acces în toate instituțiile de interes public în vederea facilitării accesului persoanelor cu dizabilități;

- Crearea de pontoane pentru zona de pescuit;
- Dotarea pentru intervenții în caz de situații de urgență cu (autospecială PSI, buldo-excavator, volă, tractor cu remorca și alte dotări);
- Infiintarea unei statii de compost pentru reducerea cantitatii de deseuri biodegradabile;
- Infiintarea unui cabinet de planificare familiala;

Obiective:

-Dezvoltarea in ansamblu a calitatii vietii locuitorilor comunei;

Tinte cheie:

-Dezvoltarea generala a infrastructurii din comuna, in perioada 2021-2030;

Durata : 2021 -2027

Valoare estimata : -

Responsabilitati:

- Consiliul Local Sălățiș;
- Consiliul Județean Sălaj;
- Ministerul Dezvoltarii(MLPDA);
- CNADNR (Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România).

Posibile surse de finantare :

- Programul Național de Dezvoltare Rurală 2020 – 2030;
- Programul Operațional Infrastructură Mare 2020 – 2030;
- Bugetul local al U.A.T. comuna Sălățiș(co-finantare)
- Fonduri Europene (UE).

Beneficiari : Locuitorii U.A.T. comuna Sălățiș(2628 locuitori), cat si toti agentii economici de pe plan local.

Implementare și monitorizare

Implementarea Strategiei de dezvoltare locală a U.A.T. comuna Sălățiș are în vedere atingerea principalelor obiective stabilite în etapa de elaborare, prin intermediul unui proces complex de transformare a resurselor materiale, financiare sau umane disponibile în rezultate calitative și cantitative.

Monitorizarea implementării Strategiei de dezvoltare a U.A.T. comuna Sălățiș are drept scop atât aprecierea gradului de realizare al activităților propuse de document, și este un proces continuu de colectare a informațiilor relevante despre modul de implementare a strategiei.

Demersul de implementare a direcțiilor de dezvoltare propuse și derularea acțiunilor propriu-zise destinate realizării acestora, este lansat în momentul adoptării Strategiei de dezvoltare locală de către Consiliul Local. Ulterior acestei etape, autoritățile publice locale vor coordona elaborarea planurilor de acțiuni trimestriale și anuale privind realizarea strategiei, în conformitate cu planul strategic de acțiuni.

Acest proces fructifică eforturile colaborative ale administrației publice locale, societății civile, agenților economici, actorilor externi, în realizarea tuturor acțiunilor.

În continuare se va realiza o prioritizare a proiectelor, și anume selectarea celor de interes major. Pentru fiecare proiect se vor descrie activitățile necesare, responsabilii și perioada de desfășurare, ulterior fiind identificate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare.

Având în vedere că autoritățile publice locale ale comunei Sălățiș nu dețin suficiente resurse financiare pentru a susține finanțarea tuturor proiectelor propuse, va fi necesară o mobilizare în vederea atragerii de resurse suplimentare, precum accesarea unor finanțări nerambursabile, care să asigure resursele materiale necesare implementării strategiei.

De asemenea, în vederea implementării Strategiei de dezvoltare locală a U.A.T. comuna Sălățiș se impune stabilirea unei structuri organizatorice apte să coordoneze implementarea planului strategic, să colaboreze și să negocieze cu

ceilalți actori implicați. De aceea, constituirea unei astfel de echipe constituie o prioritate în cadrul procesului de implementare.

Aceasta trebuie să contribuie la:

- efectuarea de rapoarte cu privire la stadiul în care se află procesul de implementare față de obiectivele stabilite în cadrul strategiei;
- revizuirea și adaptarea planurilor de acțiune strategică;
- reformularea obiectivelor (dacă se impune);
- revizuirea termenelor de implementare în funcție de ajustările sau evenimentele neprevăzute apărute pe parcurs;
- comunicarea permanentă a evoluției procesului de implementare autorităților publice locale și părților interesate.

Pe de altă parte, finalizarea procesului strategic de dezvoltare al U.A.T. comuna Sălățiș implică necesitatea unui proces coerent de monitorizare a implementării proiectelor propuse, activitate ce trebuie să constituie un efort permanent de-a lungul implementării strategiei.

Fără îndoială, în urma activităților de monitorizare vor fi identificate probleme sau necesități de redresare sau adaptare în anumite privințe a direcțiilor strategice, care trebuie semnalate de către factorii de decizie competenți în monitorizarea întregului proces.

Raportarea implementării strategiei se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către responsabilii de implementare a rapoartelor de monitorizare. Acestea vor fi prezentate Consiliului Local și Primarului comunei.

Nu în ultimul rând, se va stabili pentru fiecare direcție planificată anumiți indicatori de implementare care vor fi monitorizați.

În baza informațiilor furnizate de aceștia, responsabilii de implementare vor putea stabili nivelul de implementare a acțiunilor și gradul de realizare/atingere a obiectivelor fixate. Acești indicatori pot fi de natură economică, politică sau socială și se pot enunța sub această formă:

- cifra de afaceri totală;
- densitatea IMM-urilor;
- creșterea/descreșterea locurilor de muncă;
- rata șomajului;
- ritmul de creștere/descreștere a numărului mediu de salariați;
- sporirea/reducerea producției agricole;
- sporirea/reducerea producției silvice;
- gradul de conectare la rețeaua de alimentare cu apă și canalizare menajeră;
- gradul de acces la rețeaua de alimentare cu apă și canalizare menajeră;
- lungimea drumurilor asfaltate, a pistelor de bicicliști și a trotuarelor;
- lungimea și gradul de conectare la rețeaua de distribuție a gazului metan;
- gradul de modernizare/echipare a unităților de învățământ;
- numărul echipamentelor IT din cadrul unităților de învățământ;
- numărul unităților de învățământ reabilitate/modernizate;
- rata de abandon școlar;
- numărul unităților medicale;
- numărul cadrelor medicale raportat la populația comunei;
- creșterea/descreșterea numărului beneficiarilor de ajutor social;
- gradul de colectare selectivă a deșeurilor;

- calitatea factorilor de mediu;
- numărul centrelor de agrement și a spațiilor de recreere

Pentru realizarea acestui proiect de importanță strategică, ce va constitui baza următorului exercițiu financiar, 2021-2030, la nivel local, regional cât și european, și-au adus aportul:

- ✓ Primarul U.A.T. comuna Sălățiș, dl. PETKEȘ ANDREI;
- ✓ Echipa primarului, care include aparatul administrativ și consilierii locali;
- ✓ Cetățenii comunei, care și-au manifestat interesul pentru stabilirea proiectelor prioritare la nivel local;
- ✓ Specialiștii Atent Consult București, care au elaborat prezentul document programatic.

Instrumente Structurale